

VILNIAUS UNIVERSITETO MEDICINOS FAKULTETAS
IR
LIETUVOS MUZIKOS IR TEATRO AKADEMIJA

Menų terapijos (šokio-judėsio terapijos specializacijos) programa
Medicinos fakultetas, Reabilitacijos katedra

Indrė Šiliauskaitė

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

„Outcomes Framework For Dance Movement Therapy©“ įrankio adaptacija Lietuvai
Adaptation of „Outcomes Framework For Dance Movement Therapy©“ for Lithuania

Darbo vadovas

Doc. dr. Marija Jakubauskienė
(pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas, pavardė)

Konsultantai

lekt. Raimonda Duff
Dr. Paula Lebre, Lisabonos universitetas
(pedagoginis vardas, mokslo laipsnis, vardas pavardė)

Vilnius, 2024

Studento elektroninio pašto adresas: indre.siliauskaite@mf.stud.vu.lt

TURINYS

SANTRAUKA.....	3
ABSTRACT.....	4
SANTRUMPOS.....	6
SĄVOKOS.....	6
ĮVADAS.....	7
1. ŠOKIO-JUDESIO TERAPIJOS VERTINIMO ĮRANKIS <i>OUTCOMES FRAMEWORK FOR DANCE MOVEMENT THERAPY</i> ©.....	9
1.1 Įrankio sukūrimas.....	9
1.2 <i>Outcomes Framework</i> pritaikomumas.....	10
1.3 <i>Outcomes Framework</i> įrankis: sandara ir vertinimo principai.....	13
1.4 Poreikis validuoti vertinimo įrankį <i>Outcomes Framework</i> Lietuvoje	18
2. LITERATŪROS APŽVALGA	20
2.1. Lietuvos patirtis šokio-judesio terapijos vertinime, kontekstas.....	20
2.2. Publikacijų apžvalga apie MARA ir <i>Outcomes Framework</i> pasauliniame kontekste	24
3. TYRIMO METODOLOGIJA.....	28
3.1. Darbo eiga įgyvendinant įrankio <i>Outcomes Framework for Dance Movement therapy</i> © vertimą bei adaptavimą Lietuvai.....	28
3.2. Vertinimo įrankių validavimo procesas – metodologinis pagrindimas.....	30
3.3. Fokusuota grupinė diskusija.....	32
3.4. <i>Outcomes Framework</i> įrankio turinio validavimas ekspertinio tyrimo metodo pagalba.....	39
3.5. Ekspertinio tyrimo duomenų analizė	42
IŠVADOS.....	47
REKOMENDACIJOS.....	48
LITERATŪRA.....	49
PRIEDAI.....	53

SANTRAUKA

Tema: *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© įrankio adaptacija Lietuvai.

Tyrimo pagrindimas. Menų terapijų intervencijos sveikatos priežiūros sistemoje yra taikomos kaip integrali reabilitacijos paslaugų dalis. Norint menų terapijų intervencijas apmokėti iš PSDF lėšų kaip paslaugas, reikalinga pagrįsti jų veiksmingumą ir identifikuoti bei išmatuoti intervencijų poveikį. Šiuo metu Lietuvoje nėra nė vieno validuoto specializuoto šokio judesio terapijos poveikių vertinimo instrumento. Todėl buvo pasirinktas *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© (toliau – *Outcomes Framework*) – šokio-judesio terapijos (ŠJT) poveikio vertinimo instrumentas – leidžia identifikuoti ŠJT bei kitų menų terapijų, kineziterapijos, ergoterapijos ir panašių intervencijų poveikį šešiose žmogaus gerovės srityse. Įvertinus paciento / kliento būklę šiuo instrumentu, galima stebėti kliento biopsichosocialinės būklės pokyčius terapinio proceso dinamikoje.

Darbo tikslas – adaptuoti šokio-judesio terapijos poveikio vertinimo įrankį *Outcomes Framework for Dance Movement therapy*© ir įvertinti jo tinkamumą taikymui Lietuvoje.

Darbo uždaviniai tikslui pasiekti:

- 1) apžvelgti *Outcomes Framework* įrankio sukūrimą, naudojimo galimybes ir poveikių vertinimo atlikimo principus;
- 2) išversti *Outcome Framework* įrankį iš anglų kalbos į lietuvių kalbą;
- 3) atlikti *Outcome Framework* įrankio lietuvių kalba turinio validavimą ir adaptavimą taikymui Lietuvoje.

Tyrimo dalyviai. Įrankio turinio vertimo lingvistiniam ir profesiniam adaptavimui Lietuvoje fokusuotoje (*focus*) grupinėje diskusijoje buvo 6 dalyviai. Adaptuoto Lietuvai įrankio turinio validumo vertinimą atliko 9 ekspertai. Tyrimas atliktas 2023-2024 metais.

Tyrimo metodologija. Įrankio turinio validumas buvo įvertintas kokybiškai ir kiekybiškai. *Fokusuotos grupinės diskusijos* tyrimo metu dalyviai aptarė visas išverstas įrankio lentelės pozicijas. *Ekspertiniam tyrimui* atlikti ekspertai visus 85 *Outcomes Framework* lentelės elementus vertino *svarbumo, paprastumo, aiškumo* ir *dviprasmiškumo* požiūriu. Kiekybinė turinio validumo analizė apėmė turinio validumo indeksų vertinimą, elementų ir skalių vidurkių bei standartinių nuokrypių vertinimą bei intraklasinio koreliacijos koeficiento (IKK) vertinimą.

Tyrimo rezultatai. Įrankio turinio validumo vertinimo ETVI indeksas buvo 0,92 (atspindi labai gerą instrumentą sudarančių elementų (klausimų) turinio validumą); S-TVI-V indeksas yra 0,75 (atitinka

gerą validumo lygį); S-TVI-VS indeksas yra 0.75 (atitinka gerą validumo lygį); 4) bendras intraklasinis koreliacijos koeficientas (IKK) yra 0,93, 95% PI (0,84-0,98), $p=0.0001$, o tai atspindi labai aukštą ir pakankamą validumo lygį; Kronbacho alfa koeficientas yra 0,93 ir demonstruoja aukštą instrument vidinio suderinamumo lygį.

Išvados. Gauti rezultatai atspindi, kad *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© įrankis yra patikimas bei tinkamas naudoti vertinant ŠJT ar kitų menų terapijų intervencijų poveikį.

Raktažodžiai: MARA, *Outcomes Framework*, šokio-judesio terapija, šokis, integruota kūno judesio terapija (IBMT), menų terapijos.

ABSTRACT

Title: Adaptation of Outcomes Framework For Dance Movement Therapy© for Lithuania.

Rationale for the study. Art therapy interventions are used as an integral part of rehabilitation services in the healthcare system. In order to be covered by the compulsory health insurance fund as a service, it is necessary to substantiate the effectiveness of art therapy interventions and to identify and measure the impact of the interventions, so the Outcomes Framework for Dance Movement Therapy© (Outcomes Framework) tool helps to identify the outcomes of dance-movement therapy (DMT), as well as of other art therapies, physical therapy, occupational therapy and similar interventions, in six domains of human well-being. By assessing the patient/client's condition with this tool, it is possible to monitor changes in the client's biopsychosocial state in the dynamics of the therapeutic process.

The aim of this thesis is to adapt the tool Outcomes Framework for Dance Movement therapy© and consider its suitability for use in Lithuania.

Objectives of the work to achieve the aim:

- 1) provide an overview of the development of the Outcomes Framework tool, its usability and the principles for conducting impact assessments;
- 2) translate the Outcome Framework tool from English into Lithuanian;
- 3) to validate and adapt the content of the Outcome Framework tool in Lithuanian for use in Lithuania.

Study participants. There were 6 participants in the focus group discussion on the linguistic and professional adaptation of the translated tool content. The content validity assessment of the tool adapted for Lithuania was carried out by 9 experts. The study was carried out during years 2023-2024.

Research methodology. The content validity of the tool was assessed qualitatively and quantitatively. In a focus group discussion, participants discussed all the translated elements of the tool table. For the expert study, all 85 items of the Outcomes Framework table were assessed by the experts in terms of relevance, simplicity, clarity and ambiguity. The quantitative content validity analysis included the assessment of content validity indices, item and scale means

Results. The ICV-I index for assessing the content validity of the instrument was 0.92 (reflecting very good content validity of the items (questions); the S-CVI/Ave index is 0.75 (corresponding to a good level of validity); and the S-CVI/UA index is 0.75 (good level of validity); 4) the overall intraclass correlation coefficient (ICC) is 0.93, 95% CI (0.84-0.98), $p=0.0001$, which reflects a very high and adequate level of validity; the Cronbach's alpha coefficient is 0.93 and demonstrates a high level of internal consistency of the instrument.

Conclusions. The results reflect that *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© tool is reliable and suitable for use in assessing interventions in the field of DMT or other arts therapies.

Keywords: MARA, Outcomes Framework, dance movement therapy, dance, integrated body movement therapy (IBMT), arts therapies.

SANTRUMPOS

- ADTA – Amerikos šokio judesio terapija (angl. *American Dance Therapy Association*)
- BESS – judesio komponentai LBMS sistemoje: kūnas, pastanga, erdvė, forma (angl. *Body, Effort, Space, Shape*)
- DTAA – Australazijos šokio judesio terapijos asociacija (angl. *Dance Movement Therapy Association of Australasia*)
- DT – dramos terapija
- EADMT – Europos šokio judesio terapijos asociacija (angl. *European Association Dance Movement Therapy*)
- ETVI – elemento lygmens turinio validumo indeksas (angl. – ICV-I, *item-level content validity index*)
- IBMT – integruota kūno judesio terapija (angl. *Integrative body movement therapy*)
- IKK – intraklasinis koreliacijos koeficientas
- LBMS – Labano-Bartenieff judesių sistema (angl. *Laban/Bartenieff movement system*)
- LMA – Labano judesių analizė (angl. *Laban movement analysis*)
- MARA – judėjimo vertinimo ir ataskaitų teikimo taikomoji programėlė, iPad mobilioji aplikacija (*Movement Assessment and Reporting App*)
- MT – muzikos terapija
- PI – pasikliautinis intervalas
- PSO – Pasaulio sveikatos organizacija
- S-TVI-V – skalės lygmens turinio validumo indeksas (angl. S-CVI/Ave, *scale-level content validity index*)
- S-TVI-VS – skalės turinio validumo indeksas, pagrįstas visuotinio sutarimo metodu (angl. S-CVI/UA, *scale-level content validity index based on the universal agreement method*)
- ŠJT – šokio-judesio terapija
- ŠJ – šokio-judesio

SĄVOKOS

Outcomes Framework – Outcomes Framework for Dance Movement therapy© (arba *Outcomes Framework for DMT*) – išsamus šokio-judesio terapijos poveikio modelis, vertinimo lentelė

ĮVADAS

Šis magistro darbas yra skirtas *Outcomes Framework for Dance Movement therapy*© (toliau - *Outcomes Framework*) įrankio vertimui ir adaptacijai Lietuvos terapeutams. *Outcomes Framework* yra pagrindinė šokio-judesio terapijos (ŠJT) poveikio vertinimo taikomosios programėlės MARA dalis – tai yra judesio vertinimo ir rezultatų stebėjimo lentelė. Visas MARA programėlės naudojimas ir vertinimo procesas yra pagrįstas šios lentelės pildymu.

MARA (*Movement Assessment and Reporting App* – santrumpa) – tai pirmoji pasaulyje judesio vertinimo ir ataskaitų teikimo mobilioji programėlė (1), naudojama per iPad išmaniuosius įrenginius. Ji buvo sukurta Australijos Melburno universiteto dėstytojos profesorės Kim Dunphy iniciatyva, siekiant nustatyti ŠJT programų poveikį asmenims su intelekto negalia (2), vėliau išplėta psichomotorinės terapijos intervencijose ir kitose per judesį, šokį (3) bei muziką (4) taikomose terapijose.

MARA programėlė remiasi įrodymais grįsta praktika; ji suteikia galimybę išsaugoti nufilmuotą sesijų medžiagą, refleksijas ir naudoti duomenis apie klientus priimant sprendimus dėl terapijos visame terapiniame procese nuo planavimo iki intervencijų pabaigos. MARA programėlė siūlo galimybę išsaugoti informaciją įvairiais formatais (nuotraukas, vaizdo įrašus, balso įrašus ir piešinius).

MARA apima daugybę funkcijų – saugumo parinktis, kliento informacijos saugojimą, lankomumo registravimo funkcijas, duomenų rinkimo ir eksportavimo parinktis ir kt. Terapeutai užfiksuoja kiekybinius parametrus pateiktose vertinimo skalėse tiek kartų, kiek reikalauja vertinimo protokolas.

Outcomes Framework judesio vertinimo ir rezultatų teikimo sistema yra tyrimais, metodologiškai pagrįstas individualių bei grupinių sesijų planavimo ir poveikio vertinimo įrankis, palengvinantis terapeutų darbą. Jis naudojamas kaip *MS Excel* lentelė, su kuria galima dirbti asmeniniame kompiuteryje. Lietuvos terapeutams adaptuotas instrumentas padėtų ne tik sklandžiau ir patogiau atlikti kasdieninį šokio-judesio, kitų su judesiu, kūnu, muzika susijusių terapijų planavimą bei poveikio stebėjimą, bet taip pat išplėstų menų terapeutų galimybes atlikti mokslinius tyrimus.

Menų terapijų intervencijos yra taikomos sveikatos priežiūros sistemoje kaip integrali reabilitacijos paslaugų dalis. Norint menų terapijų intervencijas apmokėti iš PSDF lėšų kaip paslaugas, reikalinga pagrįsti jų veiksmingumą ir identifikuoti bei išmatuoti intervencijų poveikį, o *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© instrumentas leidžia identifikuoti šokio-judesio terapijos bei kitų menų terapijų poveikį šešiose žmogaus gerovės srityse. Įvertinus paciento / kliento būklę,

naudojantis šiuo šokio-judesio terapijos vertinimo instrumentu, galima stebėti paciento biopsichosocialinės būklės pokyčius terapinio proceso dinamikoje.

Menų terapeutai – šokio-judesio, dramos, muzikos, dailės – vis dar sunkiai randa vietą Lietuvos sveikatos priežiūros įstaigose, kadangi sudėtinga yra įvertinti menų terapijų poveikį. Šis instrumentas sėkmingai galėtų padėti menų terapijų intervencijas tapti labiau vertinamomis ir prieinamomis Lietuvos ligoninėse, psichikos sveikatos centruose, poliklinikose ir kitose gydymo įstaigose bei sveikatos centruose.

Šio darbo tikslas – adaptuoti šokio-judesio terapijos poveikio vertinimo įrankį *Outcomes Framework for Dance Movement therapy*© ir įvertinti jo tinkamumą taikymui Lietuvoje.

Darbo uždaviniai tikslui pasiekti:

- 1) apžvelgti *Outcomes Framework* įrankio sukūrimą, naudojimo galimybes ir poveikių vertinimo atlikimo principus;
- 2) išversti *Outcome Framework* įrankį iš anglų kalbos į lietuvių kalbą;
- 3) atlikti *Outcome Framework* įrankio lietuvių kalba turinio validavimą ir adaptavimą taikymui Lietuvoje.

Išverstas ir validuotas diagnostinis ir poveikio vertinimo įrankis lietuvių kalba bus prieinamas atsisiųsti ir naudoti nemokamai tarpautinių ŠJT ekspertų sukurtoje informacinėje platformoje *Making Dance Matter*: <https://www.makingdancematter.com.au>

1. ŠOKIO-JUDESIO TERAPIJOS VERTINIMO ĮRANKIS *OUTCOMES FRAMEWORK FOR DANCE MOVEMENT THERAPY*©

Šiame syriuje susipažinsime su *Outcomes Framework For Dance Movement Therapy*© (*Outcomes Framework*) šokio-judesio terapijos vertinimo įrankiu, jo naudojimo ir pokyčių vertinimo atlikimo principais.

1.1. Įrankio sukūrimas

Šį įrankį kaip paprastą popierinę vertinimo lentelę 2003 metais sukūrė Australijos šokio-judesio (ŠJ) terapeutės Kim Dunphy ir Jenny Scott (5), kuria buvo siekiama padėti įvertinti ir planuoti terapijos tikslus bei stebėti klientų pažangą. Išplėstą lentelės versiją 2010 metais Kim Dunphy ir Sue Mullane pristatė ADTA konferencijoje (6). Vėliau ŠJT poveikio ir rezultatų vertinimo lentelę pilotiniuose tyrimuose išbandė K. Dunphy ir kolegės – Australijos bei JAV ŠJ terapeutės ir ŠJT studentai. Toliau MARA ir *Outcomes Framework* rezultatų sistemą vystė ir tikrino kartotiniame procese, paremtame teorija, empiriniais įrodymais ir praktinėmis žiniomis, gautomis iš anketų ir fokusuotų (*focus*) grupių, jau daugiau nei 120 terapeutų (2022-2023 metų duomenimis) iš viso pasaulio: Australijos, Naujosios Zelandijos, JAV, Kanados, Portugalijos, Vokietijos, Italijos, Nyderlandų, Šveicarijos, Taivano, Guamo, Kinijos, Korėjos (1). Įrankis išverstas į portugalų, kalbą, šiuo metu verčiamas ir adaptuojamas į kitas – vokiečių, kinų, korėjiečių, o taip pat latvių ir lietuvių – kalbas. Šiuo metų lentelę *Outcomes Framework* sudaro 85 vertinimo elementai – šokio-judesio terapijos siekiniai, priskiriami 17-kai pėsričių iš 6 žmogaus gerovės sričių. Plačiau apie vertinimo lentelės sandarą ir pačius vertinimo principus aprašoma 1.3. poskyryje.

Daugiau apie tyrinėjimus ir publikacijas, susijusias su MARA bei *Outcomes Framework* aprašoma 2.2. poskyryje.

Metams bėgant rezultatų vertinimo priemonė buvo tobulinama. Dabartiniu metu interneto svetainėje Makingdancematter.com.au nemokamai galima parsisiųsti naujausią iPad įrenginiams skirtą versiją MARA 3.4, o taip pat vystoma versija, kurią bus galima naudoti mobiliuoju telefonu.

1.2. *Outcomes Framework* pritaikomumas

Įrankio naudojimas įvertinti visoms žmogaus gerovės sritims.

Outcomes Framework, kaip ir MARA poveikio vertinimo ir rezultatų programėlė, kurioje įrankis integruotas, orientuoti kuo tiksliau įvertinti bendrą žmogaus gyvybingumą ir klestėjimo galimybę – žmogaus gerovę (angl. k. *wellbeing*) ir jos perspektyvą.

Įrankis parentas holistiniu požiūriu į asmens gerovę. Gerovė reiškia pusiausvyros būseną, kai asmenys turi unikalų „psichologinių, socialinių ir fizinių išteklių“ rinkinį padedantį įveikti psichologinius, socialinius ir (arba) fizinius iššūkius (7).

Įrankio naudojimo galimybių platumas padeda tobulinti priemonę, skirtą įvertinti ŠJT rezultatus visiems terapijos dalyviams, nepriklausomai nuo jų problemos, amžiaus, kultūrinės aplinkos, terapijos konteksto ir kitų veiksnių. Ji remiasi prielaida, kad visi žmonės turi tuos pačius pagrindinius poreikius ir gyvenimo siekius, todėl gali būti vertinami naudojant tą pačią kompleksinę priemonę, neatsižvelgiant į galimus skirtumus, patiriamus esamu momentu ir susijusius su bet kuriuo iš aukščiau pateiktų veiksnių rezultatų aspektu (1).

Vertinimo lentelė apima šešias sritis arba žmogaus gerovės aspektus: fizinę, kultūrinę, emocinę, kognityvinę, socialinę bei integracijos sritis (1 paveikslas).

1 paveikslas. Žmogaus gerovės sritys.

Šios sritys kilę iš J. L. Hannos (8). universalių mokymosi, vykstančio per šokį, aprašų, kad mokymasis apima fizinę, kognityvinę, emocinę, tarpasmeninę ir ekspresyviają arba estetinę sritis, o taip

pat apima tris Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) įvardytus holistinius žmogaus gerovės aspektus – fizinį, psichinį ir socialinį. Taip šios sritys labai atitinka gydymo šokio judesio terapija rezultatus, suformuluotus Australazijos (DTAA, 2020), Europos (EADMT, 2020) ir JAV (ADTA, 2020) ŠJT profesinių asociacijų pateiktuose apibrėžimuose. Šios sritys atitinka pagrindinius žmogaus gyvenimo aspektus, laikomus jo gerovės ir gyvybingumo būsenos skatintojais (9, p. 1).

***Outcomes Framework* taikymo ypatumai**

Sveikatos srityje vis labiau siekiama intervencinių ir pagalbos priemonių pagrįstumo bei paveikumo. Vis dažniau pabrėžiamas darbas pagal įrodymais grįstas paradigmas (cituota iš Dunphy, Lebre & Mullane, 2020: *Outcomes Framework for DMT*, (10, p. 7) čia remiamasi šiais šaltiniais: Laska, Gurman & Wampold, 2014 (11) ir Melnyk, Long & Fineout-Overholt, 2014 (12). Terapeutai vis dažniau sudarant terapines programas ieško pagrįstų sprendimų, o stebint klientų pokyčius – ieško patogaus būdo, kaip tuos pokyčius užfiksuoti. *Outcomes Framework* naudojimo apraše labai konkrečiai suformuluotas įrankio taikymo pagrindimas: „Programose, kurių tikslas yra paremti pokyčius terapijoje, suinteresuotoms šalims, tarp jų būsimiems ir esamiems dalyviams, terapeutams, projektų finansavimo agentūroms ir kitiems finansuotojams, vis svarbesnė yra galimybė sutelkti dėmesį į dalyvių rezultatus ir juos įvertinti su tikslu:

- padėti parinkti tinkamą terapiją kiekvienam dalyviui;
- nustatyti konkrečių metodų ir būdų naudą bei kurie metodai yra naudingi tam tikriems dalyviams ir kokiomis aplinkybėmis;
- įvertinti, ar darbas duoda pageidaujama rezultatą;
- žinoti, kada darbą nutraukti,
- nustatyti ekonominį efektyvumą bei kainos ir kokybės santykį.“ (10, p. 7).

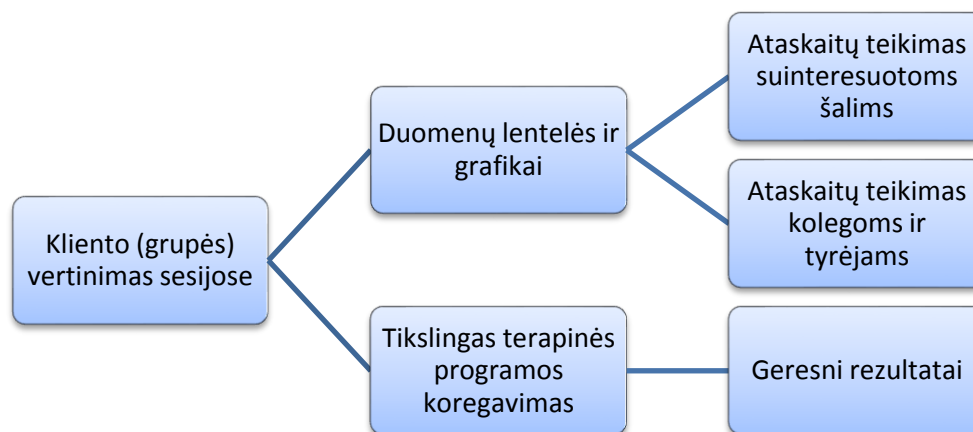
Taip pat apraše yra pabrėžiama, kad įrankis sumažina poreikį specialistams savarankiškai kurti savo vertinimo priemones, padeda ŠJT profesijoje įveikti iššūkius, susijusius su bendro susitarimo dėl gydymo rezultatų ir išmatavimo priemonių trūkumu (10). Kadangi įrankis yra visiškai pritaikytas šokio-judesio terapijai, jame „atsižvelgiama į profesijos atstovų dvejonę dėl į rezultatą orientuotų metodų“ (10).

Proceso vertinimo tikslais siekiama, kad instrumentas padėtų surinkti duomenis plačiai, iš įvairių programų ir intervencijų, todėl ateityje atsiveria galimybė apibendrinti įvairių programų ir

įstaigų duomenis. „Suvedant duomenis iš skirtingų [paslaugų teikimo] vietų, su potencialiai duomenis renkančių praktikų pagalba, atsiranda didesnių duomenų rinkinių galimybė. Tai gali pagerinti būsimų šokio-judesio terapijos studijų kokybę, o šią sritį studijuoti Takahashi ir kiti (2019) (13) rekomenduoja kaip turinčią itin stiprų poreikį.” (10)

Techninės-praktinės galimybės.

Outcomes Framework lentelė leidžia rinkti ir sisteminti terapinių sesijų duomenis bei eksportuoti juos į patogias naudoti ataskaitas. Įrankis skirtas padėti terapeutams nustatyti terapinius tikslus, taip pat programos eigoje, remiantis surinktais vertinimais, galima koreguoti terapines veiklas, įrodymais pagrįsti kliento pažangą, padėti komunikuoti su kitais specialistais bei atlikti ir vystyti mokslinius tyrimus (2 paveikslas). *Outcomes Framework* suteikia galimybę pateikti kiekybinius duomenis, kuriuos automatiškai galima transportuoti į grafines vaizdines ataskaitų formas. Nebereikia perrašyti duomenų iš kitų lentelių ar formų į vertinimo ataskaitas. Programėlėje MARA renkami ir kokybiniai duomenys – klientų ar jų artimųjų atsiliepimai, pastebėjimai, refleksijos, galima įkelti vaizdo ir balso įrašus, piešinius.

2 paveikslas. Techninės *Outcomes Framework* naudojimo galimybės praktikoje

Taip pat yra sukurta trumpoji terapijos poveikio vertinimo lentelė, kurią savarankiškai gali naudoti patys klientai ar jų artimieji.

Outcomes Framework naudojimo apraše teigiama, jog įrankis „buvo parengtas specialiai šokio-judesio terapijai, išnagrinėjus šios srities teoriją, literatūrą ir praktines žinias. Tačiau, atsižvelgiant į tai,

kad skirtingų kūrybinių menų terapijų poveikis yra labai panašus ir, Jones (2020) (14) teigimu, iš esmės yra bendras visoms terapijoms, šis įrankis gali būti tinkamas ir kitoms menų terapijoms“ (10, p. 8).

1.3. Outcomes Framework įrankis: sandara ir vertinimo principai

Vertinimas – kaip?

Šešios žmogaus gerovės sritys toliau skirstomos į pōsrites bei pokyčius lemiančius siekinius – terapinius tikslus. Siekiniai pasižymi *specifiškumu*, apibrėžiant tam tikrą elgesį ar atsaką, bei *išmatuojamumu*, skiriant vertinimo balą, kuris parenkamas įvertinant, kiek tas elgesys ar reakcija buvo pademonstruoti procese vertinimo metu. Vertinimą atlieka terapeutas, remiantis sesijos dalyvio neverbaline ir žodine patyrimų išraiška. Taip pat vertinimą gali atlikti ir kitas suinteresuotas asmuo. Kiekvienam siekiniui įvertinti pateikiama skalė – nuo 1 (kas reikštų „visai nėra pokyčio“) iki 10 („maksimaliai įmanoma pažanga“) balų, įrodančių pažangą. Žymėjimas skaičiumi 0 reiškia, kad vertinimas nebuvo atliekamas.

Vertinant galima naudoti ir trumpesnę Outcomes Framework versiją, be pōsrites detalizuojančių siekinių, joje mažiau sudėtinių dalių, mažiau detalumo ir profesinės terminologijos. Ją galima naudoti planuojant terapinius tikslus arba kaip įsivertinimo įrankį, leidžiantį dalyviams nustatyti pažangą pagal visas pōsrites (1).

Vertinimo lentelės sandara.

Žemiau pateikiama 1 lentelė – tai į lietuvių kalbą išversta Dunphy, Lebre & Mullane (2020) sudaryta *Outcomes Framework* trumpoji versija su visomis žmogaus gerovės sritimis ir pōsritėmis, kuriose siekiama pažangos.

1 lentelė. *Outcomes Framework* struktūra

1. FIZINĖ SRITIS: stabilaus, judraus, funkcionalaus ir išraiškingo kūno link
1.1. Kūno dalys: suvokimas, aktyvinimas ir ryšys
1.2. Erdvė: kūnas erdvėje
1.3. Forma: kūno formų kūrimas
1.4. Pastanga: judėjimo kokybės

1.5. Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas
2. KULTŪRINĖ SRITIS: kūrybiškos, estetiškos ir išraiškingos savasties link
2.1. Kūrybiškumas ir estetikos pojūtis
2.2. Kultūros vertinimas ir priklausymas
3. EMOCINĖ SRITIS: sveikų, reguliuojamų emocijų link
3.1. Emocijų raiška
3.2. Emocijų reguliacija
4. KOGNITYVINĖ SRITIS: aktyvaus ir tyrinėjančio proto link
4.1. Dėmesys ir iniciatyvumas
4.2. Atmintis
4.3. Vykdomosios funkcijos
5. SOCIALINĖ SRITIS: pasitenkinimą keliančių abipusių santykių link
5.1. Įkūnyta neverbali komunikacija
5.2. Socialinis abipusiškumas
5.3. Išraiškinga komunikacija
6. INTEGRACIJOS SRITIS: vientisumo, gyvybingumo ir integracijos visose srityse link
6.1. Vidinės integracijos pojūtis
6.2. Integracijos išoriniame pasaulyje pojūtis

Dunphy, Lebre ir Mullane aprašytame *Outcomes Framework* lentelės naudojimo metodinėse gairėse nurodoma: „Kiekvienai sričiai būdinga turėti specifines maksimalias galimybes, kurios skiriasi kiekvienam asmeniui individualiai ir kurioms, kaip rodo tyrimai, šokio judesio terapija gali turėti įtakos. Fizinėje srityje tai yra stabilus, judrus, funkcionalus ir išraiškingas kūnas; kultūrinėje srityje – kūrybinga, estetiška, išraiškinga savastis; emocinėje srityje – sveikos, reguliuojamos emocijos; kognityvinėje srityje – aktyvus tyrinėjantis protas; socialinėje srityje – pasitenkinimą keliantys abipusiai santykiai; integracijos srityje – tai yra vientisumo, gyvybingumo ir integracijos visose srityse pojūtis.“ (10).

Sritis lentelėje yra išdėstytos pagal jų svarbumą šokio-judesio terapijai. Kitų sričių specialistai taip pat gali naudoti šią vertinimo sistemą savo darbe – tiek dirbantys menų terapijų srityje, tiek dirbantys su judesiu ir kūnu (1). Pavyzdžiui, muzikos terapijoje svarbūs yra emocinis, socialinis,

kognityvinis, kultūrinis ir integracijos aspektai. Kineziterapeutai, ergoterapeutai daugiausiai tyrinėtų fizinę ir kognityvinę sritis. Tyrinėjant šokio meno poveikį būtų išskiriama fizinė, emocinė, socialinė, kultūrinė, integracijos sritys. Kitų sričių terapeutai jau turi tyrimais pagrįstus įrodymus dėl įrankio pritaikomumo. Šiuo metu Krīstīne Mārtinsone ir Liene Lāce iš Rygos Stradinio universiteto (Latvija) atlieka *Outcomes Framework* taikymo dailės terapijoje protokolo adaptaciją ir modifikaciją (15). 2020 m. Simea Schoenenberger iš SRH Heidelbergo (Vokietija) universiteto atliko žvalgomąjį tyrimą dėl *Outcomes Framework* pritaikymo muzikos terapijai (16) 2022 m. paskelbta Vokietijos-Portugalijos terapeutų publikacija dėl MARA instrumento pritaikymo muzikos terapijoje (17). Portugalijos Lisabonos universiteto dėstytoja, dr. Paula Lebre dalyvavo atliekant pastarąjį tyrimą, taip pat ji prisidėjo ruošiant šį magistro darbą ir atliekant Carla Sonia Godinho (Portugalija) tyrimą dėl *Outcomes Framework* vertinimo lentelės panaudojimo šokio srityje ir psichomotorinėje terapijoje (9). P. Lebre drauge su K. Dunphy yra portugaliosios MARA versijos autorės (18).

Kalbant apie fizinę sritį, kadangi „ŠJ terapijoje daugiausia dėmesio skiriama išraiškingiems judesio aspektams ir judančiojo ketinimui, naudojami ne funkcinio judėjimo rodikliai, o Labano-Bartenieff judesio sistema (LBMS), nes ji leidžia įvertinti, kodėl asmuo juda bei ką ir kaip jis judina“ (10). Todėl *Outcomes Framework* vertinimo sistemoje yra tokios specifinės sąvokos, kaip *judesio kokybė, pastanga, formavimas, kūno dalių aktyvinimas ir ryšys*, ir pan.

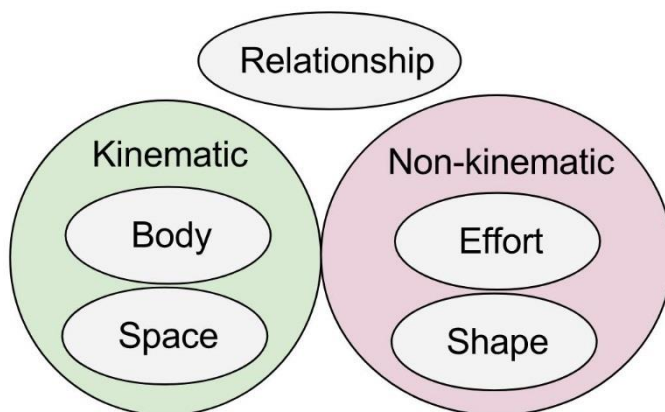
Plačiau apie likusių penkių žmogaus gerovės sričių stebėjimą ir vertinimą terapiniame procese (į ką atkreipti dėmesį, kas yra svarbu, kuo tai remiasi ir t. t.) išdėstyta šio darbo priede Nr. 1 – *Outcomes Framework for DMT* naudojimo metodikos lietuviškoje versijoje. Šis dokumentas, kuris yra MARA rezultatų sistemos naudojimo vadovas, ir kurį sukūrė jau minėtosios Kim Dunphy, Paula Lebre ir Sue Mullane, yra svarbiausias dokumentas, su kuriuo reikia susipažinti prieš pradėdant naudotis *Outcomes Framework* rezultatų lentele. Jame yra išsamiai išdėstyta visa informacija, kurią reikalinga žinoti terapeutams, tyrėjams ir/ar klientams, norint atlikti vertinimo procesą. Taip pat instrumento interneto svetainėje (Makingdancematter.com.au) yra keletas įvadinių vaizdo filmukų ir visas sąrašas mokymo programų, skirtų apmokyti įvairių sričių specialistus.

Labano-Bartenieff judesio sistema

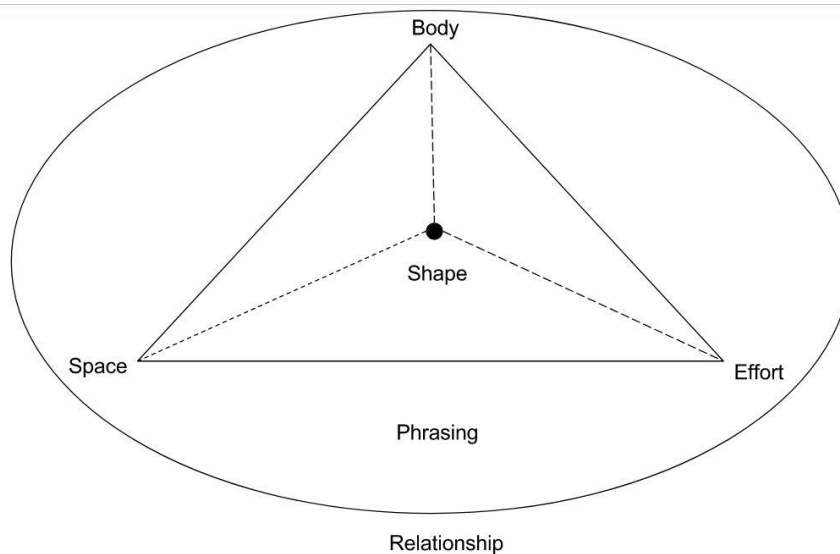
Fizinė sritis MARA vertinimo instrumente, kaip jau minėta, yra paremta Labano-Bartenieff judesio sistema (LBMS). Ši sistema yra judesio tyrinėjimo – filosofijos, teorijos, praktikos – rezultatas, kurį sukūrė choreografas, šokėjas, šokio teoretikas Rudolfas Labanas ir jo mokinė šokėja, choreografė,

šokio teoretikė, kineziterapeutė Irmard Bartenieff maždaug praėjusio šimtmečio viduryje. Tai yra išsami sistema, naudojama norint suprasti įvairius žmogaus judėjimo modelių aspektus. LBMS metodika apima teorinę sistemą ir aiškiai apibrėžtą judėjimo apibūdinimo kalbą. Sistema naudojama žmogaus judėjimo makro ir mikro modeliams nustatyti, reprezentuoti ir interpretuoti. Kaip analizės sistema, LBMS yra unikali, nes ji identifikuoja ir koduoja tiek kokybinius, tiek kiekybinius judėjimo aspektus. Kitaip tariant, sistema atsižvelgia tiek į funkcinį, tiek į išraiškingą veiksmų turinį. Sistema taip pat gali nustatyti ir atskirti universalius visiems žmonėms būdingus judesio modelius, šablonus, nuo grupinių judesio modelių, tame tarpe kultūriškai svarbių, iki judesio modelių, identifikuojančių unikalias individo savybes (19).

Žmogaus judėjimas yra daugiasluoksnis reiškinys, apimantis judančiojo asmens ir jo aplinkos santykių aspektus, palaikomus kūno organizavimo ir subtilių dinamikos pokyčių niuansų. Kaip „sistema“, LBMS leidžia identifikuoti sudėtingos judėjimo visumos dalis. LBMS nagrinėja judesio veiksmą keliant klausimus „kas“, „kur“, „kaip ir kodėl“ juda, analizuodama judesio komponentus: kūną, pastangas, erdvę ir formą (angl. k. – *body, effort, space, shape* – BESS modelis). LBMS taip pat atkreipia dėmesį į judesio ritmą ir judesio frazę esamame kontekste. Visos dalys sistemoje yra tarpusavyje susijusios ryšiais, kurie atspindi dinamišką judesių visumą (19) (3 ir 4 paveikslai).

3 paveikslas. judesio komponentai BESS modelyje – kinematiški (kūnas, erdvė – angl. k. *body, space*), nekinematiški (pastanga, forma – angl. k. *effort, shape*) ir ryšiai tarp jų (*relationship*).

4 paveikslas. Labano judesių analizė (LMA): kūnas (*body*), erdvė (*space*), pastanga (*effort*), forma (*shape*) susiję tarpusavyje per judesio frazę (*phrasing*).

Būdas šiuos ryšius tyrinėti yra taip vadinama Labano judesių analizė (LMA) – tai metodas ir kalba apibūdinanti, vizualizuojanti, interpretuojanti ir dokumentuojanti žmogaus judėjimą (20). Ji apima išsamų žodyną ir analitinę sistemą, pagal kurią galima nustatyti judėjimo modelius ir pokyčius, siekiant suvokti veiksmo prasmę. Ji moko analizuoti judantį kūną, siekiant dinamiškesnio judesio ir komunikavimo, norint suprasti asmens judėjimo nuostatas, ištirti būdus, kaip kūnas gali kurti santykį su erdve. LMA padeda daugelyje sričių, tokių kaip scenos menas, muzika, verslas, psichologija, antropologija, anatomija, kineziologija, kineziterapija, medicinos tyrimai, animacija / CGI / robotika, ergonomika, neverbalinė komunikacija ir daugelyje kitų (21).

Judesio užrašymui ir analizei LMA metode naudojama Labanotacijos sistema – judesio žymėjimas, judesio raštas, kuri yra sukurta dar seniau, apie 1920-uosius, ir kuriam yra skirtos ir atskiros studijos (22).

Vertinimas siekiant kliento pažangos ir terapinių tikslų.

Outcomes Framework suteikia nuoseklesnį ir efektyvesnį kliento pažangos vertinimą, nei tai įmanoma popierinėse ataskaitose, kurioms reikia papildomo apdoravimo. Gaunami duomenys atspindi kliento pažangą terapiniame procese: nuo pirminio kliento ar paciento būklės įsivertinimo, užsiėmimų

plano sudarymo, iki programos vidurio, kai atliekamas tarpinis vertinimas, ir pabaigos, kai atliekamas apibendrinantis vertinimas.

Terapeutai, norėdami įvertinti kiekvieną sesiją ar visą programą, parenka terapines sritis ir tikslus. Nėra būtina atlikti vertinimo visose srityse, anaipol, terapeutas gali pasirinkti 1-2 sritis ir jas sudarančius elementus, kuriuos stebės. Pasirinktų stebėti sričių ir elementų skaičius priklauso nuo terapeuto nustatytų terapinių tikslų. Pavyzdžiui, jei terapeutas ketina dirbti tik su emocine sritimi, t. y. kiek siekiamas pokytis turi būti susijęs su emocijų raiška, jis gali pasirinkti vertinti tik emocijų raiškos pōsritėje esančius siekinius. Todėl terapeutai pasirenka sritis ir siekinius pagal terapinius tikslus, kurie bus vertinami kiekvienos sesijos ar sesijų programos metu (1).

Outcomes Framework instrumentas ir MARA programėlė remiasi ne normomis, o terapeuto klinikiu vertinimu, susijusiu su kliento (gydomo asmens) veiklos rezultatais, atsižvelgiant į jo galimybes vertinimo metu. Taigi, šio įrankio naudojimu nėra siekiama jog terapeutai sudarytų sąlygas klientams atitikti normą, bet maksimaliai padidinti kliento potencialą, atsižvelgiant į jo amžių, gebėjimų lygį, sveikatos problemas, taip pat kitus veiksnius, darančius įtaką dabartinėms aplinkybėms ir būsimam potencialui (9).

1.4. Poreikis validuoti vertinimo įrankį *Outcomes Framework* Lietuvoje

Lietuvoje jokio panašios apimties ir reikšmės ŠJT ir kitų su judesiu susijusių intervencijų vertinimo įrankio iki šiol nėra. Tai bus pirmas visas žmogaus gerovės sritis leidžiantis stebėti vertinimo įrankis, adaptuotas ir pritaikytas Lietuvai.

Taip pat svarbu yra tai, kad sistema *Outcomes Framework* ir jos rezultatai grindžiami stebimo asmens stiprybėmis ir yra orientuoti būtent į potencialą, nes „ŠJT, kaip ir kitos menų terapijos, veikia ne diagnozė ar deficitą, kaip kai kurie kiti metodai, orientuoti į patologijos gydymą, o aktyvindama pacientų gebėjimus” – tuos gebėjimus, kuriuos terapeutai vadina *galiomis* (23). Taigi, menų terapiją taikantis terapeutas „stebi, kur yra klientų augimo ir vystymosi potencialas bei vertina asmens pažangą tame augime, neakcentuodamas tų savasties aspektų, kuriuose jis yra nepakankamas, neadekvatus ar neatitinka normos” (10).

Kuo dar patrauklus yra šis įrankis – tai jo taikymo universalumas. Vertinimas, nors ir vyksta subjektyviai, nėra labiau subjektyvus, nei naudojant bet kurią kitą ŠJT vertinimo priemonę.

Instrumento naudojimo apraše pabrėžiamas terapeuto ekspertiškumas ir profesinė akis, stebint savo klientus. „Sistema buvo sukurta kaip priemonė, skirta apmokytiems ŠJT specialistams, kurie į vertinimo užduotį įtraukia savo kvalifikuotą vertinimą, eksperto akį ir žinias apie dalyvius ir (arba) dalyvių grupes. Tuo grindžiami visi vertinimo balai.” (10). Tačiau, iš kitos pusės, supaprastinta lentelė gali naudotis ir patys klientai ar jų atstovai, su terapeuto pagalba.

Atliekant neoficialius tyrimus su vertinimais pagal MARA sistemą, paaiškėjo, kad vertintojų rezultatų tarpusavio suderinamumas yra nepaprastai aukštas, net jei vertinimą atlieka dalyvį pažįstantys ir nepažįstantys žmonės, turintys skirtingą išsilavinimą (ŠJT ir ne ŠJT) (2).

2. LITERATŪROS APŽVALGA

2.1. Lietuvos patirtis šokio-judesio terapijos vertinime, kontekstas

Lietuvoje atliekamuose tyrimuose, vertinant šokio-judesio ar kitų menų terapijų intervencijų pažangą, dažniausiai yra atliekamos kokybinės studijos arba analizės, kurios padeda atskleisti individualią patirtį.

Išsamiai kokybinio tyrimo privalumus išnagrinėjusios Virginia Braun ir Victoria Clarke savo knygoje pradedantiesiems tyrėjams, apie kokybinį tyrimą apibendrintai rašo: „Jis turtingas, jaudinantis ir keliantis daug iššūkių; jį fiksuoja sudėtingumą, netvarką ir prieštarumą, būdingą tikram pasauliui, tačiau leidžia mums suprasti prasmės modelius.“ (24) Tyrėjos pabrėžia refleksyvumo ir kontekstualizavimo svarbą kokybiniuose tyrimuose – kas yra jų išskirtinumas. Taip pat apgailestauja, jog kokybiniai metodai universitetų programose dažniausiai nustumiami į šalį, kadangi prioritetizuojami kiekybiniai metodai. Braun ir Clarke užsimena, jog kokybinis tyrimas „blogiausiu atveju yra vertinamas kaip „nemoksliškas“ arba sukeliantis nerimą, nes trūksta aiškumo ir kiekybiniuose tyrimuose bei eksperimentuose esančios kontrolės, kurie dažnai buvo pristatomi kaip mokslinių tyrimų meistriškumo viršūnės.“ (24)

Tačiau kokybiniai tyrimai negali padėti atlikti kiekybinių įvertinimų bei apibendrinimų apie visą populiaciją, negali pateikti statistinių duomenų (taikomas nestatistinis generalizavimas) (25), statistinės analizės, negali būti panaudojami prognozėms atlikti ar patikrinti hipotezes. Todėl net jei yra pakartotinai atliekami kokybiniai tyrimai ir gaunami duomenys apie teigiamą menų terapijų intervencijų poveikį, gaunamos gana subjektyvios, hipotetiškos ar teoriškos išvados, sunkiai patikrinami duomenys (arba neįmanoma patikrinti). Bendrai kokybiniai tyrimuose išvadų, atradimų pritaikomumas – tam tikrais atvejais, individualus. Kiekybine paradigma grįstas tyrimas paprastai laikomas kaip žymiai svaresnis tyrimo reprezentatyvumu, validumu ir objektyvumu. Dėl to, jei yra įmanoma, šokio-judesio terapijoje yra taikomi kompleksiniai tyrimo būdai – **kokybinius tyrimo duomenis papildant kiekybiniais**.

Atlikus iki 2024 m. gegužės mėnesio užregistruotų mokslinių tyrimų ir tyrimų publikacijų paiešką Lietuvos akademinėje elektroninėje bibliotekoje su paieškos fraze „šokio judesio terapija“, buvo rasti 332 įrašai, kuriuose, atmetus besidubliuojančius darbus (pvz., magistro darbas ir straipsnis)

ir konferencijų įrašus, liko 296 atlikti originalūs tyrimai. Peržvelgus tyrimų tikslus ir metodus, paaiškėjo, kad taikant šokio-judesio terapijos intervencijas bei tiriant jų poveikį, buvo dažniausiai taikomi tokie kokybiniai tyrimo metodai, kaip refleksinė analizė, pusiau struktūruoti interviu, šokio efektyvumo analizė (su atsiliepimais raštu – gali būti naudojamos anketos, dienoraštis ir pan.), teminė analizė (teminės analizės metodu pagal Braun ir Clarke), autoetnografiniai tyrimai.

Atrinkus tuos darbus, kuriuose **kokybiniai tyrimo duomenys papildomi kiekybiniais**, buvo rasta **12 tokių tyrimų pavyzdžių** (tai apie 10-11 proc. visų tyrimų su intervencijomis):

- Samsonienė, Laimutė; Zvicevičienė, Solveiga; Lučiūnienė, Monika. Kompleksinę negalią turinčių paauglių funkcinės veiklos kaita, taikant šokamojo folkloro programą. Vilnius: Sveikatos mokslai. 2022. Taikyti tyrimo metodai: kūno analizės metodas pagal N. J. Oganessian (rus. Н.Ю. Оганесян, 2009), filmavimas, stebėjimas, kokybinė duomenų analizė. Empirinių duomenų analizė atlikta naudojantis Microsoft Office programų paketu. Tyrimas parodė „tiriamųjų emocijoms bei socialinių ryšių plėtotei ir pagerino bendrąją judesių dinamiką.“ (26)
- Salnikova, Inna. Šokio-judesio terapijos poveikis nėščiąjų psichomotorikai ir saviraiškai. 2023. Vilniaus universitetas. Kokybinis tyrimas derinamas su kiekybiniais duomenimis: kraujo spaudimo ir pulso matavimas; psichomotorinių gebėjimų, saviraiškos ir savigarbos nustatymas klausimynais. (27)
- Steikūnas, Audrius. Šokio-judesio terapijos su argentinietiško tango elementais įtaka psichinei ir fizinei pacientų, sergančių Parkinsono liga, sveikatai. 2023. Vilniaus universitetas. Tiriant argentinietiško tango poveikį pacientų, sergančių Parkinsono liga, sveikatai, prieš ir po intervencijos buvo atlikti motoriniai testai ir pildyti klausimynai, tiriantys psichoemocinę būklę. (28)
- Štrimaitytė, Dovilė. Šokio ir judesio terapijos poveikis demencija sergančių pagyvenusių žmonių pusiausvyrai ir depresijai. 2009. Lietuvos sporto universitetas. Buvo tiriama demencija sergančių pagyvenusių žmonių statinė ir dinaminė pusiausvyra, ir tiriami demencija sergančių pagyvenusių žmonių depresijos simptomai. (29)
- Milašiūtė, Rita. Skirtingų kineziterapijos programų poveikis 3–4 metų vaikų sutrikusiai motorinei raidai. 2016. Lietuvos sporto universitetas. Atlikta duomenų statistinė analizė 3–4 metų sutrikusios motorinės raidos vaikams, taikant kineziterapijos, kineziterapijos vandenyje bei šokio ir judesio terapijų užsiėmimus; atlikti vertinimai: laikysenos vertinimas pagal W. W. K.

Hoeger vizualinę laikysenos vertinimo metodiką, motorikos (GMFM-88; E judesių grupė: ėjimas, bėgimas, šokinėjimas) ir pusiausvyros vertinimas pasitelkiant modifikuotą Berg pusiausvyros skalę. (30)

- Leitonaitė, Greta. Šokio-judesio terapijos poveikis asmenims, išgyvenantiems lėtinį skausmą. 2022, Vilniaus universitetas. Lėtinį skausmą išgyvenantiems asmenims ŠJT poveikį iširti buvo pasirinktas mišrus tyrimo metodas. Kiekybinis tyrimo metodas buvo naudojamas vertinant lėtinį skausmą išgyvenančių asmenų nerimo bei depresijos požymius ir kūno pojūčių įsisažmoninimą prieš ir po dešimties šokio-judesio terapijos užsiėmimų ciklo ir nurodant terapijos poveikį, kokybinis tyrimo metodas atskleidžiant lėtinį skausmą išgyvenančių asmenų šokio-judesio terapijos patyrimą. Kiekybinei tyrimo daliai duomenys buvo renkami pasitelkiant HAD ir MAIA klausimynus, kokybinei – atliekant individualius pusiau struktūruotus interviu ir gauti duomenys analizuoti taikant indukcinės teminės analizės metodą pagal Braun ir Clarke. (31)
- Sagevičienė, Monika (2022). Šokio-judesio terapijos poveikis krūties vėžiu sergančių moterų emocinei ir fizinei sveikatai remisijos laikotarpiu. Vilniaus universitetas. Iširta moterų, esančių remisijos būklėje po krūties vėžio gydymo, psichologinė sveikata: vertinta prieš ir po intervencijos taikant HAD nerimo ir depresijos klausimyną bei PHQ-15 somatizacijos klausimyną. Tiriamųjų fizinė sveikata vertinta prieš ir po kiekvieno užsiėmimo matuojant tiriamųjų kraujospūdį ir pulsą automatiniais žastiniais kraujospūdžio ir pulso matuokliais. Stebėjimo metodu buvo renkami duomenys apie dalyvių patyrimą, tyrėjai aprašant dalyvių patirtis dienoraštyje. (32)
- Vaišnoraitė, Milda (2022). Šokio-judesio terapija motinoms, auginančioms vaikus, turinčius specialiųjų poreikių: įtaka vienišumui. Vilniaus universitetas. Įtakai vienišumui iširti buvo taikomas konvergentinis-paralelinis tyrimo dizainas, tad tyrimo metu surinkti duomenys buvo analizuojami tiek kiekybiniu, tiek kokybiniu būdu. Buvo naudojamas UCLA vienišumo skalės 3 varianto (pagal Russel, 1996) lietuviškas vertimas. Siekiant atskleisti motinų, auginančių vaikus, turinčius specialiųjų poreikių, šokio-judesio terapijos patyrimą, buvo vykdomas pusiau struktūruotas stebėjimas ir pusiau struktūruotas grupinis interviu. (33)
- Dievaitytė, Ugnė (2011). Užsiėmimų, paremtų šokio – judesio terapija, efektyvumas keičiant 18-25 m. merginų kūno vaizdą Vytauto Didžiojo universitetas. Tyrimo tikslas – įvertinti užsiėmimų, paremtų šokio-judesio terapija, efektyvumą keičiant 18-25 m. merginų kūno vaizdą.

Suformuotos dvi grupės – intervencinė ir palyginamoji. Siekiant nustatyti intervencinių užsiėmimų efektyvumą prieš intervenciją ir po jos tiriamųjų buvo prašoma užpildyti Kūno formos, Požiūrio į valgymą, užsiėmimų naudingumo vertinimo klausimynus, Teigiamų ir neigiamų emocijų, Susirūpinimo svoriu, Išvaizdos vertinimo, Pasitenkinimo kūno sritimis skalės. Taip pat, kiekvieną užsiėmimą (prieš ir po) tiriamosios pildė Teigiamų ir Neigiamų emocijų skales. (34)

- Abeciūnaitė, Aušra (2023). Vaikų, turinčių specialiųjų poreikių, psichomotorinių gebėjimų raiška, taikant šokio-judėsio terapiją Vilniaus universitetas. Buvo taikomi šie metodai: 1) stebėjimo metodas skirtas susisteminti tyrėjo pastebėjimus ir veiklos aprašymus kiekvieną sesiją. 2) N. J. Oganiecian „Kūno analizės“ metodas buvo skirtas įvertinti tiriamųjų vaikų judėsio funkcijas, elgesio grupėje modelius ir socialinį įsitraukimą. 3) Emocijų ir nuotaikų vertinimui buvo naudoti spalvoti kamuoliukai. Kiekvienam vaikui buvo duodama pasirinkti spalvotą kamuoliuką, pagal išgyvenamą emociją, esamoje situacijoje. (35)
- Beinartytė, Martyna (2022). Šokio-judėsio terapija asmenų, dirbančių IT srityje, savivertei ir saviveiksmingumui. Vilniaus universitetas. Tyrimo metodika: eksperimentinio tyrimo teorinei daliai buvo naudojamas literatūros analizės metodas. Empiriniam tyrimui buvo naudojamas kiekybinis tyrimo metodas, internetinio anketavimo būdas, sudarytas darbo autorės, remiantis savivertės (Rosenberg, 2015), bendro saviveiksmingumo (Rimm ir Jerusalem, 1999), kūno saviveiksmingumo (Fuchs ir Koch, 2014) skalėmis bei patikimumo/lūkesčių klausimynu (Devilley ir Borkovec, 2000). Siekiant išanalizuoti pokytį asmenų savijautoje, internetinėje apklausos formoje buvo pateikti du atviro tipo klausimai apie tai, kaip tiriamieji jautėsi prieš ir po šokio-judėsio terapijos sesijos. (36)
- Spangelytė-Daraškevičienė, Katryna (2023). Šokio-judėsio terapija remiantis „Arts for the Blues“ modeliu suaugusiems, turintiems depresijos sutrikimą: įtaka depresiškumui ir psichologiniam atsparumui. Vilniaus universitetas. Subjektyviai vertinamo depresiškumo ir psichologinio atsparumo pokyčiams matuoti buvo naudojamos Beko depresijos aprašo (BDI-II) ir Psichologinio atsparumo skalės (RSA) lietuviškos versijos, buvo atliekami trys vertinimai, patvirtinę intervencijos poveikį. (37)

Menų terapijų intervencijos sveikatos priežiūros sistemoje yra taikomos kaip integrali reabilitacijos paslaugų dalis. Norint menų terapijų intervencijas apmokėti iš PSDF lėšų kaip

paslaugas, reikalinga pagrįsti jų veiksmingumą ir identifikuoti bei išmatuoti intervencijų poveikį, taikant ne tik kokybinius, bet ir kiekybinius metodus. MARA įrankis, leidžiantis rinkti bei išsaugoti įvairių formatų kokybinius duomenis, ir jame integruota *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© kiekybinė rezultatų lentelė leidžia patogiai ir greitai identifikuoti šokio-judesio terapijos bei kitų menų terapijų intervencijų progresą visose šešiose žmogaus gerovės srityse. Įvertinus kliento būklę, galima stebėti kliento biopsichosocialinės būklės pokyčius pasirinktuose tiksluose viso terapinio proceso eigoje – nuo pirmojo diagnostinio įvertinimo, toliau taikant tarpinius vertinimus ir iki galutinio.

2.2. Publikacijų apžvalga apie MARA ir *Outcomes Framework* pasauliniame kontekste

Šioje dalyje apžvelgiama, kokie moksliniai tyrimai apie *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© jau yra atlikti pasaulyje, ir kaip moksliniu požiūriu yra vertinamas šio instrumento pritaikomumas terapeutams jų darbe, planuojant terapinę programą bei vertinant klientų pažangą. Iki 2023 m. rudens terapinių tikslų įgyvendinimo šio instrumento pagalba tyrimai, paremti kartotiniuose procesuose, buvo atlikti daugiau nei 120 ŠJT terapeutų iš viso pasaulio, įskaitant Australiją, JAV, Naująją Zelandiją, Kiniją, Taivaną, Portugaliją, Olandiją, Italiją, Vokietiją ir kt. Instrumentas buvo tikrinamas tiek instrumento pritaikymu praktikoje, tiek interviu ir tikslinių fokusuotų grupių pagalba. (1)

Iš tiesų, kaip C. S. Godinho pastebėjo, šis instrumentas buvo kuriamas taip, kad juo galėtų naudotis ir kitų sričių specialistai, terapeutai, dirbantys su kūnu ir judesiu, kaip, pvz., Portugalijoje buvo taikoma psichomotorinėje reabilitacijoje. Instrumento vystymo eigoje, MARA buvo sukurta įvairiais formatais: popierine versija, Excel versija ir kaip iPad programėlė. „MARA, skirta "iPad", yra technologijų naudojimo terapinei intervencijai vertinti pradininkė. Jos kūrimas buvo grindžiamas terapeutų praktika, laikantis principo, kad ją būtų lengva naudoti ir suprasti tiek ŠJT terapeutams, tiek kitiems terapeutams ir specialistams iš kitų sričių.“(9)

Apžvalgai buvo atrinkti straipsniai, publikuoti 2010-2022 m., apimantys instrumento aprašymą bei jį pagrindžiantį išsamų modelį – naudojimosi vadovą. Taip pat įtraukiama pati pirmoji instrumento sukūrėjos Kim Dunphy ir Jenny Scott knyga „Freedom to Move“ („Laisvė judėti“) (5), kurioje autorės pateikė profesionalų požiūrį į ŠJT tyrimus dirbant su intelekto negalią turinčiais žmonėmis.

Knygoje atkreipiama dėmesį į šios specifinės visuomenės dalies teisės svarbą laisvai reikštis per išraiškos menus, pavyzdžiui, šokį. Knygoje aptariama šokio, kaip ekspresyvios terapijos, svarba. Joje taip pat kalbama apie atskirų judesio elementų stebėjimo svarbą, kadangi jie padeda užfiksuoti kliento pažangą, nustatyti terapinius tikslus, siekti šių tikslų ir pateikti visoms suinteresuotoms šalims tų rezultatų įrodymus. Suinteresuotosios šalys – tai pats klientas, jo globėjai, bendradarbiaujantys terapeutai ir atsakingos institucijos. K. Dunphy ir J. Scott knyga gali padėti terapeutams planuojant terapinius užsiėmimus per šokį ir kitas kūrybines praktikas, kurios praturtina šokio-judesio užsiėmimus. Taip pat čia minimas ir R. Labano judesio tyrinėjimų indėlis, kokią įtaką jis turėjo šokio raidai XX a. viduryje, ir kaip Europoje jis pakeitė požiūrį į šokį, „Pagrindinės šios Labano sistemos sąvokos arba principai, kurie buvo sukurti ir netgi naudojami šioje knygoje, yra šie: kūnas, pastangos (tėkmės, svorio, erdvės ir laiko) ir ryšiai.“ (9)(p. 16)

Vystant toliau šią kryptį ir ją pristatant tarptautiniuose ŠJT renginiuose, Kim Dunphy ir Sue Mullane 2010 m. po ŠJ terapeutų konferencijos išleido straipsnį, kuriame pristatomi specialiujų poreikių ir intelekto sutrikimų turintiems vaikams taikomo vertinimo įrankio metmenys. Jame naudojami įvairūs duomenų rinkimo būdai, įskaitant grupių vadovų atliekamus Labano judesio analize pagrįstus stebėjimus, taip pat grįžtamąjį ryšį iš dalyvių ir globėjų. (6). Čia pristatoma rezultatų vertinimo lentelė, paaiškinama, kaip po knygos „Freedom to Move“ toliau buvo plėtojamas judesio vertinimo instrumentas, pristatoma teorijos, mokslinių tyrimų ir praktikos patirtis. Akcentuojama, jog vertinant klientus reikia remtis holistiniu požiūriu, atsižvelgti į kitus asmens įsitraukimo aspektus, susijusius su jo kūrybine išraiška, socialine sąveika, fiziniu pasirengimu ir dalyvavimu bendruomenėje.

Toliau reikšmingas yra straipsnis, kurį parengė K. Dunphy ir S. Mullane su kolegomis iš Čikagos L. Allen, H. Bailey ir P. Justin „ŠJT vertinimo aspektai: Ką ir kaip vertinti?“ Šiame straipsnyje pristatoma informacija apie iPad programėlę, sukurtą šokio-judesio vertinimui, jos sukūrimą ir pritaikymą ŠJ terapijos programoms. Pateikiamos išvados iš tarptautinio tyrimo, vykdyto Melburne (Australija) ir Čikagoje (JAV), kurio metu programa buvo taikoma ŠJT programose su įvairiais klientais, įskaitant vaikus, turinčius intelekto sutrikimų, ir vaikus, turinčius proto negalią, o taip pat suaugusiais, turinčiais psichikos sveikatos problemų. Tyrimo rezultatai atskleidė įvairius klausimus apie ŠJT proceso vertinimą. (38) Buvo pristatomas naujas žvilgsnis į pačių technologijų naudojimą, priemonę elektroniniams duomenims generuoti; buvo padaryta išvada, kad tai vertingas ir motyvuojantis instrumentas, nes atsiveria galimybės vertinti kliento pažangą naudojant šį technologinį instrumentą iPad ar kitų tipų įrenginiuose.

Sekant šiomis išvadomis ir vystant priemonę, 2016 m. išleistas straipsnis (39) iš bandomojo tyrimo naudojant MARA programėlės pirmtaką – įrankį, kuris tuo metu vadinosi „Marking the Moves“, taip pat iPad išmaniaisiais įrenginiais naudojama programėlė. Ši programa pagrįsta autorių sukurta šokio judesio vertinimo sistema (angl. *Framework for Dance Movement Assessment*), skirta šokio-judesio terapijos programoms. Straipsnyje minima, kad įrankis yra grindžiamas holistiniu požiūriu į gerovę, nurodant tokias terapines sritis kaip fizinė, kognityvinė, emocinė, tarpasmeninė ir išraiškos sritys. Jų rodikliai (elementai) buvo naudojami kliento terapinio proceso pažangai fiksuoti. (p. 18) Straipsnio išvadose teigiama, jog anot programos dalyvių, toks vertinimas yra greitas, ir veiksmingas, taip pat efektyvesnis tvarkant didelį kiekį duomenų apie klientus, siekiant įvairių individualių klientų tikslų. Straipsnyje paminėtas ir įrankyje naudojamų lentelių bei ataskaitų grafikų pavidalu privalumas, pakeičiant popierinius vertinimus, kuriuose „sunku suvokti kliento pažangą siekiant terapinių tikslų.“ (9) Tyrime skirtingos vertintojų kompetencijos nebuvo kliūtis atlikti vertinimus teisingai, tą įrodo balų atitikimas. Dažniausias rezultatas buvo vienodas arba panašus to paties kliento įvertinimas tarp skirtingų vertintojų. Tai svarbu ne tik terapeutams, bet ir švietimo pagalbos komandai, dalyvavusiai vertinimuose.

2018 m. straipsnyje Dunphy ir Hens rašo apie iPad programėlės, skirtos intelekto sutrikimų turinčių klientų terapinei pažangai vertinti ŠJT programoje, bandymą. (2) Šiame straipsnyje aptariami iššūkiai, aprašant iPad programėlės MARA (*Movement Assessment and Reporting App*), sukurtos ŠJT vertinimui, bandomąjį tyrimą.

2020 m. Hens ir Dunphy straipsnyje (40) aprašo šokio-judesio terapija grindžiamų programų, skirtų intelekto sutrikimų turintiems asmenims, planavimo, tikslų nustatymo, vertinimo ir ataskaitų teikimo procesą. Studija parašyta atsiradus poreikiui iš Australijos nacionalinės neįgalumo draudimo sistemos (NDIS) užtikrinti paslaugų tobulinimą įstaigose sutrikusio intelekto asmenims, atsižvelgiant į šių asmenų poreikius ir pageidavimus bei jų pažangos vertinimo būdus. Straipsnyje įtrauktos trys atvejo studijos. Išvadose minima, jog NDIS sukūrė naują socialinę ir politinę įtaką vertinimui, praktikai ir ŠJT finansavimui Australijoje. Nors NDIS atvėrė galimybes ŠJ terapeutams dirbti neįgaliųjų sektoriuje, ši valdymo sistema taip pat verčia šiuos specialistus nuodugniau apsvarstyti, kaip jie planuoja ir vertina savo praktiką, bei ieškoti būdų, kaip jų programos ar intervencijos gali reikšmingai paveikti praktikos dalyvių gyvenimą.

2020 metais buvo publikuoti dar du svarbūs ir jau šiame darbe paminėti šokio-judesio terapijos vertinimo įrankio MARA vystymui tyrimai:

- „MARA (Movement Assessment and Reporting App – judesio vertinimo ir ataskaitų rengimo programa) naudojimas grupiniams psichomotorinių, kūno, judesio, šokio ir psichoterapijos intervencijų tikslams nustatyti“, autorės P. Lebre, K. Dunphy ir S. Juma. (3)
- „Dalyvių savi-refleksijos ir įsivertinimo gebėjimų ugdymas šokio-judesio terapijos programoje žmonėms su protine negalia“, autorės T. Hens ir K. Dunphy. (41)

Taip pat reikšminga publikacija dėl MARA įrankio naudojimo muzikos terapijoje (42), kuri jau taip pat šiame darbe paminėta. Šis tyrimas buvo atliktas bandant atsakyti į klausimą, ar MARA programa yra tinkama kaip dokumentavimo ir vertinimo priemonė kitoms menų terapijoms, ir jame pravesta diskusija, ieškant teigiamo atsakymo į šį klausimą pagrindimo.

3. TYRIMO METODOLOGIJA

Su *Outcomes Framework* lentele ir jos naudojimo bei pokyčių vertinimo atlikimo principais buvo supažindinta pirmame skyriuje.

Trečiasis uždavinys buvo įgyvendintas atlikus fokusuotos grupės diskusiją ir ekspertinį tyrimą. Šio dviejų dalių tyrimo planas ir eiga toliau aprašomi šiame skyriuje.

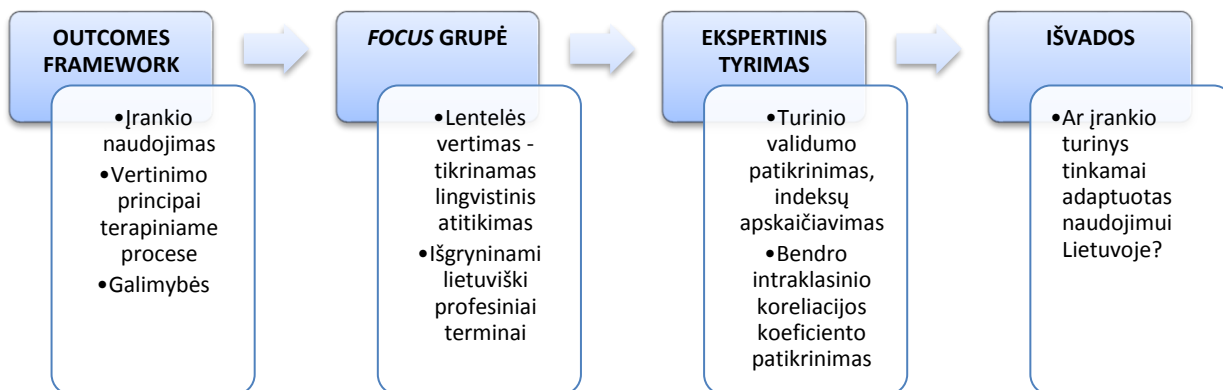
3.1. Darbo eiga įgyvendinant įrankio *Outcomes Framework for Dance Movement therapy*© vertimą bei adaptavimą Lietuvai

Suorganizavus tarptautinį nuotolinį susitikimą dėl įrankio „Outcomes Framework for Dance Movement therapy“© pritaikymo naudoti Lietuvoje, kuriame dalyvavo šio magistro darbo autorė ir konsultantės R. Duff, dr. P. Lebre iš Lisabonos universiteto bei Heidelbergo SRH universiteto magistrantė S. Schoenenberger-Howie, buvo nuspręsta inicijuoti įrankio adaptavimo bei validavimo Lietuvoje procesą. Aptartas šio proceso eigos ir mokslinių tyrimų bei publikacijų planas.

2023 m. sausio 4 d. buvo gautas **leidimas** (angl. k. *permission letter*) išversti, adaptuoti ir modifikuoti *Outcomes Framework* instrumentą į lietuvių kalbą, kaip Indrės Šiliauskaitės magistro studijų darbas jungtinėje VU ir LMTA menų terapijų programoje. Leidimą suteikė jo autorės dr. Paula Lebre, žmogaus kinetikos ir reabilitacijos dėstytoja Lisabonos universitete (Portugalija), ir Sue Mullane, šokio-judesio terapijos dėstytoja Melburno ir Deakino (Australija) universitetuose. Sue Mullane buvo pirmoji dr. Kim Dunphy partnerė MARA įrankio kūrimo projekte. Dr. Paula Lebre sukūrė patogią taikyti ir duomenims naudoti Excel lentelę *Outcomes Framework*, kuri iki šiol buvo ir yra tobulinama bei adaptuojama taikyti įvairiose pasaulio šalyse. Autorių pasirašytas leidimas pridėdamas prie šio darbo kaip 1 Priedas. Išvertus ir adaptavus lietuvišką instrumento versiją sutarta atlikti atgalinį vertimą į anglų kalbą ir išsiųsti dr. Paulai Lebre. Taip pat sutarta lietuvišką *Outcomes Framework For DMT* instrumentą pateikti naudotis nemokamai interneto svetainėje www.makingdancematter.com.au.

Sekančioje lentelėje pavaizduotas visas *Outcomes Framework for Dance Movement therapy*© turinio adaptavimo procesas, kuris atliktas šiame magistro darbe.

2 lentelė. *Outcomes Framework* turinio adaptavimo procesas.

Gavus leidimą adaptuoti instrumentą, buvo atliekamas jo **vertimas**: iš anglų kalbos išversta *Outcomes Framework* (Excel lentelė) ir jos naudojimo vadovas (Word dokumentas) „Outcomes Framework for Dance Movement Therapy V.80. Making Dance Matter“. Išverstas dokumentas pridamas prie šio darbo kaip 2 Priedas „Outcomes Framework for Dance Movement therapy©“.

Norint validuoti vertinimo instrumentą *Outcomes Framework*, buvo reikalinga išsiaiškinti, ar ši vertinimo priemonė yra suprantama ir tinkama naudoti ŠJT bei kitų terapinių intervencijų kontekste Lietuvoje. Tam buvo reikalinga atlikti instrumento turinio validumo ir patikimumo analizę išverstai MS Excel vertinimo lentelei.

Turint atliktą vertimą su pirmine naudojamų terminų versija, buvo atliktas kokybinis tyrimas – **fokusuota grupinė diskusija** – susitikimas dėl ŠJT diagnostinio ir poveikio vertinimo instrumento *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© validavimo.

Vertinimo įrankio vertimas ir turinio validavimas buvo atliktas vienerių metų bėgyje. Kokybinis tyrimas – dvi fokusuotos grupinės diskusijos su ekspertais įvyko 2023 m. vasario ir kovo mėnesiais. Susitikimai su ekspertais vyko gyvai VU Medicinos fakultete ir kiekvienas truko po 2 val. Šio kokybinio tyrimo tikslas buvo adaptuoti išverstą *Outcome Framework* įrankį atliekant šio įrankio lingvistinį, kultūrinį ir profesinį validavimą, kad parengtas instrumentas atitiktų šokio judesio terapijos srityje naudojamą profesinę terminologiją bei kultūrinį priimtinumą jį taikyti ir kitų menų terapijos sričių praktikoje. Toliau apie *focus* grupės darbą – poskyryje 3.3.

Instrumento validavimui skirtame **ekspertų tyrime** buvo vertinama pakoreguota galutinė *Outcomes Framework* įrankio lietuviška versija. Įrankis ir jo naudojimo vadovas buvo iš anksto prieš *focus* grupės diskusiją pateikti 9-iems atrinktiems ekspertams iš ŠJT, IBMT, dramos terapijos (DT), kineziterapijos bei šokio meno sričių. Ekspertų buvo prašoma užpildyti informaciją Excel lentelės pavidalu – lentelė pridedama kaip 3 Priedas prie šio darbo – pirmiausia renkama socialinė, demografinė ir profesinė informacija apie ekspertą – lytis, amžius, kvalifikacijos apibūdinimas. Pagrindinis validavimo objektas buvo į lietuvių kalbą išversta *Outcomes Framework* lentelė, kurioje pateikti 85 vertinimo elementai – šokio-judesio terapijos siekiniai, priskiriami 17-kai pōsričių iš 6 žmogaus gerovės sričių. Sritys išskiriamos atskiromis spalvomis (kaip originaliame dokumente), o jų aprašymas bei išsamus detalizavimas pōsritėmis buvo taip pat siunčiamame Word dokumente „Outcomes Framework for DMT V. 80 _lietuviskas“ – lentelės naudojimo vadove. Toliau apie kiekybinį ekspertinį tyrimą aprašoma poskyryje 3.4.

Gavus visų ekspertų užpildytas turinio vertinimo lenteles, duomenys buvo suvedami ir tvarkomi MS Excel programoje. Duomenų analizė atlikt naudojant SPSS 23.0 programą.

3.2. Vertinimo įrankių validavimo procesas – metodologinis pagrindimas

Klausimyno turinio patikimumo patikrinimas.

Siekiant patikrinti *Outcomes Framework* lentelės klausimyno turinio validumą, šiame darbe buvo remtasi gana nauja M. S. B. Yusoff turinio validumo studija. 2019 m. straipsnyje medicinos žurnale „Education in Medicine Journal“ jis pristato „sisteminę požiūrį į turinio validumo kiekybinį įvertinimą, paremtą turinio validumo indeksu, pagrįstu įrodymais ir gerąja praktika.“ (43)

Yusoff remiasi kolegomis Haynes, Richard ir Kubany (44) ir konstatuoja jog yra penki klausimyno pagrįstumo įrodymų šaltiniai: turinys, atsakymo procesas, vidinė struktūra, ryšys su kitais kintamaisiais, ir pasekmės. Turinio validumas apibrėžiamas kaip laipsnis, kiek „vertinimo instrumento elementai yra tinkami ir atspindi tikslinį konstruktą vertinimui su tam tikru tikslu.“ (43) Instrumento elementai – tai visi aspektai, susiję su vertinimo procesu, kurie gali turėti įtakos duomenims, tai klausimyno elementai, atsakymų formatai ir instrukcijos. Konstruktas reiškia sąvokas, požymius, sritis

arba kintamuosius, kurie yra matavimo objektas. Anot Yusoff, „vertinimo priemonės tinkamumas yra susijęs su jos elementų tinkamumu tikslinėms konstrukcijoms ir vertinimo funkcijoms.“ (ten pat)

M. S. B. Yusoff pateikia 6 klausimyno turinio validavimo procedūros žingsnius:

- 1) turinio validumo formos paruošimas;
- 2) ekspertų grupės atranka;
- 3) turinio patvirtinimo atlikimas;
- 4) srities ir elementų peržiūra;
- 5) kiekvieno elemento įvertinimo pateikimas;
- 6) turinio validumo indeksų apskaičiavimas. (ten pat)

Kaip šie žingsniai buvo atlikti – aprašoma poskyriuose 3.4 ir 3.5.

Klausimyno patikimumas (angl. *reliability*) yra vertinamas kaip koreliacija tarp gautų testo rezultatų ir hipotetinių „tikrų“ rezultatų. Jos išvalgomis remiasi K. Pukėnas ((45) p. 24) ir siūlo naudotis tokiomis pagrindinėmis charakteristikomis, norint įvertinti klausimyno patikimumą:

- klausimyno skalės vidinis nuoseklumas (angl. *scale internal consistency*), kuris remiasi atskirų klausimų, sudarančių klausimyną, koreliacija (tiksliau, atsakymų į atskirus klausimyną sudarančius klausimus, koreliacija);
- klausimyno patikimumas pakartotinių tyrimų atžvilgiu (angl. *test-retest reliability*), kuris remiasi dviejų (ar daugiau) bandymų koreliacija;
- vertinimo patikimumas (angl. *inter-rater reliability*), kuris remiasi koreliacija tarp dviejų (ar daugiau) ekspertų vertinimų (cituojama pagal Pukėnas, p. 24).

M. J. Norušis (46) teigimu, klausimyno skalės vidiniam nuoseklumui įvertinti dažniausiai yra naudojamas Cronbacho alfa (Cronbach's alpha) koeficientas, kuris remiasi atskirų klausimų, sudarančių klausimyną, koreliacija ir patikrina, ar visi skalės klausimai pakankamai atspindi tiriamąjį dydį bei įgalina patikslinti reikiamų klausimų skaičių skalėje. „Jeigu atskirų klausimų dispersijų suma yra artima visos skalės dispersijai, reiškia atskiri klausimai tarpusavyje nekoreliuoja, t. y. jie neatspindi to paties dalyko.“ (cituojama pagal Pukėnas, p. 24)

Vertinga Vaitkevičiaus ir Saudargienės išvalga, jog „yra daugybė validumo patikrinimo būdų, bet nei vienas nėra visiškai pakankamas.“ (ten pat, p. 102) Tame tarpe:

- **skalės patikimumas** – tai jos vidinis vientisumas ir matavimo rezultatų stabilumas;
- **išorinis patikimumas** – tų pačių objektų pakartotinių matavimų rezultatai turi būti tie patys arba skirtis nežymiai. „Išorinį patikimumą galima patikrinti, testą atlikus du kartus tam tikrai imčiai ir apskaičiavus abiejų matavimų reikšmių koreliacijos koeficientą. Gautoji koreliacija turi būti stipri (sakykim, 0,8 ar daugiau). Tai vadinamasis dvigubo testavimo (angl. *test-retest*) metodas.” (ten pat, p. 102)
- **Vidinis patikimumas.** „Jei skalės elementai matuoja tą pačią savybę, tai jie turi būti statistiškai susiję, koreliuoti tarpusavyje. Tą koreliaciją galima įvertinti kiekybiškai. Yra įvairūs būdai tai padaryti, bet šiuo metu labiausiai įprastas yra Kronbacho alfa koeficientas. Šio koeficiento reikšmė gali didėti nuo nulio iki vieneto. Kuo arčiau vieneto, tuo daugiau skalės elementai susiję tarpusavyje, vadinasi, tuo didesnis skalės vidinis suderinamumas.” (ten pat, p. 102)

Šiame darbe apsiribota atlikti klausimyno skalių vidinio vientisumo ir vidinio patikimumo arba nuoseklumo tyrimą, apskaičiuojant IKK bei Kronbacho alfa koeficientą. Taip pat apskaičiuojami turinio validumo indeksai pagal Yusoff studiją. *Outcomes Framework* lentelės išorinį patikimumą paliekama patikrinti sekančiame instrumento validavimo žingsnyje, vienos ŠJT sesijos vertinimą atliekant dviems skirtingiems ekspertams.

3.3. Fokusuota grupinė diskusija

Lingvistinio įrankio atitikimo profesinei terminologijai ir taikymo konteksto įvertinimui buvo pasirinktas kokybinio tyrimo metodas – fokusuota grupinė diskusija. Toks būdas labai tinka surinkti ekspertų įžvalgas dėl instrumento turinio vertimo ir profesinių terminų jame vartojimo neutralioje aplinkoje. Šokio-judesio terapijos intervencijų srityje yra vartojami labai specifiniai profesiniai terminai, atėję iš anglakalbių šalių, Jungtinės Karalystės ir JAV. Šių terminų vartojimas kol kas nebuvo reglamentuotas ŠJT asociacijos ar kitų profesiją atstovaujančių organizacijų dokumentuose ar susitarimuose. Todėl turint lietuvišką *Outcomes Framework* vertinimo lentelės vertimą buvo reikalinga apsibrėžti bei susitarti, kaip šiame instrumente ir kitur ŠJT darbo praktikoje turėtų būti vartojimami iš anglų kalbos išversti specifiniai terminai, atsižvelgiant į Lietuvos socio-kultūrinį kontekstą ir bendrąją praktinę patirtį. Šiuo atveju dėka grupėje veikiančios sinergijos ir kūrybiškumo efekto buvo gaunamas

efektyvesnis rezultatas, nei galima buvo surinkti atskirai iš pavienių asmenų. Be to, *focus* grupės yra pripažintos kaip tinkamas metodas praktinio pobūdžio taikomiesiems tyrimams. (47)

Metodiškas grupės planavimas.

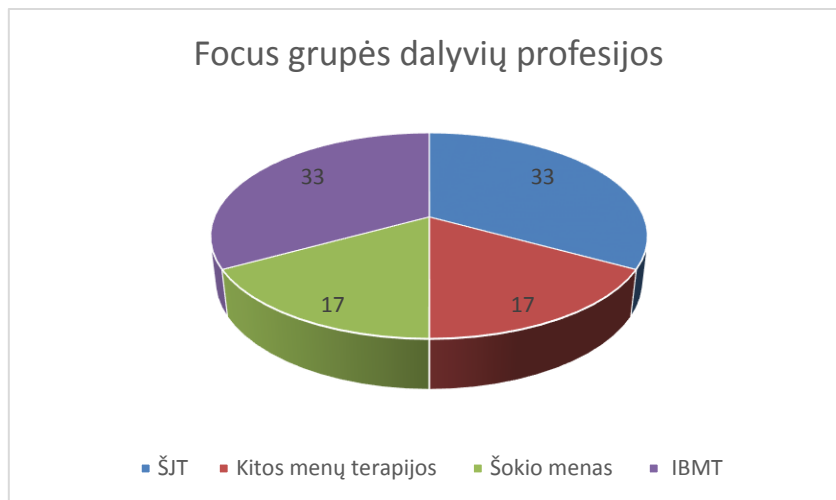
Richard A. Krueger 2000 m. knygoje aprašė, koku tikslu ir kaip gali būti organizuojamos *focus* grupės. „Fokusuotos grupės diskusija yra geras būdas suburti žmones iš panašių aplinkos ar patirties, kad aptartų konkrečią dominančią temą. Dalyvių grupei vadovauja moderatorius (arba grupės koordinatorius), kuris pristato diskusijų temas ir padeda grupei dalyvauti gyvoje ir natūralioje tarpusavio diskusijoje.“ (48)

Norint surinkti grupę validuojamo instrumento vertimo adaptavimui, buvo reikalinga pakviesti profesionalus, žinančius ŠJT arba šokio meno terminus tiek lietuvių, tiek anglų kalboje. Angliškų profesinių tekstų bei terminų išmanymas (tame tarpe – ir Labano-Bartenieff sistemos) buvo bene svarbiausias kriterijus renkant grupės dalyvius, ir tai užtikrino grupės homogeniškumą bei rezultatų kokybę. Taip pat kviečiant *focus* grupės dalyvius buvo atsižvelgiama į jų patirtį dirbant su klientais – grupės dalyviai turėjo būti dirbantys su klientais menų terapijų ar šokio srityje ne mažiau kaip ketverius metus. Privalumu buvo laikomas pedagoginis darbas arba savo profesijos atstovavimas organizacijose. Remiantis tokiais principais buvo pradžioje atrinkti 8 *focus* grupės dalyviai. Kadangi Lietuvoje šokio-judėsio terapija kaip profesija atsirado visiškai neseniai, tai surinkti tinkamus kandidatus gyvai diskusijai nebuvo paprasta.

Grupės heterogeniškumas taip pat buvo labai svarbus, todėl buvo įtraukti ne tik šokio-judėsio terapijos ekspertai, dirbantys su įvairiomis klientų grupėmis, bet ir kitų menų terapijų (dramos terapijos), šokio meno (modernaus šokio) atstovai.

Focus grupės kandidatams buvo išsiųstas elektroninis laiškas su kvietimu atvykti į susitikimą Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto auditorijoje (kontaktai buvo žinomi iš profesinių asociacijų). Jų buvo prašoma iki susitikimo perskaityti išverstą *Outcomes Framework* lentelę ir jos naudojimo aprašą. Taip pat buvo prašoma iš anksto pasižymėti pastabas ir komentarus dėl neaiškių arba netikslių apibrėžimų, išsireiškimų, pasiruošti pasiūlyti savo variantus, kuriuos buvo planuojama aptarti ekspertų grupės susitikimo metu. Buvo sulaukta 6 teigiamų atsakymų, todėl diskusijoje dalyvavo 6 asmenys – minimali profesinę sritį atspindinti imtis. Viena iš dalyvių dalyvavo nuotoliniu būdu.

Suformuotos *focus* grupės dalyvių charakteristika: lytis – visos dalyvės buvo moterys, amžiaus vidurkis – 42 m., profesijos: 2 asm. šokio-judesio terapija, 2 asm. integruota kūno-judesio terapija, 1 asm. kitos menų terapijos (dramos terapija), 1 asm. šokio menas.

5 paveikslas. Focus grupės dalyvių profesijos.

Diskusija-pokalbis vyko pagal iš anksto parengtą planą, kuriuo remiantis vyko kiekvieno *Outcomes Framework* lentelės elemento apžvalga ir struktūruotas diskusijos pravedimas aptariant termino aiškumą, suprantamumą, tinkamumą, dviprasmiškumą. Grupę moderavo šio magistro darbo autorė, susitikime taip pat dalyvavo darbo vadovė M. Jakubauskienė ir konsultuojanti dėstytoja, šokio-judesio terapijos kurso koordinatorė R. Duff. Abi dalyvavo susitikime kaip stebėtojos.

Fokusuotos grupės susitikimui buvo numatomos dvi valandos, tačiau pavyko suspėti apžvelgti tik pusę lentelės (vidutiniškai vienam klausimui aptarti pavyko skirti po dvi su puse minutės), todėl teko susitikimą pakartoti, dar tiek pat laiko skiriant ir antrajam susitikimui.

Grupės susitikimų eiga.

Fokusuotos grupinės diskusijos metu dalyviai aptarė visas išverstos lentelės pozicijas tokiu būdu: multimedia ekrane buvo pateiktos angliškoji ir lietuviškoji *Outcomes Framework* lentelės, taip pat visiems grupės dalyviams buvo išdalintos atspausdintos išverstos lentelės, su grafa pasižymėti pastabas ar komentarus. Tokią lentelę turėjo ir moderatorė, kurioje žymėjosi visus siūlomus terminų variantus. Viena po kitos buvo perskaitomos visos lentelę sudarančios eilutės – vertinimo elementai (abiem kalbomis). Tuomet buvo klausama, ar vertimas visiems atrodo aiškus, suprantamas ir

nedviprasmiškas. Jeigu abejojama – buvo prašoma pateikti kitus galimus vertimų variantus. Grupės balsų daugumos persvara arba visuotimu pritarimu buvo išrinkti ir priimti tinkamiausi visų lentelės elementų vertimai ir sąvokos. Susitikimai buvo įrašinėjami į garso ir vaizdo laikmenas, taip pat buvo žymimasi, ar išverstas lentelės elementas buvo priimtas išsyk, ar buvo svarstomi kiti variantai, ir kuris variantas priimtas po balsavimo.

Grupės moderatorė, šio darbo autorė, susitikimui ruošėsi pagal išsamias *focus* grupės susitikimo organizavimo ir moderavimo rekomendacijas. Anot Krueger (48) (p. 103-106), grupės moderatorius turi:

- labai gerai žinoti susitikimo temą ir būti pasiruošęs atsakyti į įvairius diskusijoje iškilusius klausimus;
- laikytis diskusijos etikos ir rodyti pagarbą bei empatiją kiekvienam diskusijos dalyviui;
- suprasti susitikimo tikslą ir sumaniai naviguoti per klausimus, ties kai kuriais iš jų nusprendžiant užsilaikyti, jei to reikia kokybiškai baigčiai, šiuo atveju – kokybiškam vertimo sprendimui;
- komunikuoti aiškiai ir siekti diskusijos aiškumo;
- siekti atvirumo diskusijoje, būti savi-disciplinuotam, susilaikyti nuo grupės dalyvių nuomonės vertinimo, susilaikyti nuo asmeninškumų, nuo gynybiškumo ir būti emociškai atsisiejusiam nuo savo pasiūlyto vertimo variantų;
- pasinaudojant grupės intelektualiais ištekliais ir patirtimi, siekti geriausio vertimų varianto suradimo ir patvirtinimo.

Susitikimuose taip pat buvo aptarti *Outcomes Framework* vertinimo lentelėje vartojami Labano-Bartenieff judesio sistemos terminai lietuvių kalba, kuriuos rekomenduojama ateityje naudoti šokio-judesio terapeutams Lietuvoje. Kai kurie lentelės elementai, siekiniai, sukėlė labai daug diskusijų ir svarstymų, todėl šiuos buvo nutarta pakartotinai aptarti kitame (antrajame) susitikime po to, kai turėsime paaiškinimą iš įrankio kūrėjos – Paulos Lebre pusės. Tarp abiejų susitikimų buvo susisiepta su P. Lebre ir išsiaiškinta tikroji siekinių įvardinimo prasmė – kas turima omenyje, apie ką tai. Vėliau grupės dalyviai išdiskutavo stilistiškai sklandžiausią lietuvišką siekinio apibūdinimą. Nemažai kitų siekinių patyrė šokias tokias transformacijas, bet, kadangi P. Lebre ir kiti instrumento vystytojai laikosi nuomonės, jog lentelės elementai neišvengiamai turi praeiti transformacijas, adaptuojant juos lingvistiškai kažkuriai kalbai, *focus* grupėje tie pokyčiai buvo daromi drąsiau.

Dviejų fokusuotos grupės susitikimų metu buvo išgryninti ir balsų daugumos persvara arba visuotimu pritarimu priimti *Outcomes Framework* instrumento poveikio vertinimo lentelės elementai, kurie buvo sudėti į turinio validavimo Excel lentelę ir pateikiami ekspertų vertinimui.

Focus grupės atradimai ir daugiausiai abejonių bei diskusijų kėlę vertimo klausimai (lietuviškas vertimas – lentelėje žemiau)

Neaiškus elementas ir klausimas	Paula Lebre komentaras
<p><i>Savęs sinchronizacija: kūno dalys juda sutartinai ir ritmiškai.</i> Kas tai yra? Kūno dalys juda ritmingai pagal "vidinę tėkmę", "vidinį ritmą", ar tai chaotiški judesiai, laužyti judesiai, nesuderinti su muzika, ar dar kitaip?</p>	<p>Mano požiūriu, tai susiję su tuo, ką galime vadinti tam tikra intrapersonaline koordinacija, kurią galime stebėti tiek valinguose, tiek nevalinguose judesiuose ir (arba) veiksmuose. Tokią koordinacijos dinamiką galime stebėti atlikdami judesius, pavyzdžiui, eidami, pliaukšėdami, supdamiesi arba kai įvairios kūno dalys juda kartu - galime stebėti įvairių rūšių savaime organizuojamus ritmiškus judesius, kurie gali būti reguliarūs, chaotiški, Šis jūsų klausimas yra labai geras, nes vėl iškelia poreikį geriau apibūdinti, ką tai reiškia ir kaip galime pasiūlyti tai stebėti ir įvertinti asmenį</p>
<p><i>Kūno pusrutulių aktyvinimas: kairysis, dešinysis</i> Kas yra tie "pusrutuliai" – ar tai smegenų pusrutuliai (pasak ekspertų, tai yra labiausiai tikėtina versija), ar tai yra kinesferos pusrutuliai?</p>	<p>Tai kinesferos pusrutuliai (kairysis, dešinysis)</p>
<p><i>Pastangų kokybės</i> Kai kuriais atvejais esame linkę atsisakyti žodžio "pastanga", pvz., kalbant apie laiko ir svorio pastangas – lietuviškai skamba labai juokingai, jei norime pasakyti "prieiga prie staigių ir ilgalaikių laiko pastangų" (jei verčiame frazę tiesiogiai, žodis po žodžio), verčiau sakome "staigių ir ilgalaikių judesių naudojimas" – tik tada tai gali suprasti neprofesionalas ir ne Labano-Bartenio judesių sistemos mokinys. Beveik visi ekspertai sutiko, kad su pastangomis susijusius apibūdinimus reikėtų keisti į bendresnę kalbą, kad vertimas būtų aiškus ir suprantamas daugiau specialistų, Radikaliai išmetus žodį "pastangos", siekinys tampa daug suprantamesnis. Tai buvo daroma su erdvės, laiko, srauto pastangomis, pastangų deriniais ir formuluotėmis. Tik svorio</p>	<p>Tai įdomus komentaras – tas pats atsitinka ir Portugalijoje, ne specialistai taip pat nesupranta pastangos sąvokos – taigi, kadangi lietuviai ekspertai patvirtino, kad darbas nėra kultūriškai reprezentatyvus, ir kadangi visi sutiko, kad būtų galima naudoti suprantamesnę formuluotę, galite atlikti šį pakeitimą pamirškite, kad proceso pabaigoje atgaliniame vertime į anglų kalbą taip pat bus aprašyti visi pakeitimai, kad įsitikintumėte, jog, nors pavadinimas buvo pakeistas, vertiname tą patį motorinį / judesio aspektą.</p>

<p>pastanga lietuviškai suprantama. Ką manote apie šį radikalų vertimą?</p>	
<p>Gyvybingumas ir gyvastingumas (angl. k. - vitality and aliveness) – lietuvių kalboje abu terminai turi visiškai tą patį žodį, todėl verčiant šį integracijos srities pavadinimą šiek tiek pasimetėme. Taigi integracijos srities rezultatuose palikome tik "pilnatvė ir gyvybingumas" – kad nekartotume to paties žodžio du kartus. O kaip Jūs paaiškintumėte šių dviejų terminų skirtumus?</p>	<p>Tai gali būti įdomi išvada ir kaip rekomendacija mūsų būsimiems aprašo atnaujinimams. Tuo tarpu keletas papildomų minčių apie gyvybingumo ir gyvybingumo sąvokas.</p> <p>"dinamiškas reiškinys, susijęs tiek su psichiniais, tiek su fiziniais funkcionavimo aspektais, todėl apibūdina asmenį, kuris yra gyvybingas kaip energingas, jaučiasi gyvas ir visapusiškai funkcionuojantis" (Ryan ir Bernstein, 2004, p. 274).</p> <p>"teigiamas jausmas, pasižymintis subjektyvia energijos turėjimo (Nix, Ryan, Manly ir Deci, 1999), gyvybės pojūčio (Christianson, Spreitzer, Sutcliffe ir Grant, 2005; Spreitzer ir kt., 2005) ir visiško funkcionavimo patirtimi" (Ryan ir Bernstein, 2004).</p> <p>"afektinė patirtis (Ryan & Frederick, 1997), apibūdinama kaip teigiamas energetinis susijaudinimas (Thayer, 1989), energingumas (Ryan & Bernstein, 2004) ir polėkis (Miller & Stiver, 1997), požiūris į gyvenimą su jauduliu, energija, entuziazmu ir veržlumu, nesiimant veiksmų tik pusėtinai ar nenuoširdžiai, išgyvenant gyvenimą kaip nuotyki, jaučiantis gyvam ir suaktyvėjusiam."</p> <p>fizine ir psichine prasme gyvybingumas reiškia gyvasties jausmą.</p>
<p><i>Erdvinės trajektorijos: gebėjimas kurti aktyvią ir trimatę kūno sąveiką su aplinkos tūriu</i></p> <p>"Carving" – nė vienas iš mūsų, dalyvavusių <i>focus</i> grupėje, anksčiau negirdėjo šio termino LBMS, tačiau vertimas į portugalų kalbą buvo labai naudingas, ir aš sužinojau, kad kalbama apie "erdvės formavimą" arba, galbūt, – trajektorijų kūrimą erdvėje: gebėjimą kurti aktyvią ir trimatę sąveiką su aplinkos tūriu. Ar tai teisinga?</p>	<p>TAIP VISIŠKAI TEISINGAI. Tai taip pat nėra lengva apibūdinti – todėl jūsų komentarai taip pat labai naudingi.</p>

Originali diskusija el. paštu

<p>Neaiškus elementas ir klausimas</p>	<p>Paula Lebre komentaras</p>
<p>The hemisphere, activation of the body hemispheres – what about these 'hemispheres' are - are they <i>the brain hemispheres</i> (according to the</p>	<p>The kinaesphere hemispheres (left right)</p>

<p>experts, it is the most probable version), or are they <i>the kinaesphere hemispheres</i>?</p>	
<p>The qualities of effort – we tend to refuse using of the word effort in some cases, e.g. speaking about time and weight efforts – in lithuanian, it sounds super-ridiculous, if you want to say "access to Sudden –Sustained Time Efforts" (if translating the phrase directly, word by word), rather we say "the use of sudden and sustained movements" – only then it can be understood by a non-professional and Laban-Bartenieff movement system trainee. The experts nearly all agreed that this should be changed to a more general language, to keep the translation clear and understandable by more specialists, When you radially throw out the word "effort", the objective becomes much more understandable. This was done with the space, time, flow efforts, the combination and phrasing of the efforts. Only the weight effort is understandable in lithuanian. What do You think about this radical translation?</p>	<p>This is an interesting comment – the same happens in Portugal since also the non specialists also do not understand the concept of effort – so since you have the Lithuanian experts reinforcing that the work is not culturally representative and since all agreed the a more understandable wording could be used you can go with this change – Remember that in the end of the process a back translation into English will also describe all the changes just to make sure that although the name was changed we are assessing the same motor/movement aspect</p>
<p>Vitality and aliveness – in Lithuanian we have absolutely the same word for both terms, and we were a bit lost in translating this integration domain naming. So we left only "wholeness and vitality" in integration domain outcomes – so as not to repeat the same word twice. And how would You explain the differences between those two terms?</p>	<p>This may be an interesting conclusion also as a recommendation for our future updates on the description. Meanwhile some additional ideas about the concepts of vitality and aliveness: „a dynamic phenomenon, pertinent to both mental and physical aspects of functioning and thus refers to a person who is vital as energetic, feeling alive, and fully functioning” (Ryan & Bernstein, 2004, p. 274) „positive feeling marked by the subjective experience of having energy (Nix, Ryan, Manly, & Deci, 1999), feeling alive, (Christianson, Spreitzer, Sutcliffe, & Grant, 2005; Spreitzer et al., 2005) and being fully functioning“ (Ryan & Bernstein, 2004). „an affective experience (Ryan & Frederick, 1997), described as positive energetic arousal (Thayer, 1989), vigor (Ryan & Bernstein, 2004), and zest (Miller & Stiver, 1997), approaching life with excitement, energy, enthusiasm, and vigor and not doing things halfway or halfheartedly, living life as an adventure, feeling alive, and activated.“</p>

	the physical and mental sense, vitality refers to a feeling of aliveness.
Carving – none of us in the focus group heard this term in LBMS before, but the portuguese translation was very helpful, and I discovered, that it is about the 'space formation' or, maybe, - making the trajectories in space: ability to create active and three-dimensional interaction with the volume of the environment. Is this correct?	YES TOTALLY CORRECT (This is also not an easy one to describe) – so your comments are also quite helpful

3.4. *Outcomes Framework* įrankio turinio validavimas ekspertinio tyrimo metodo pagalba

Ekspertinio tyrimo organizavimas.

Outcomes Framework instrumento poveikio vertinimo lentelės elementai, patvirtinti *focus* grupėje, buvo sudėti į turinio validavimo Excel lentelę ir pateikiami ekspertų vertinimui. **Atliktas ekspertinis tyrimas:** atrinkti šokio-judesio terapijos profesijos populiaciją atstovaujantys ekspertai (konsultuojančios dr. Paulos Lebre rekomenduota imtis buvo minimum 6 ekspertai) ir kiti papildomi giminingos srities terapeutai, kurie užtikrintų tyrimo heterogeniškumą.

Parentant ekspertus buvo iškelti šie reikalavimai: 1) magistro laipsnis ir/arba ne mažiau kaip 4 metų darbo patirtis dirbant vienoje iš šių sričių: šokio-judesio terapija, integruota kūno judesio terapija, kita ekspresyvi menų terapija (dramos arba muzikos), kineziterapija, ergoterapija, meninis šokis, ugdymas šokiu; 2) pedagoginio darbo patirtis ar patirtis mokymų srityje; 3) privalumas – nario statusas Lietuvos šokio-judesio terapijos asociacijoje arba atstovavimas kitą profesinę organizaciją.

Buvo reikalinga pakviesti ne tik šokio-judesio terapijos profesionalus, bet ir kitų menų terapijų atstovus kadangi instrumento atskiros dalys tinkamos naudoti ir kitų menų terapijų tyrimuose. Taip pat buvo nuspręsta, jog tyrimui reikalinga turėti bent vieną atstovą iš reabilitacijos srities – kineziterapeutą ar ergoterapeutą – ir šokio meno atstovą, kadangi choreografai ir šokio meno tyrėjai šį instrumentą taip pat gali pritaikyti savo profesinės praktikos ir tyrimų atlikimo tikslams.

Asmeninius duomenis ekspertams reikėjo užpildyti siunčiamo Excel dokumento pirmame puslapyje, o antrasis puslapis buvo instrumento vertimo turinio vertinimas.

Asmeninius duomenis sudarė:

- vardas ir pavardė,

- amžius,
- profesinė veikla,
- kvalifikacija,
- kuriose srityse ekspertas, jo manymu, veikia arba veikė (informaciją apie eksperto kvalifikaciją ir susietumą su tyrimu papildantys duomenys)

Ekspertai pateikė savo kiekybinius vertinimus pagal *Outcome Framework* poveikių vertinimo klausimyną – kiekvienas elementas (siekinys) iš 85 buvo įvertintas pagal 4 kriterijus. Ekspertų buvo prašoma įvertinti lentelėje išvardintus siekinius pagal SVARBUMO (angl. *relevance*), AIŠKUMO (angl. *clarity*), PAPERASTUMO (angl. *simplicity*) IR DVIPRASMIŠKUMO (angl. *ambiguousness*) kriterijus.

Kiekybiniame tyrime dalyvavo 9 ekspertai. Visos tyrime dalyvavusios ekspertės yra moterys, kurių amžiaus vidurkis yra 44.6 metai, SN=7.9 metai. Ekspertų profesinė patirtis yra pateikta 1 paveiksle. Ekspertų kvalifikacija atspindi atitinkamai – šokio-judesio terapija (ŠJT), integruota kūno judesio terapija (IBMT), kita menų terapija, šokio menas bei kineziterapija (6 paveikslas). ŠJT ir IBMT kvalifikacijos buvo sudėtos į vieną kategoriją, kadangi instrumento turinio vertinimo ir profesinių terminų naudojimo prasme jos yra tapačios. Kitas menų terapijas atstovavo dramos terapeutė – dramos terapija, kaip ir ŠJT, daugiausiai intervencijose naudoja judesį, veiksmą, kūno ekspresiją.

6 paveikslas. *Outcomes Framework* vertinimo sistemos validavimą atlikusių ekspertų profesijos, proc.

Adaptuoto turinio vertinimas.

Vertinant siekinių SVARBUMĄ, buvo prašoma turėti omenyje elemento aktualumą terapinio proceso vertinimui Lietuvoje – kaip būtent šis siekinio stebėjimas (pvz., fizinės srities pastangos pōsritės siekinio nr. 1.4.3. *Laikas: gebėjimas naudoti staigų ir ištęstą judesį*) yra svarbus vertinant šokio-judesio terapijos poveikį asmens gerovei ir sveikatai. Taigi, vertinamas kiekvieno punkto – šokio-judesio terapijos siekinio – svarbumas, reikalingumas ŠJT arba kitos su kūnu ir judesiu susijusios terapijos kontekste Lietuvoje.

Atliekant vertinimą pagal AIŠKUMO kriterijų, ekspertų buvo prašoma atsižvelgti, kiek aiški yra siekinio lietuviška formuluotė, kiek aišku, kokį aspektą ji apibūdina. Taip pat svarbu subjektyvus aiškumo supratimas, o jei turima kažkokių pastebėjimų – juos būtinai reikėjo paminėti pastabose paskutinėje lentelės grafoje kairėje.

Atliekant punktų vertinimą pagal PAPERASTUMO kriterijų, buvo prašoma remtis savo nuomone, kiek paprasta būtų vertinti terapiniame procese šį rodiklį, pagal būtent tokį lietuvišką vertimą. Paprastumo kriterijus gali būti panašus į aiškumo kriterijų, gali jį papildyti.

DVIPRASMIŠKUMO kriterijus – atvirkščias pirmiesiems trims, nes reikėjo įvertinti, kiek siekinio įvardijime esama dviprasmiškumo ar daugiareikšmiškumo. Ar jis turi pakankamai aiškia, vienintelę prasmę? Ar naudojantis *Outcomes Framework* lentelė gali būti dvejonų dėl prasmės lietuviškame vertime?

Adaptuotas vertimo turinys (kiekvienas elementas) pagal šiuos keturis kriterijus buvo vertinamas 4 balų Likerto skale, kur 1 balas apibendrintai reiškė, jog ekspertas labiausiai nepitaria, 2 balai – nepitaria, 3 balai – pritaria, o 4 balai – ekspertas labiausiai pritaria, sutinka. Siekinių (elementų) vertinimo pavyzdys pateikiamas 3 lentelėje.

3 lentelė. Turinio validumo vertinimas.

Elementas (siekinys)		SVARBUMAS 1- 4 1 Nesvarbu 2 Nelabai svarbu 3 Svarbu 4 Labai svarbu	AIŠKUMAS 1-4 1 Visiškai neaišku 2 Nelabai aišku 3 Šiek tiek aišku 4 Labai aišku	PAPERASTUMAS 1-4 1 Nėra paprasta 2 Labiau nepaprasta 3 Paprasta 4 Labai paprasta	DVIPRASMIŠKUMAS 1-4 1 Labai abejotina reikšmė 2 Abejonių kelianti reikšmė 3 Aiški reikšmė 4 Labai aiški reikšmė	PASTABOS / KOMENTARAI
1.1.1.	Kvėpavimo pagalba atliekant judesį	4,0	3,0	3,0	4,0	

Ekspertams siunčiant Excel lentelę vertinimui, taip pat buvo pridėtas *Outcomes Framework* įrankio naudojimo dokumentas, kuriame išaiškintos su kiekvienu vertinamu elementu, jo pōsrite ir sritimi susijusios platesnės apibrėžtys. Užpildytas vertinimo lenteles ekspertai siuntė elektroniniu paštu.

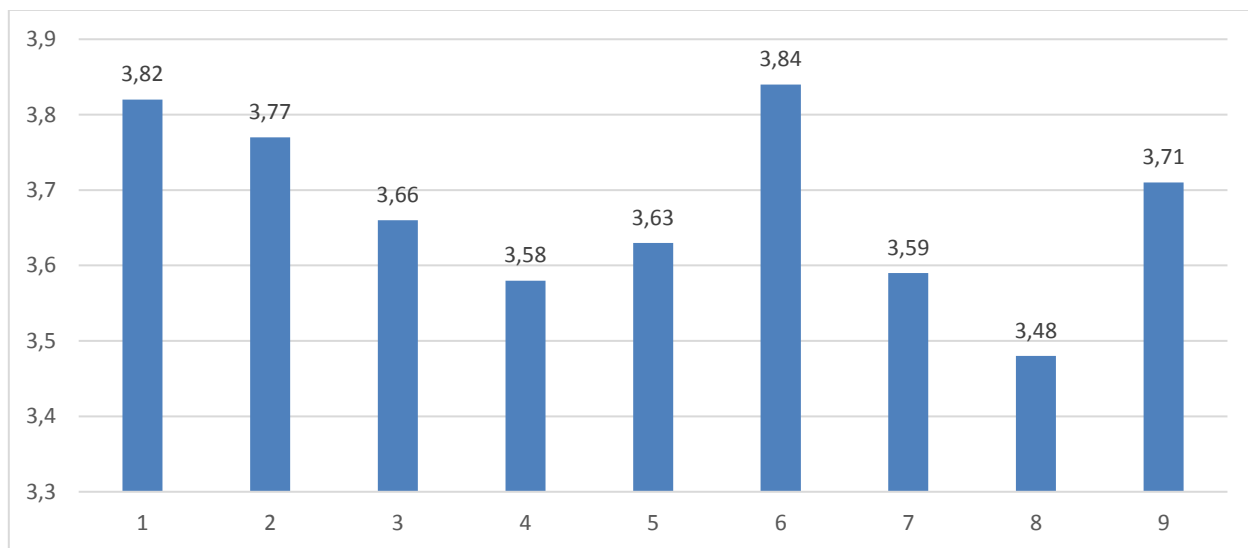
Toliau buvo tikrinama, ar padarius vertimą ir socio-kultūrinį adaptavimą, išliko šių lentelės elementų koreliacija. Koreliacija reiškia teiginių (klausimų tarpusavio susietumą – jie turi būti tarpusavyje derantys ir susiję).

3.5. Ekspertinio tyrimo duomenų analizė

Surinkus visų ekspertiniame tyrime dalyvavusių ekspertų užpildytas kiekybinio vertinimo lenteles su *Outcomes Framework* instrumento vertinimais, duomenys buvo analizuojami SPSS 23.0 programa.

Pirmiausia buvo suskaičiuoti ekspertų vertinimo vidurkiai. Jie yra pateikti 7 paveiksle.

Šie vidurkiai parodo, jog ekspertų vertinimu **bendrai visa *Outcomes Framework* lentelės elementai** yra adaptuoti labai tinkamai, jie yra labai aktualūs, labai aiškūs, jų reikšmė yra labai paprasta ir labai nedviprasmiška arba tai yra aktualu, aišku, paprasta naudoti ir aiški prasmė bei reikšmė.

7 paveikslas. *Outcomes Framework* vertinimo tyrimo ekspertų vidurkiai.

***Outcomes Framework* turinio validumo indeksai.**

Šiame tyrime buvo remtasi instrumento turinio validavimo indeksų sistema, kurią sukonstravo mokslininkas Yusoff (43), nurodantis, kad turinio validumui vertinti gali būti naudojami trys indeksai: (1) Elemento lygmens turinio validumo indeksas, (2) Skalės lygmens turinio validumo indeksas ir (3) Skalės turinio validumo indeksas, pagrįstas visuotinio sutarimo metodu. Turinio validumą atspindintis indeksas, kai jį vertina 9 ekspertai, turi būti ne mažesnis nei 0,78.

Vertinant *Outcomes Framework* instrumento turinio validumą, yra skaičiuojamas Elemento lygmens turinio validumo indeksas, ETVI (angl. k. – ICV-I, *item-level content validity index*). Šis indeksas apskaičiuojamas vertinant turinio validavimo ekspertų vertinimų (atsakymų) sutapimo dalį, t. y. kuriuos elementus (klausimus) ekspertai įvertino 3 ir/ar 4 balais ir ekspertų vertinimai kiekvienam elementui sutapo. Sutapusių elementų skaičius yra padalinamas iš bendro elementų (klausimų/teiginių) skaičiaus. Bendras elementų skaičius yra 85. Bendras ETVI indeksas apskaičiuotas įvertinus visų devynių ekspertų 3-4 balais įvertintų klausimų skaičių padalinus iš bendro teiginių skaičiaus, kurį vertino visi tyrime dalyvavę ekspertai. ETVI indeksas yra 0.92. Šis ETVI indeksas atspindi labai gerą instrumentą sudarančių elementų (klausimų) turinio validumą.

Skalės lygmens turinio validumo indeksas pagal vidurkį, S-TVI-V (angl. k. – S-CVI/Ave, *scale-level content validity index*) yra skaičiuojamas vertinant visų skalių vidurkį. Indeksas skaičiuojamas sudedant visų ekspertų ETVI ir padalinant iš ekspertų skaičiaus. Mūsų tyrimo atveju S-TVI-V indeksas yra 0,75.

Skalės turinio validumo indeksas, pagrįstas visuotinio sutarimo metodu, S-TVI-VS (angl. k. – S-CVI/UA – *scale-level content validity index based on the universal agreement method*). Tai indeksas, kuris skaičiuojamas susumuojant visus 3-4 balais ekspertų atsakytus klausimus ir padalinant iš bendro suminio klausimų skaičiaus. Visuotinis sutarimas yra 1, kai elementą pasiekia 100 proc. ekspertų, kurie jį įvertino 3 arba 4 balais. S-TVI-VS indeksas mūsų tyrimo atveju yra 0.75.

Tyrime dalyvavusių ekspertų ETVI, S-TVI-V ir S-TVI-VS indeksai pateikti lentelėje žemiau.

Visi tyrimo duomenys pateikiami šio darbo 4 Priede.

4 lentelė. Gautos indeksų reikšmės.

Indeksas	Ekspertas_1	Ekspertas_2	Ekspertas_3	Ekspertas_4	Ekspertas_5	Ekspertas_6	Ekspertas_7	Ekspertas_8	Ekspertas_9
ETVI (angl. - ICV-I) 0.92	0.97	0.96	0.90	0.92	0.90	0.79	0.95	0.92	0.94
S-TVI-V (angl. S-CVI/Ave) 0.75	0,75								
S-TVI-VS (angl. S-CVI/UA) 0.75	0.75								

Outcomes Framework lentelės skalių intraklasinis koreliacijos koeficientas.

Šokio-judėsio terapijos poveikio lentelės *Outcomes Framework* elementų vertinimo kategorijų (svarbumas, aiškumas, paprastumas, dviprasmiškumas) bendras intraklasinis koreliacijos koeficientas (IKK) yra labai aukštas ir pakankamas – 0,93, 95% PI (0,84-0,98), $p=0.0001$. IKK reikšmės atskirose srityse yra kiek mažesnės, tačiau yra pakankamos. Intraklasinio koreliacijos koeficiento reikšmių vertinimas yra toks: mažesnis nei 0,5 koeficientas reiškia, kad teiginių (klausimų) tarpusavio sąsaja yra nedidelė ir patikimumas yra prastas, reikšmės nuo 0,5 iki 0,75 – laikomos vidutinėmis, t. y. teiginius sudarančios skalės patikimumas yra vidutinis, Pagal 2016 metų Koo, T. K., & Li, M. Y. studiją „Patikimumo tyrimams skirtų intraklasinės koreliacijos koeficientų parinkimo ir pateikimo gairės“ (49) IKK reikšmės nuo 0,75 iki 0,9 – geros, t. y. skalės patikimumas yra geras, o IKK didesnės nei 0,9 – puikios, t. y. skalės patikimumas yra puikus. Kiekvieną kategoriją sudarančių skalių IKK ir koeficientų 95% PI bei p reikšmės yra pateikiamos 6 lentelėje.

6 Lentelė. *Outcomes Framework* lentelės skalių intraklasinis koreliacijos koeficientas ir jo 95 proc. pasikliautiniai intervalai (PI).

Kategorijos	Intraklasinis koreliacijos koeficientas	95% PI	P reikšmė
Bendras viso <i>Outcomes Framework</i> instrumento vertinimas	0.93	0.84 – 0.98	$p=0.0001$
Svarbumas	0.85	0.67 – 0.96	$p=0.0001$
Aiškumas	0.71	0.41 – 0.91	$p=0.0001$
Paprastumas	0.88	0.76 – 0.96	$p=0.0001$
Dviprasmiškumas	0.75	0.50 – 0.93	$p=0.0001$

***Outcomes Framework* įrankio skalių vidinio suderinamumo vertinimas.**

Klausimų vidinę darną, t. y. kaip klausimai yra susiję tarpusavyje kaip klausimų grupė (skalė), atspindi Kronbacho alfos koeficientas. Kronbacho alfos koeficiento reikšmės vertinant *Outcomes Framework* instrumento sritis yra pateiktos 4 lentelėje žemiau. Kronbacho alfa koeficientas buvo apskaičiuotas SPSS programa, bendra reikšmė - 0.93 – labai gera.

7 lentelė. Kronbacho alfos koeficiento reikšmės vertinant *Outcomes Framework* instrumento sritis.

Vertinimas	Kronbacho alfos koeficiento reikšmė
Bendras visos <i>Outcomes Framework</i> lentelės vertinimas	0.93
Svarbumas	0.87
Aiškumas	0.76
Paprastumas	0.90
Dviprasmiškumas	0.80

Koks mažiausiai turi būti Kronbacho alfa koeficientas, kad skalė būtų tinkama? Literatūroje pateikiamos rekomendacijos skiriasi. Vaitkevičius ir Saudargienė atsakant į jį siūlo atsižvelgti į skalės taikymo tikslus, sudėtį, planuojamas jos taikymo aplinkybes, kitas skales, naudojamas panašioms matavimams, ir kt. Jie teigia, kad dažniausiai minima mažiausia reikalaujama skalės Kronbacho alfos reikšmė yra 0,7, tačiau šios rekomendacijos bei kitų nereikėtų suabsoliutinti. (42, p. 102) „Jei skalė naudojama individualiai diagnostikai, pavyzdžiui, medicinoje, priimant į darbą ir pan., reikalavimai jos patikimumui žymiai aukštesni: Kronbacho alfa turėtų būti bent jau 0,8, gal net 0,85. Naudojant skalę tik statistinei analizei, pavyzdžiui, respondentų grupėms palyginti ar koreliacijoms apskaičiuoti, Kronbacho alfa gali būti gerokai mažesnis už 0,7, bet pageidautina, kad jis būtų bent jau 0,5.“ (ten pat)

Tyrimo trūkumai ir privalumai.

Atliekant tyrimo analizę ir visus indeksų skaičiavimus, paaiškėjo, kad kiekvienas eksperto vertinimas, apimantis 1-2 balus, buvo gana reikšmingas galutiniam adaptuoto instrumento turinio validavimui. Tačiau tokius įverčius skyrė net labai profesionalūs terapeutai, pripažįstantys, kad tokio instrumento tikrai reikia Lietuvai. Iš tiesų, vėliau pasikalbėjus paaiškėjo, jog dažnai vertinimas atspindėjo vidines abejones, ar jie teisingai supranta, ką būtent reikia stebėti, vertinant tam tikrus atskirus siekinius (lentelės elementus). Taigi, nežinia ir sunkumai vertinti atsirasdavo ne dėl lingvistinių niuansų, o tuomet, kai, pvz., fizinėje srityje dėl Labano-Bartenieff judesių sistemos žinių ir įgūdžių ją

naudoti trūkumo, terapeutas „strigdavo“ abejonėse, ką ir kaip jam reikia vertinti. Tačiau reikia turėti omenyje, kad šią sistemą daugiau ar mažiau žinojo visi ŠJT ir IMBT ekspertai, dalyvavę tyrime. Vadinasi, ateityje Lietuvoje būtų labai naudingi mokymai, susijusę su LBMS sistema ir *Outcomes Framework* šokio-judėsio terapijai instrumento naudojimu.

Dėl minėtos priežasties kiekybinio ekspertinio tyrimo rezultatai galimai yra šiek tiek prastesni, nei jie būtų, jei ekspertai Labano-Bartenieff judėsio sistemą naudotų savo praktikoje dažniau (arba apskritai naudotų). Bet kadangi siekiama MARA ir *Outcomes Framework* įrankį pradėti taikyti kuo platesniam terapeutų ir jų klientų ratui, instrumente naudojamos kalbos paprastumas yra tikrai svarbus faktorius.

Nepaisant to, kas buvo paminėta, gauti rezultatai atspindi, kad *Outcomes Framework* įrankio vertimas ir socio-kultūrinis adaptavimas atliktas tinkamai, ir tai yra patikimas įrankis naudoti vertinant šokio-judėsio terapijos ar kitų giminingų terapijų poveikį.

IŠVADOS

1. *Outcome Framework* įrankis buvo pristatytas 2020 metais ir yra skirtas vertinti šokio-judesio terapijos intervencijų poveikį. Instrumento pagrindinės kūrėjos K. Dunphy, P. Lebre ir S. Mullane. Instrumentas gali būti naudojamas ne tik šokio-judesio terapijoje, bet ir kitose menų terapijų srityse. Poveikių vertinimas atliekamas 6 srityse (fizinėje, emocinėje, socialinėje, kultūrinėje, kognityvinėje ir integracijos) pagal 85 elementus.
2. *Outcome Framework* įrankis yra išverstas iš anglų kalbos į lietuvių kalbą (išverstas *Outcome Framework* įrankis pateikiamas priede).
3. Išverstas *Outcome Framework* įrankis buvo adaptuotas pagal šokio judesio terapijos profesinę terminologiją ir socialinį bei kultūrinį šio instrumento taikymo kontekstą Lietuvoje. *Outcome Framework* įrankio turinio validumą atspindi apskaičiuoti kiekybiniai kriterijai: ETVI indeksas, kuris yra 0,92; S-TVI-V indeksas, kuris yra lygus 0.75 bei S-TVI-VS indeksas, kuri yra 0.75. Bendras viso *Outcome Framework* įrankio intraklasinis koreliacijos koeficientas (IKK) yra labai aukštas ir pakankamas – 0,93, 95% PI (0,84-0,98), $p=0.0001$. IKK reikšmės atskirose srityse yra kiek mažesnės, tačiau vis tiek pakankamos. Kronbacho alfa koeficientas visam instrumentui yra 0,93 ir taip pat yra aukštas ir pakankamas.

Aukšti turinio validumo kiekybiniai parametrai patvirtina, kad *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© instrumentas yra tinkamai validuotas, instrumentas yra patikimas bei tinkamas naudoti vertinant šokio-judesio terapijos bei kitų menų terapijų, kūno bei judesio sričių praktikoje Lietuvoje vertinant kliento/paciento būklės ir veiklos pokyčius. Išverstas ir validuotas diagnostinis ir poveikio vertinimo įrankis lietuvių kalba bus prieinamas atsisiųsti ir naudoti nemokamai tarptautinėje šokio-judesio terapijos ekspertų sukurtoje informacinėje platformoje Making Dance Matter: <https://www.makingdancematter.com.au>

REKOMENDACIJOS

1. Tolesniam *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*© instrumento ir MARA programėlės validavimo procesui tęsti rekomenduojama atlikti įrankio patikimumo tarp stebėtojų tyrimą. Tokius tyrimus atlieka įrankio vystytojų komandos Europoje ir Australijos-Azijos regione bei tyrėjai kitose pasaulio šalyse.
Šiuos ir kitus su MARA instrumento validavimu susijusius tyrimus atlikti rekomenduoja įrankio vystytojai interneto svetainėje Makingdancematter.com.au, juos jau atliko kolegos iš Portugalijos ir Vokietijos, siekiant portugališkosios ir vokiškosios instrumento versijos validumo. Taigi, galime taip pat pasekti jų pavyzdžiu, tęsiant *Outcomes Framework* vertinimo lentelės bei MARA programėlės plėtrą Lietuvoje.
2. Rekomenduojama ateityje Lietuvoje praversti mokymus, susijusius su *Outcomes Framework* įrankio naudojimu, kadangi kai kurių siekinių vertinimas, ypač fizinės sritys, buvo sudėtingesnis. Tai padėtų lengviau, sklandžiau atlikti klientų progreso vertinimus tiek praktikoje, tiek mokslinių tyrimų tikslais. Taip pat mokymai padėtų terapeutams nusistatyti terapinius tikslus, naudojant instrumentą ir atlikti terapinės programos korekcijas sesijų eigoje. Trumpesnės *Outcomes Framework* lentelės versija galėtų pasitarnauti pačių klientų progreso įsivertinimui, jei jie norėtų aktyviai stebėti savo pokyčius – terapeutai galėtų būti paruošti, kaip instruktuoti savo klientus naudoti lentelę.
3. Rekomenduojama terapeutams išbandyti ir įsisavinti *Outcomes Framework* įrankio naudojimą, kad ateityje galėtų naudotis patogia MARA programėle išmaniuosiuose įrenginiuose, leidžiančia turėti visus duomenis apie klientus ir jų programas po ranka bet kuriuo metu bei jais dalintis su visomis suinteresuotomis šalimis.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. <https://www.makingdancematter.com.au> [Prieiga per internetą]. Making Dance Matter: Professional services for expressive arts therapies.
2. Dunphy, K. & Hens, T. (2018). Outcome-Focused Dance Movement Therapy Assessment Enhanced by iPad App MARA. *Frontiers in Psychology*, 9. doi: 10.3389/fpsyg.2018.02067.
3. Lebre, P., Dunphy, K., & Juma, S. (2020). Exploring use of MARA (Movement Assessment and Reporting App) to establish group objectives for psycho-motor interventions, *Body, Movement, Dance and Psychotherapy*. doi: 10.1080/17432979.2020.1806926.
4. Schoenenberger-Howie SA, Dunphy KF, Lebre P, Schnettger C, Hillecke T, Koch SC. The Movement Assessment and Reporting App (MARA) for Music Therapy. 2022 m. birželio 17 d. [žiūrėta 2023 m. vasario 21 d.]; Adresas: <https://www.egms.de/en/journals/jat/2022-4/jat000018.shtml>
5. Dunphy, K. ir Scott, J. (2003). *Freedom to Move: Movement and Dance for People with Intellectual Disabilities*. MacLennan & Petty. <https://books.google.pt/books?id=491JJ57dOXIC>.
6. Dunphy, K., & Mullane, S. (2010). Assessment and evaluation of dance-movement therapy programs for children with intellectual disabilities. *DTAA Journal Moving*. <https://doi.org/DOI:10.1037/e510402014-001>.
7. Dodge, R., Daly, A., Huyton, J., & Sanders, L. (2012). The challenge of defining wellbeing. *International Journal of Wellbeing*, 2(3), 222-235. doi:10.5502/ijw.v2i3.4.
8. Hanna, J. L. (2008). A nonverbal language for imagining and learning: Dance education in K-1 Curriculum. *Educational Researcher*, 37(8), 491–506.
9. Lebre, Paula. Carla Godinho, Dr. Paula Lebre, University of Lisbon, Portugal; Unpublished Master Thesis, 2022. Aplicabilidade do Instrumento de avaliação Movement assessment reporting app (MARA) em dança: contributos para a validação da versão portuguesa. – Applicability of the MARA assessment instrument in Dance: contributions for the validation of the Portuguese version.
10. Dunphy, K., Lebre, P., & Mullane, S. (2020). Outcomes Framework for Dance Movement Therapy. Version 81.2. Retrieved from www.makingdancematter.com.au.
11. Laska KM, Gurman AS, Wampold BE. Expanding the lens of evidence-based practice in psychotherapy: a common factors perspective. *Psychotherapy (Chic)*. 2014 Dec;51(4):467-81. doi: 10.1037/a0034332. Epub 2013 Dec 30. PMID: 24377408.
12. Melnyk BM, Gallagher-Ford L, Long LE, Fineout-Overholt E. The establishment of evidence-based practice competencies for practicing registered nurses and advanced practice nurses in real-world clinical settings: proficiencies to improve healthcare quality, reliability, patient outcomes, and costs. *Worldviews Evid Based Nurs*. 2014 Feb;11(1):5-15. doi: 10.1111/wvn.12021. Epub 2014 Jan 21. PMID: 24447399.

13. Takahashi, H., Matsushima, K., & Kato, T. (2019). The effectiveness of dance/movement therapy for autism spectrum disorder: A systematic review. *American Journal of Dance Therapy* <https://doi.org/10.1007/s10465-019-09296-5> 1 3. Adresas: https://www.researchgate.net/publication/332284040_The_Effectiveness_of_DanceMovement_Therapy_Interventions_for_Autism_Spectrum_Disorder_A_Systematic_Review
14. Jones, Phil. Jones, P. (2020). *The arts therapies: A revolution in healthcare*. (2nd ed). Routledge.
15. Lāce, Liene. *Adaptation and Modification of Art Therapy Evaluation Protocol Outcomes Framework: content, definitions*. Researchers: Dr. psych., Professor Krīstīne Mārtinsone, University: Rīga Stradiņš University; Liene Lāce University: Rīga Stradiņš University, Latvia. Timing: mid 2021-ongoing.
16. *Trialling of the Outcomes Framework and MARA with music therapists*. Researcher: Simea Schoenenberger, SRH University, Heidelberg, Germany. 2020.
17. *The Movement Assessment and Reporting App (MARA) for Music Therapy: research article*. Researchers: Simea Schoenenberger-Howie, SRH University, Germany; Dr. Kim Dunphy, University of Melbourne, Australia; Professor Sabine Koch, Riart, Alanus Bonn Hochschule, Germany; Dr. Paula Lebre, University of Lisbon, Portugal; Claudia Schnettger, SRH University, Germany; Professor Dr. Thomas Hillecke, SRH University, Germany. doi: 10.3205/jat000018. Timing: mid 2020-June 2022.
18. *Development of a Portuguese version of the Framework and MARA, including validity testing of the translation*. Researchers: Dr. Kim Dunphy, University of Melbourne, Australia; and Dr. Paula Lebre, University of Lisbon, Portugal. 2021.
19. WholeMovement [Prieiga per internetā]. <https://wholemovement.org/what-is-the-laban-bartenieff-movement-system-lbms/>.
20. Ullmann L. Rudolf Laban's work in relation to movement in physiotherapy. *Physiotherapy*. 1974 Jun;60(6):172-5. PMID: 4467203.
21. Laban / Bartenieff Institute of Movement [Prieiga per internetā]. <https://labaninstitute.org/education/>. Adresas: <https://labaninstitute.org>
22. Hutchinson Guest, Ann (2015). „Early Development and Publications in Kinetography Laban/Labanotation“ (PDF). New York: Dance Notation Bureau Library. http://dancenotation.org/news/Library_News/library_v10_n1.pdf.
23. Samaritter, R. (2018). The aesthetic turn in mental health: Reflections on an explorative study into practices in the arts therapies, *Behav. Sci*, 8, 41; doi:10.3390/bs8040.
24. Braun, Virginia. Clarke, V., Braun, V. *Successful Qualitative Research: A Practical Guide for Beginners*. March 2013. Edition: First. Publisher: Sage. ISBN: 9781847875815.
25. Rupšienė, L. *Kokybinių tyrimų duomenų rinkimo metodologija*. 2007, Klaipėdos universitetas. ISBN: 978-9955-18-248-1.

26. Kompleksinę negalią turinčių paauglių funkcinės veiklos kaita, taikant šokamojo folkloro programą. Samsonienė, Laimutė; Zvicevičienė, Solveiga; Lučiūnienė, Monika ISSN: 1392-6373 ; eISSN: 2335-867X ; DOI: 10.35988/sm-hs.2022.063 Sveikatos mokslai = Health sciences in Eastern Europe. Vilnius : Sveikatos mokslai. 2022, t. 32, Nr. 2, p. 120-125.
27. Salnikova. (2023). Šokio-judesio terapijos poveikis nėščiujų psichomotorikai ir saviraiškai. Vilniaus universitetas. Prieiga per eLABa – nacionalinė Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka. [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD192851041>
28. Steikūnas. (2023). Šokio-judesio terapijos su argentinietiško tango elementais įtaka psichinei ir fizinei pacientų, sergančių Parkinsono liga, sveikatai. Vilniaus universitetas. Prieiga per eLABa – nacionalinė Lietuvos akademinė elektroninė biblioteka. [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/ofpt3n/ELABAETD192851080>
29. Štrimaitytė, Dovilė. Šokio ir judesio terapijos poveikis demencija sergančių pagyvenusių žmonių pusiausvyrai ir depresijai. 2009. Lietuvos sporto universitetas [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD2015763>
30. Milašiūtė, Rita (2016). Skirtingų kineziterapijos programų poveikis 3–4 metų vaikų sutrikusiai motorinei raidai. Lietuvos sporto universitetas. [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD15964552>
31. Leitonaitė, Greta (2022). Šokio-judesio terapijos poveikis asmenims, išgyvenantiems lėtinį skausmą. Vilniaus universitetas. [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD161747473>
32. Sagevičienė, Monika (2022). Šokio-judesio terapijos poveikis krūties vėžiu sergančių moterų emocinei ir fizinei sveikatai remisijos laikotarpiu. Vilniaus universitetas [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD161747874>
33. Vaišnoraitė, Milda (2022). Šokio-judesio terapija motinoms, auginančioms vaikus, turinčius specialiųjų poreikių: įtaka vienišumui. Vilniaus universitetas. [Prieiga per internetą]. Vilniaus universitetas; Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD161747836>
34. Dievaitytė, Ugnė (2011). Užsiėmimų, paremtų šokio – judesio terapija, efektyvumas keičiant 18-25 m. merginų kūno vaizdą Vytauto Didžiojo universitetas. [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD1850668>
35. Abeciūnaitė, Aušra (2023). Vaikų, turinčių specialiųjų poreikių, psichomotorinių gebėjimų raiška, taikant šokio-judesio terapiją Vilniaus universitetas [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD192850866>
36. Beinartytė, Martyna (2022). Šokio-judesio terapija asmenų, dirbančių IT srityje, savivertei ir saviveiksmingumui. Vilniaus universitetas [Prieiga per internetą]. Adresas: <https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD161747499>
37. Spangelytė-Daraškevičienė, Katryna (2023). Šokio-judesio terapija remiantis “Arts for the Blues” modeliu suaugusiems, turintiems depresijos sutrikimą: įtaka depresiškumui ir psichologiniam

atsparumui. Vilniaus universitetas. [Prieiga per internetą]. Adresas:
<https://www.lvb.lt/permalink/f/16nmo04/ELABAETD192851061>

38. Dunphy, K., Mullane, S. & Allen, L. (2014). Considerations of DMT Assessment: What to assess and how? Findings from an international trial of an iPad app. Paper presented at the American Dance Therapy Association Conference, Chicago, USA, 8 November 2014.
39. Dunphy, K., Mullane, S., & Allen, L. (2016). Developing an iPad app for assessment in dance movement therapy. *The Arts in Psychotherapy*, 5, (54-62). doi: 10.1016/j.aip.2016.09.001.
40. Hens, T. & Dunphy, K. (2020). Planning a dance movement therapy program for clients with intellectual disability: considering NDIS, host agency and DMT priorities. *DTAA Journal Moving On*, 17(1) 1-18.
41. Hens T, Dunphy KF. Developing participants' capacity for reflection and self-assessment in a dance movement therapy program for people with intellectual disability. *Disabil Soc*. 2022 m. vasario 7 d.;37(2):271–95.
42. Schoenenberger-Howie, S., Dunphy, K. F., Lebre, P., Schnettger, C., Hillecke, T., & Koch, S.C. (2022). The Movement Assessment and Reporting App (MARA) for Music Therapy. *GMS Journal of Arts Therapies*, 4, Doc03. doi: 10.3205/jat000018. Adresas:
<https://www.egms.de/static/en/journals/jat/2022-4/jat000018.shtml>
43. Yusoff MSB. ABC of content validation and content validity index calculation. *Education in Medicine Journal*. 2019;11(2):49–54. <https://doi.org/10.21315/eimj2019.11.2.6>. *Educ Med J*. 2019 m.;
44. Haynes SN, Richard D, Kubany ES. Content validity in psychological assessment: a functional approach to concepts and methods. *Psychological Assessment*. 1995;7(3):238. <https://doi.org/10.1037//1040-3590.7.3.238>.
45. Kokybinių duomenų analizė SPSS programa: mokomoji knyga / Kazimieras Pukėnas; Lietuvos kūno kultūros akademija. – Kaunas: LKKA, 2009. – 93 p. ISBN 9955 – 622 – 18 – 0.
46. Norušis M.-J. SPSS14.0 Statistical Procedures Companion: Prentice Hall Inc. 2005.
47. <https://www.mokslomedis.lt/grupes-diskusija-focus-grupes/>.
48. Krueger, R. A., et al. Focus group discussion. UK Sage; 2000.
49. Koo, Terry K., Li, Mae Y. A Guideline of Selecting and Reporting Intraclass Correlation Coefficients for Reliability Research. *J Chiropr Med*. 2016 Jun;15(2):155-63. doi: 10.1016/j.jcm.2016.02.012.
50. Vaitkevičius, R., Saudargienė, A. Psichologinių tyrimų duomenų analizė. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas; 2010.

PRIEDAI

1 Priedas „Permission letter“

2 Priedas „Outcomes Framework for Dance Movement therapy©“

3 Priedas „TURINIO VALIDUMAS – MARA© – judesio vertinimo ataskaitų teikimo programa (Dunphy, Lebre & Mullane, 2020) EXCEL 1.0 versija“

4 Priedas - duomenų lentelės „Visos sritys SVARBUMAS / Visos sritys AIŠKUMAS / Visos sritys PAPRASTUMAS / Visos sritys DVIPRASMIŠKUMAS“

PADEKA

Nuoširdus ačiū ilgus du pastaruosius metus su manimi koja kojon žengusioms Vilniaus universiteto dėstytojoms – darbo vadovei Doc. dr. Marijai Jakubauskienei bei šokio-judesio terapijos programos koordinatori, lektorei Raimondai Duff – kurios mane įkvėpė, palaikė ir padėjo įgyvendinti tokios didelės apimties, sudėtingą darbą. Jos buvo du poliai, remiantys šio magistro darbo mokslinę-praktinę ir šokio-judesio terapijos teorinę dalis.

Išskirtinė padėka Lisabonos universiteto dėstytojai dr. Paulai Lebre už galimybę imtis šokio-judesio terapijos vertinimo ir rezultatų sistemos *Outcomes Framework For DMT* adaptavimo Lietuvoje. Tiek daug profesionalumo, kantrybės ir optimizmo viename asmenyje!

Taip pat prisijungiu prie visų šokio-judesio terapijos srityje dirbančių praktikų išreiškiant pagarbą bei dėkingumą šio vertinimo instrumento sukūrimą iniciavusiai ir vysčiusiai dr. Kim Dunphy, Australijos Melburno universiteto vyresniajai dėstytojai, kuri buvo viena iš šokio-judesio terapijos profesijos pionierių, nuveikusi tiek daug akademiškai reikšmingo šioje srityje. Deja, 2020 m. rudenį, dr. Kim Dunphy paliko šį pasaulį.

Didelis ačiū ir tyrime dalyvavusioms ekspertėms, skyrusioms reikšmingą dalį savo laiko visam instrumento adaptavimo projektui. Jūsų indėlis – be galo svarbus visiems terapeutams ir šokio meno vystytojams Lietuvoje tiek dabar, tiek ateityje. Prie visų ekspertams keliamų kriterijų neformaliai pridėčiau ir dar vieną, be kurio neįsivaizduoju dirbant mūsų profesijoje – tai besąlyginė meilė žmogui, sielos meilė sielai – ir šį kriterijų visos atitinkate maksimaliai.

Esu tikra, kad menų terapeutų darbas gali žmonėms padėti pereiti sudėtingiausius etapus jų gyvenime, įveikti ligas ir pasikeisti vidumi iš esmės. Apie stebuklus mūsų profesijoje kalbama dažnai, tačiau dabar, kai technologijos įžengia ir į terapeuto darbą, tie stebuklai taps akivaizdžiais įžvalgaus, nuoseklaus ir kantraus darbo rezultatais.

Permission to translate, adapt and modify the Outcomes Framework into Lithuanian

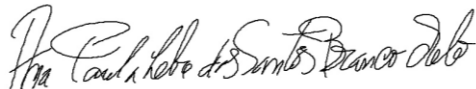
We, Paula Lebre and Sue Mullane, authors of the Outcomes Framework for Dance Movement Therapy, referenced as: Dunphy, K., Lebre, P., & Mullane, S. (2020). *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy V.80*. Making Dance Matter, hereby give permission to Indrė Šiliauskaitė to adapt and modify the Outcomes Framework to Lithuanian under the research study "Adaptation of "Outcomes Framework for Dance Movement Therapy®" for Lithuania", in the Master course in Dance and movement Therapy at the joint Art Therapy program of Vilnius University (VU) and Lithuanian Academy of Music and Theatre (LMTA), with the supervision of Dr. Marija Jakubauskiene, PhD, MPH, MBA, Vilnius University, and consultancy of Prof. Paula Lebre, Lisbon University, Faculty of Human Kinetics" and lecturer Raimonda Duff, VU, LMTA.

The version obtained from this study, will be sent to the original authors of the English version, and made available at the website Making Dance Matter free to download like the other versions.

The version in Lithuanian should be referenced to as:

Šiliauskaitė, I., Jakubauskiene, M., Duff, R., Dunphy, K., Lebre, P., & Mullane, S. (2023). *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy/ Outcomes Framework for Dance Movement Therapy© įrankio adaptacija Lietuvai / Making Dance Matter*.

Signed by

A handwritten signature in cursive script, appearing to read "Paula Lebre" followed by some less legible characters.

Paula Lebre

Auxiliary Professor Faculty Human Kinetics/Lisbon University

Making Dance Matter

January, 4th, 2023

Outcomes Framework for Dance Movement Therapy©

BENDRAS ŽMOGAUS GYVYBINGUMAS RODO SIEKIAMYBĘ KLESTĖTI

Kim Dunphy, Paula Lebre ir Sue Mullane
2020 lapkritis

Citavimas:

Dunphy, K., Lebre, P., & Mullane, S. (2020). *Outcomes Framework for Dance Movement Therapy*. V. 81.
www.makingdancematter.com.au

TURINIO LENTELĖ

APIE DIAGNOSTIKOS SISTEMĄ	7
<i>Kas tai yra</i>	7
<i>Kam tai reikalinga</i>	7
<i>Plačiau apie Outcomes Framework</i>	7
<i>Kaip jis buvo sukurtas</i>	7
<i>Kam jis skirtas</i>	7
<i>Poveikio sritys</i>	8
<i>Ar tai taikytina kitiems terapijos būdams?</i>	8
<i>Kaip tai veikia</i>	8
<i>Vertinimo parinktys</i>	8
<i>Põsritės ir siekiniai</i>	9
<i>Vertinimo skalė</i>	9
<i>Kaip vyksta vertinimas</i>	9
<i>Tikslų ir siekinių pasirinkimas programose ir įvertinime</i>	9
<i>Papildomų siekinių įtraukimas į sistemą</i>	10
<i>Įvertinimo funkcijos</i>	10
<i>Kada atlikti vertinimą programos metu</i>	10
<i>Kada vertinti per sesiją</i>	10
<i>Kiek laiko turėtų trukti užsiėmimas, kad būtų galima naudoti Outcomes Framework sistemą ir MARA pokyčio vertinimui?</i>	11
<i>Kiek laiko turėtų trukti stebėjimai ar stebėjimų vaizdo įrašai, kai vertinimui naudojami Outcomes Framework ir MARA?</i>	11
<i>Ar turiu įrašyti sesiją, kad galėčiau naudoti Outcomes Framework ir MARA vertinimui?</i>	11
<i>Kiek siekinių reikia vertinti?</i>	11
<i>Kiek mažiausiai sesijų reikia, kad terapeutas galėtų atlikti validų vertinimą?</i>	12
<i>Tikslų, kurie turi intervalą, pvz., pastangos elemento, vertinimas balais</i>	12
<i>Kaip terapeuto vertinimas gali būti teisingas, jei jis yra subjektyvus?</i>	12
<i>Kiti galimi vertinimo dalyviai</i>	12
<i>Dalyvių savęs vertinimas</i>	12
<i>Kitos suinteresuotosios šalys</i>	13
<i>Įsitraukimas tarp sesijų</i>	13
<i>Asmeniniai ir grupės profiliai</i>	13
<i>Grupės vertinimas: ar grupė gali būti vertinama kaip visuma?</i>	13
APIE FIZINĘ SRITĮ	18
<i>Judraus, funkcionalaus ir išraiškingo kūno link</i>	18
<i>Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas</i>	18
APIE KULTŪRINĘ SRITĮ	23
<i>Kūrybiškos, estetiškos ir išraiškingos savasties link</i>	23
<i>Sveikų, reguliuojamų emocijų link</i>	25
APIE KOGNITYVINĘ SRITĮ	27

<i>Aktyvaus ir tyrinėjamojo proto link</i>	27
APIE SOCIALINĘ SRITĮ	29
<i>Pasitenkinimą keliančių abipusių santykių link</i>	29
<i>Įkūnyta komunikacija</i>	29
<i>Išraiškinga komunikacija</i>	29
APIE INTEGRACIJOS SRITĮ	31
<i>Vientisumo ir gyvybingumo link</i>	31
IŠSAMUS MODELIS, APRĄŠANTIS RYŠIUS TARP SRIČIŲ	34
Žodynėlis	38
Padėkos	39
Nuorodos	40

Iliustracijos

1 Pav. Grupės profilis: kiekvienos srities balų vidurkis	14
1 Pav. Grupės profilis: kiekvienos pōsritės balų vidurkis	14
2 Pav. Grupės profilis: vieno elemento vidutinis balas (siekinys)	14
3 Pav. Grupės profilis: vidutinis kiekvienos srities rezultatas: pradinis ir galutinis vertinimas	14
5 Pav. Grupės profilis: kiekvienos pōsritės vidutinis balas: pradinis ir galutinis vertinimas	15
6 Pav. Grupės profilis: kiekvieno elemento (siekinio) balų vidurkis: pradinis ir galutinis vertinimas	15
7 Pav. Grupės profilis: vidutiniai kiekvienos srities balai per sesiją	15
8 Pav. Grupės profilis: vidutiniai kiekvienos sesijos pōsritės balai	15
9 Pav. Pirmos eilės šešių veiksnių modelis	36
10 Pav. Antros eilės vieno veiksnio modelis	37

Lentelės

Table 1 Outcomes framework overview	6
Table 2 Group profile: mean scores per session, number of sessions scored, mean, standard deviation, minimum value (lowest) score, maximum value (highest) score, median percentile 50%, for items	17
Table 3 Group profile: mean scores per session, number of sessions scored, mean, standard deviation, minimum value (lowest) score, maximum value (highest) score, median percentile 50%, for sub-domains and domains	17
Table 4 Proposed factor structure comprising 6 Domains (Latent variables in CFA)	Error! Bookmark not defined.

Table 5 Sub domains : proposed second order six factor structure comprising 17 sub-domains (Latent variables in CFA)

.....**Error! Bookmark not defined.**

Table 6 Proposed Items/objectives (observed variables in CFA)**Error! Bookmark not defined.**

APŽVALGA: *OUTCOMES FRAMEWORK* DIAGNOSTIKOS SISTEMA ŠOKIO JUDESIO TERAPIJAI

Šiame puslapyje pateikiama *Outcomes Framework* diagnostikos sistemos apžvalga ir trumpa jos versija, kurioje pateikiamos šešios žmogaus gerovės sritys, galutiniai jų tikslai ir dvi ar daugiau pōsričių. Šios pōsritės skirstomos į siekinius, iki dešimties kiekvienoje, kurie aprašyti toliau pateiktoje visaapimančioje sistemoje.

Trumpąją *Outcomes Framework* versiją siūloma naudoti patiems dalyviams, nes joje mažiau sudėtinių dalių, mažiau detalumo ir profesinio žargono. Ją galima naudoti planuojant tikslus ir su jais susijusius siekinius arba kaip įsivertinimo įrankį, leidžiantį dalyviams įsivertinti pažangą pagal visas pōsrites.

1. FIZINĖ SRITIS: stabilaus, judraus, funkcionalaus ir išraiškingo kūno link
1.1. Kūno dalys: suvokimas, aktyvinimas ir ryšys
1.2. Erdvė: kūnas erdvėje
1.3. Forma: kūno formų kūrimas
1.4. Pastanga: judėjimo kokybės
1.5. Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas
2. KULTŪRINĖ SRITIS: kūrybiškos, estetiškos ir išraiškingos savasties link
2.1. Kūrybiškumas ir estetikos pojūtis
2.2. Kultūros vertinimas ir priklausymas
3. EMOCINĖ SRITIS: sveikų, reguliuojamų emocijų link
3.1. Emocijų raiška
3.2. Emocijų reguliacija
4. KOGNITYVINĖ SRITIS: aktyvaus ir tyrinėjančio proto link
4.1. Dėmesys ir iniciatyvumas
4.2. Atmintis
4.3. Vykdomosios funkcijos
5. SOCIALINĖ SRITIS: pasitenkinimą keliančių abipusių santykių link
5.1. Įkūnyta neverbali komunikacija
5.2. Socialinis abipusiškumas
5.3. Išraiškinga komunikacija
6. INTEGRACIJOS SRITIS: vientisumo, gyvybingumo ir integracijos visose srityse link
6.1. Vidinės integracijos pojūtis
6.2. Integracijos išoriniame pasaulyje pojūtis

Lentelė 1. *Outcomes Framework* apžvalga

APIE DIAGNOSTIKOS SISTEMA

Kas tai yra

Šioje *Outcomes Framework* diagnostikos sistemoje pateikiama išsami šokio judesio terapijos (ŠJT) rezultatų schema. Sistemos platumas padeda tobulinti kuriamą instrumentą, skirtą įvertinti ŠJT rezultatus visiems terapijos dalyviams, nepriklausomai nuo jų problemos, amžiaus, kultūrinės aplinkos, terapijos konteksto ir kitų skirtumų. Ji remiasi prielaida, kad visi žmonės turi tuos pačius pagrindinius poreikius ir gyvenimo siekius, todėl gali būti vertinami naudojant tą pačią kompleksinę priemonę, neatsižvelgiant į galimus skirtumus, patiriamus esamu momentu ir susijusius su bet kuriuo iš aukščiau pateiktų veiksmų rezultatų aspektu.

Kam tai reikalinga

Daugelyje paslaugų žmogui sričių – nuo sveikatos apsaugos iki švietimo ir paramos bendruomenei – vis daugiau dėmesio skiriama dalyvių pasiektiems rezultatams, bet ne pačių paslaugų teikimo ar jų gavimo faktui kaip galutiniam tikslui. Vis dažniau pabrėžiamas darbas pagal įrodymais grįstas paradigmas (Laska, Gurman ir Wampold, 2014; Melnyk, Long ir Fineout-Overholt, 2014). Vertinimo procesai vis dažniau įtraukiami į veiklos ciklus ir dažniau pagrindžiami rezultatų sistemomis. Programose, kurių tikslas yra paremti pokyčius terapijoje, suinteresuotoms šalims, tarp jų būsimiems ir esamiems dalyviams, terapeutams, projektų finansavimo agentūroms ir kitiems finansuotojams, vis svarbesnė yra galimybė sutelkti dėmesį į dalyvių rezultatus ir juos įvertinti su tikslu:

- padėti parinkti tinkamą terapiją kiekvienam dalyviui;
- nustatyti konkrečių metodų ir būdų naudą bei kurie metodai yra naudingi tam tikriems dalyviams ir kokiomis aplinkybėmis;
- įvertinti, ar darbas duoda pageidaujamą rezultatą;
- žinoti, kada darbą nutraukti,
- nustatyti ekonominį efektyvumą bei kainos ir kokybės santykį.

Plačiau apie *Outcomes Framework*

Outcomes Framework įrankio naudojimas tarptautiniu mastu vis plačiau praktikuojamas, kas leidžia agentūroms, sektoriams ir vyriausybėms vertinti pažangą ir bendrai siekti tikslų. Įrankio schemos naudojamos daugelyje šalių įvairiose paslaugų srityse, pavyzdžiui, Australijos Bendruomenių ir Teisingumo ministerijose (NSW Government, 2019); vaikų sektoriuje Naujojoje Zelandijoje (Oranga Tamariki Ministry for Children, n.d.); Velso socialinių paslaugų sektoriuje (Welsh Government, 2016); JAV ankstyvosios vaikystės paslaugų srityje (Head Start Early Childhood Learning and Knowledge Centre, n.d.) ir psichikos sveikatos srityje (Department of Human Services, 2008). Siekiant palaikyti standartizuotų rezultatų rinkinių plėtoją ir taikymą, pagal kuriuos būtų galima išmatuoti ir pateikti duomenis visuose įvairių būklių klinikiniuose tyrimuose, iškilo Tarptautinė iniciatyva COMET (Core Outcome Measures in Effectiveness Trials) (COMET, 2018). Jungtinėje Karalystėje veikiančią Vaikų tyrimų rezultatų konsorciumą (angl. Child Outcomes Research Consortium, CORC, 2020) įkūrė grupė psichikos sveikatos specialistų, siekdami rinkti ir naudoti tyrimų duomenis vaikų ir jaunimo psichikos sveikatai gerinti bei didinti gerovei. Jie skatina paslaugų teikėjus reguliariai atlikti stebėjimus, kas leido surinkti duomenis apie daugiau nei 400 000 vaikų ir jaunuolių, o šie duomenys naudojami praktikai ir politikai pagrįsti. Tokios sistemos įdiegimas šokio ir judesio terapijoje (ŠJT) yra naujovė menų terapijų srityje, tačiau atitinka geriausią tarptautinę mokslinę praktiką.

Kaip jis buvo sukurtas

Outcomes Framework įrankio šokio-judesio terapijai vystymas prasidėjo nuo šokio programos, skirtos intelekto negalia turintiems dalyviams, vertinimo sistemos sukūrimo, kurią pirmą kartą paskelbė Dunphy ir Scott (2003). Paskui jis buvo išplėstas, įtraukiant platesnę informaciją iš teorijos ir empirinių tyrimų apie ŠJT poveikį. *Outcomes Framework* įrankis buvo dar labiau išplėstas ir patvirtintas remiantis daugiau nei 100 šokio-judesio terapeutų iš viso pasaulio (Australijos, Kanados, Kinijos, Vokietijos, Nyderlandų, Italijos, Korėjos, Naujosios Zelandijos, Portugalijos, Šveicarijos, Taivano ir JAV), kurie pateikė savo atsiliepimus apie įrankį ir jame naudojamus terminus.

Kam jis skirtas

Outcomes Framework įrankis buvo sukurtas siekiant padėti šokio judesio (ŠJ) terapeutams vertinti dalyvius per visą terapinę kelionę – nuo diagnozės nustatymo, įtraukimo į programą, užsiėmimų plano iki programos vidurio (formuojamasis / tarpinis vertinimas) ir pabaigos (apibendrinantis vertinimas). Tokiu būdu jis padeda ŠJ terapeutams suplanuoti programas, išsikelti terapines programos tikslus ir siekinius ir įvertinti specifines intervencijas ar veiklas. Įrankis padeda ŠJT profesijoje įveikti iššūkius, susijusius su bendro susitarimo dėl gydymo rezultatų ir išmatavimo priemonių trūkumu (Takahashi et al, 2019). Jis sumažina poreikį specialistams savarankiškai kurti savo vertinimo priemones – tai dabartinė praktika (ADTA, 2017) potencialiai neefektyvi ir neveiksminga. Kadangi įrankis yra visiškai pritaikytas ŠJT, jame atsižvelgiama į profesijos atstovų dvejetainę dėl į rezultatą orientuotų metodų, ypač apimančių mokslines ar skaitmenines vertinimo priemones, kurios gali būti laikomos redukcionistinėmis ir netinkamomis kūrybinių terapinių procesų esmei atskleisti (Meekums, 2010, 2014).

Šio instrumento taikymo platumas reikalingas tam, kad vertinimo tikslais būtų galima rinkti duomenis iš įvairių programų ir intervencijų, todėl ateityje atsiveria galimybė apibendrinti įvairių programų ir įstaigų duomenis. Suvedant duomenis iš skirtingų vietų, su potencialiai duomenis renkančių praktikų pagalba, atsiranda didesnių duomenų rinkinių galimybė. Tai

gali pagerinti būsimų šokio-judėsio terapijos studijų kokybę, o šią sritį studijuoti Takahashi ir kiti (2019) rekomenduoja kaip turinčią itin stiprų poreikį.

Poveikio sritys

Outcomes Framework įrankio turinys parengtas remiantis teorija, empiriniais įrodymais ir praktinėmis žiniomis. Remiantis holistiniu požiūriu į žmogaus gerovę, įrankis apima šešias poveikio sritis: 1. fizinę, 2. kultūrinę, 3. emocijų, 4. kognityvinę, 5. socialinę ir 6. integracijos. Šios sritys labai atitinka gydymo šokio judėsio terapija rezultatus, suformuluotus Australazijos (DTAA, 2020), Europos (EADMT, 2020) ir JAV (ADTA, 2020) ŠJT profesinių asociacijų pateiktuose apibrėžimuose. Apibrėžimai atitinka Hannos (2008) pateiktus universalius šokio metu vykstančio mokymosi aprašus, apimančius fizinę, kognityvinę, emocinę, tarpasmeninę ir ekspresyviąją / estetinę sritis (2008), ir apima tris Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO, 2020) įvardytus žmogaus gerovės aspektus – fizinį, psichinį ir socialinį. Nors minėtos poveikio sritys čia pateikiamos kaip atskiros, įgalinant jas naudoti kaip planavimo ir vertinimo priemonę, tarpusavyje, žinoma, jos yra glaudžiai susijusios ir daro įtaką viena kitai.

Kiekvienai sričiai būdinga turėti specifines maksimalias galimybes, kurios skiriasi kiekvienam asmeniui individualiai ir kurioms, kaip rodo tyrimai, šokio judėsio terapija gali turėti įtakos. Fizinėje srityje tai yra stabilus, judrus, funkcionalus ir išraiškingas kūnas; kultūrinėje srityje – kūrybinga, estetiška, išraiškinga savastis; emocinėje srityje – sveikos, reguliuojamos emocijos; kognityvinėje srityje – aktyvus tyrinėjantis protas; socialinėje srityje – pasitenkinimą keliantys abipusiai santykiai; integracijos srityje – tai yra vientisumo, gyvybingumo ir integracijos visose srityse pojūtis. Rezultatai išdėstyti pagal jų svarbą ŠJ terapijai. Fizinė sritis, arba kūnas, nurodyta pirmoji, nes tai yra visos ŠJT veiklos sritis ir pagrindinis aspektas, kuriuo ŠJ terapeutai skiriasi nuo daugelio kitų sričių psichoterapeutų, konsultantų ir menų terapeutų. Tačiau šokio-judėsio terapeutai dirba kitaip nei kiti terapeutai, kurių dėmesio centre taip pat gali būti fizinė sritis ir kūnas, nes ŠJT daugiausia dėmesio skiriama išraiškingiems judėsio aspektams ir judančiojo ketinimui. Todėl naudojami ne funkcinio judėjimo rodikliai, o LBMS sistema, nes ji leidžia įvertinti, kodėl asmuo juda bei ką ir kaip jis judina.

Toliau seka kultūrinė sritis, nes pagrindinė ŠJT nuostata yra susijusi su kūrybiškumu ir estetinė išraiškinga savastimi. Šis aspektas skiria ŠJ terapeutus nuo kitų sričių specialistų, kurie gali dirbti su kūnu, bet nebūtinai kūrybiškai, ir tai yra sritis, kuri ŠJ terapeutus sieja su kitais menų ir kūrybinės raiškos terapeutais. Toliau ŠJ terapeutai dirba su terapijos dalyviais emocinėje, kognityvinėje ir socialinėje srityse, dalyviui užmezgus ryšį su terapeutu ir vienu ar keliais kitais asmenimis. Visose šiose trijose srityse terapinis dėmesys nukreipiamas ten pat kaip ir daugelio kitų terapeutų. Paskutinė – integracijos – sritis leidžia dalyviams suvokti svarbių jų gyvenimo aspektų suartėjimo pojūtį. Būtent šioje integracijos srityje atsiranda dvasingumas kaip savasties aspektas, kuriame patiriami labai svarbūs ir reikšmingi išgyvenimai. Integracijos srityje išskiriamos numinozinės ir transcendentinės patirtys tiems, kuriems dvasingumas gali būti ne toks reikšmingas konstruktas, taip pat *tėkmė*, kuri yra dar vienas visiškai realizuoto „aš“ aspektas.

Outcomes Framework sistema ir su ja susiję rezultatai padeda siekti trokštamo galutinio taško – individų klestėjimo, o klestėjimas suprantamas taip, kaip jį suformulavo Seligmanas, t. y. rasti savo gyvenimo pilnatvę, įvykdyti prasmingas ir vertingas užduotis ir užmegzti gilesnius ryšius su kitais žmonėmis (Seligman, 2011).

Sistema ir jos rezultatai grindžiami stiprybėmis ir yra orientuoti į potencialą, nes ŠJT, kaip ir kitos menų terapijos, veikia ne diagnozė ar deficitą, kaip kai kurie kiti metodai, orientuoti į patologijos gydymą, o aktyvindama sveikus pacientų gebėjimus (Samaritter, 2018). Taigi, ją taikantis terapeutas žiūri, kur yra klientų augimo ir vystymosi potencialas bei vertina asmens pažangą tame augime, nežiūrėdamas į tuos savasties aspektus, kuriuose jis yra nepakankamas, neadekvatus ar neatitinka normos.

Ar tai taikytina kitiems terapijos būdams?

Outcomes Framework sistema buvo parengta specialiai šokio judėsio terapijai, išnagrinėjus šios srities teoriją, literatūrą ir praktines žinias. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad skirtingų kūrybinių menų terapijų poveikis yra labai panašus ir, Jones (2020) teigimu, iš esmės yra bendras visoms terapijoms, sistema gali būti tinkama ir kitoms kūrybinių menų terapijoms. Galima tikėtis, kad fizinė sritis, ypač reikalaujantys specialaus LBMS mokymo jos aspektai, gali būti mažiau svarbūs kitoms terapinėms veiklos rūšims, be to, gali būti papildomų, čia neįtrauktų, rezultatų, labiau susijusių su kitų menų terapijų rūšių praktikomis. Nedidelis eksperimentas su psichomotorikos terapeutais atskleidė *Outcomes Framework* pritaikymo galimybes planavimui ir vertinimui šioje profesijoje (Lebre, Dunphy ir Juma, 2020). Vykdomi tyrimai su įvairių kitų menų terapijų praktikais, siekiant iširti sistemos taikymo šiose srityse galimybes.

Kaip tai veikia

Vertinimo parinktys

Atliekant įvertinimą ši sistema gali būti naudojama trimis būdais:

1. **Vienam dalyviui pritaikytu Word dokumentu**, kuris taikomas vertinant vieną atskirą sesiją. Tinkamas naudoti kompiuterio ar kito įrenginio, skaitančio Word dokumentus, pagalba. Jį galima atsisiųsti iš čia: <https://www.makingdancematter.com.au/resources/>;
2. **Vienam dalyviui pritaikytu Excel dokumentu, kuris taikomas vertinant daugiau nei vieną sesiją, taip pat grupei dalyvių daugiau nei vieną įvertinimą**, su įterptomis formulėmis apskaičiuoti daugybę naudingų duomenų (vidurkį, medianą, aukščiausią ir žemiausią balus bei kita) iš individualaus vertinimo taškų. Tinkamas naudoti kompiuterio ar kito įrenginio, skaitančio Excel dokumentus, pagalba. Jį galima atsisiųsti iš čia: <https://www.makingdancematter.com.au/resources/>;
3. **MARA iPad taikomoji programėlė, kuri gali būti naudojama pavieniams dalyviams ar grupėms** neribotą kiekį sesijų, su įtraukta galimybe apskaičiuoti vertinimo balus. Tinkamas naudoti tik iPad planšete. Programėlę galima atsisiųsti iš čia: <https://www.makingdancematter.com.au/help/>

Pōsritės ir siekiniai

Kiekviena sritis turi iki dešimt pōsričių, kurios savo ruožtu turi planavimo stadijoje su jomis susijusius pokyčius lemiančius (kai jie yra pasiekiami) siekinius, pasižyminčius: *specifiškumu*, apibrėžiant tam tikrą elgesį ar atsaką; *išmatuojamumu* – skaitmeninis balas pasirenkamas kaip įvertinimas, kiek tas elgesys ar reakcija buvo pademonstruoti tuo metu; ir *savalaikiškumu*, nes jie pasireiškė konkrečiu laiko momentu.

Vertinimo skalė

Sistemoje naudojama vertinimo skalė nėra orientuota į normą (t. y. dalyviui siūloma vertinti pagal tam tikros populiacijos žmonių „normą“), nes kiekvienas ŠJT terapeutas dirba su skirtingo pajėgumo dalyviais, o ši sistema buvo sukurta taip, kad ją būtų galima naudoti su labai įvairiais dalyviais ir įvairiomis aplinkybėmis. Daugelis kitų skalių yra skirtos labai specifinės populiacijos grupėms, todėl jų rezultatus galima palyginti su norma.

Kaip vyksta vertinimas

Vertinimas pagal šią sistemą priklauso nuo kvalifikuoto terapeuto, kuris gerai pažįsta savo dalyvių grupę ir kiekvieną atskirą dalyvį, bei naudojasi šia informacija kaip pagrindu vertindamas dalyvio pažangą siekiant tikslų bet kurioje sesijoje ar bet kuriuo momentu. Šis vertinimas yra neatsiejamas nuo terapinio proceso, o vertinimo tikslai nėra išoriniai ar kitokio pobūdžio, nei pati judėjimo patirtis. Tai skiriasi nuo daugelio kitų vertinimų naudojamų skalių kitose disciplinose arba nuo tų, kurios remiasi dalyvio patirties aspektais, kurie nėra svarbiausi ŠJT.

Daugumą elementų galima įvertinti tiesiogiai stebint, o kitus galima įvertinti remiantis dalyvių atsakymais, šiuos galima papildyti dalyvių savęs įvertinimu arba refleksija, kurią būtų galima įvertinti skaitmeniniu balu. Šis variantas nesiremia idėja, kad dalyviai gali konceptualizuoti, apibūdinti ar įvertinti savo patirtį žodžiu.

Pagal sistemą, terapeutas veikia turi įvertinti dalyvį, remdamasis terapeuto vertinimu apie dabartinį dalyvio gebėjimą siekti šio tikslo ir jo rezultatus palyginti su šiuo tikslu. Terapeutas įvertina, kiek, jo nuomone, dalyvis yra priartėjęs prie savo dabartinio potencialo įgyvendinimo: aukštas balas (aukščiausias 10) reiškia, kad įgūdžiai ir gebėjimai yra realizuoti, o žemas balas (žemiausias 1) reiškia, kad potencialas dar nėra išvystytas arba įgyvendintas. Tai suteikia galimybę laikui bėgant koreguoti skalę, kad ji atspindėtų dalyvio gebėjimų pokyčius (pagerėjusius arba ne) dėl terapinio proceso ar kitų veiksnių.

1 balas „visiškai ne“ reiškia, kad padaryta mažiausia pažanga siekiant šio tikslo. 10 balų „maksimaliai įmanoma“ reiškia tai, ką terapeutas laiko didžiausiu dalyvio gebėjimu dabartinėmis aplinkybėmis (atsižvelgiant į individualius gebėjimus ir aplinkos pagalbą). Reikia įvertinti, kas gali būti įmanoma konkrečiam dalyviui, bet dar nepasiekta. Kaip žemiausias taškas naudojamas 1, o ne 0, kad dalyvis ar dalyviai niekada negautų nulinio savo dalyvavimo įvertinimo. 0 naudojamas pažymint, kad pažangos „nepastebėta“.

Terapeuto užduotis – rasti būdus, kaip per ŠJT programą stimuliuoti ar išlaisvinti dalyvio potencialą. Dalyvis gali turėti dar nerealizuotų gebėjimų, nes jam nesuteikta galimybė juos pasiekti.

Skaitmeninis įvertinimas papildomas kokybinėmis pastabomis apie atvejį; pastabas galima įtraukti į Word arba į Excel versijas. MARA taip pat leidžia naudoti įvairias kitas duomenų rinkimo galimybes bei laikmenas (nuotraukas, vaizdo įrašus, balso ir garso įrašus). Įgalinami ir menu pagrįsti metodai, naudojant piešimo, garso įrašymo ir medijos parinktis. Vertinimo procesų gerojoje praktikoje pabrėžiamas daugiamatis vertinimas, nes didėjant duomenų rinkimo metodų skaičiui didėja vertinimo rezultatų patikimumas ir pagrįstumas.

Tikslų ir siekinių pasirinkimas programose ir įvertinime

Dalyvių situacija ar diagnozė ir ŠJT programos ar intervencijos kontekstas lemia bet kokios intervencijos ar programos orientaciją į vieną ar kelias sritis, terapinius tikslus ir siekinius. Terapeutai ir dalyviai gali kartu priimti sprendimus dėl tikslų, reaguodami į finansavimo įpareigojimus, organizacinius siekius ar kitus prioritetus. Thompson (2020) siūlo

apgalvotą procesą, pavadintą „kliento kontekste“ metodu, kad terapeutai ir klientai galėtų kartu nustatyti tai, ką ji vadina tikslų „fokusavimu“. Tai gali būti naudinga terapeutams, ieškantiems papildomos pagalbos šiame etape.

Trumpąją sistemos versiją, į kurią įtrauktos tik sritys ir pōsritės bei jų galutiniai pokyčių tikslai, terapeutai ir dalyviai pasirinktinai gali naudoti tikslams nustatyti kaip pradinį tašką, taip sumažindami vertinimo sudėtingumą ir išsamumą. Juos galima papildyti terapeutui parenkant arba pasiūlant specifinius tikslus pasirinktose pōsritėse.

Ši sistema gali paskatinti ŠJ terapeutą pirmiausia aiškiai nustatyti terapinio proceso rezultatus, kurių jis ir dalyvis susitarė siekti, ir sutelkti dėmesį į dalyvio pažangą siekiant šių rezultatų, parenkant balus kiekvienam pastebėtam judesiui ar kitam elgesiui. Ankstesni naudotojai teigia, kad naudojant MARA jų stebėjimų praktika tapo „aštresnė“, ypač dėl reikalavimo, kad kiekvienam tikslui turi būti parinktas skaitinis balas, atspindintis stebėto judesio kokybę (Dunphy, Mullane ir Allen, 2016).

Papildomų siekinių įtraukimas į sistemą

Outcomes Framework sistemos idėja yra ta, kad į ją šiuo metu arba ilgainiui bus įtraukti visi poveikio rezultatai, kurie yra dokumentuose užfiksuoti kaip pasiekiami taikant ŠJT arba apie kuriuos terapeutai pranešė, kad jų siekia. Tai reiškia, kad terapeutai neturėtų pridėti papildomų siekinių. Turint standartinį poveikio matavimo rinkinį su susijusiais matais, kuriuos ŠJ terapeutai naudoja savo darbui įvertinti, išnyksta poreikis kiekvienam ŠJ terapeutui sugalvoti savo matavimo priemonių paketą. Turint bendrus matavimo parametrus padidėja tyrėjų ir autorių, rašančių apie savo darbą, efektyvumas, ypač dėl to, kad tai leidžia sukurti duomenų rinkinius, kuriuos galima sujungti, palyginti ar kitaip susieti tarpusavyje.

Taip pat yra galimybė dabartinius rezultatų aprašymus ar apibrėžtis pakoreguoti, įtraukiant tikslus, kurių siekia specialistai ir kurie, galimai, dar nėra įtraukti į sistemą.

Jei turite siekinį, kuris, jūsų manymu, turėtų būti įtrauktas į *Outcomes Framework* sistemą, rašykite mums el. paštu info@makingdancematter.com.au, ir jį galėsime apsvarstyti. Galime įtraukti naujas idėjas, jei jos atitinka kriterijus (t. y. kai dokumentuose nurodoma, kad jos buvo tiesiogiai pasiektos per ŠJT arba kai terapeutai pažymėjo, kad jų siekia).

Įvertinimo funkcijos

Kada atlikti vertinimą programos metu

Sistemą galima naudoti įvairiuose terapinės kelionės momentuose:

1. kaip diagnostinę priemonę prieš pradėdant terapiją, norint nustatyti, kokius su ŠJT susijusius aspektus dalyvis ar grupė gali pagerinti;
2. programos pradžioje, kad būtų galima įvertinti bet kurio siekinio pradinį lygį;
3. programos planavimo metu, terapeutui arba pačiam dalyviui sau nustatant tikslus;
4. terapinio proceso metu – tarpiniam vertinimui, kad būtų galima spręsti apie pažangą ir poreikį koreguoti programą, įskaitant momentą, kai būtų tinkama nutraukti terapiją. Nuolat renkami duomenys padeda terapeutams apmąstyti savo veiksmus terapinėje erdvėje; suteikia informacijos bendrai terapeuto ir kliento diskusijai; gali nurodyti tolesnio produktyvios ir įtraukios terapinės aplinkos kūrimo ir palaikymo kryptį, iširti naujus klientų įtraukimo ir palaikymo būdus;
5. terapinės programos pabaigoje, siekiant nustatyti tinkamą laiką sustoti ir įvertinti padarytą pažangą.

Kada vertinti per sesiją

Vertintojas gali nuspręsti atlikti vertinimą pasirinktinai vieną kartą per sesiją, stebint elgesį ar judėjimą, arba kelis kartus, kad nustatytų vertinamo elgesio ar judėjimo pasireiškimo dažnumą, arba tam tikrais laiko intervalais per visą sesiją.

Tai gali būti:

a) kiekvieno uždavinio vertinimas atliekamas vieną kartą per užsiėmimą, tam tikru iš anksto nuspręstu metu, pavyzdžiui, atliekant tam tikrą veiklą, kuria norima išprovokuoti siekiamą judėjimą ar elgesį;

b) reikšmingas sesijos momentas (galimai susijęs su keliamais uždaviniais), kurį terapeutas pastebėjo ir nori užfiksuoti;

c) vertinimas atliekamas sesijos pabaigoje, siekiant užfiksuoti balą, kuris, terapeuto nuomone, atspindi bendrą dalyvio to elemento atlikimą per sesiją. Šį vertinimą terapeutas(-ai) gali atlikti savarankiškai arba gali nuspręsti dėl jo pasibaigus sesijai pasitarti su kitais kolegomis ar padedančiuoju personalu, kad galiausiai kiekvienam dalyviui būtų suteiktas vienas balas už sesijos uždavinius;

d) vienas įvertinimas gali būti skiriamas kiekvieną kartą, kai stebimas elementas (pvz., staigumas) pasireiškia sesijos eigoje. Šis procesas leistų susidaryti vaizdą, kada būtent dalyvio judesiuose atsiranda staigumas, ir kaip į tai terapeutas gali atsakyti. Jei dalyviui reikia daugiau staigumo, kad jo judesių diapazonas būtų geras, tai nustačius momentą, kada

ši savybė išryškėja (pavyzdžiui, veidrodžiuojant žmogų, kuris šią savybę labai gerai išlavinęs), būtų galima pritaikyti terapinę programą, į kurią įtraukiama daugiau tokių momentų ir dalyviui suteikiama kuo daugiau tokių galimybių ugdyti savo gebėjimus;

e) laiko intervalas: vertintojai gali nuspręsti vertinti visą sesiją tam tikrais laiko intervalais (pvz., kas penkias minutes), kad būtų tikri, jog fiksuoja visus dalyvio gebėjimus, ne tik tuos, kurių ieško (pvz., didelį staigumą). Tai padėtų sumažinti galimybę, kad terapeutas fiksuos tik tai, ką nori pamatyti, ir nepastebės kitų momentų, kada dalyviui iš tikrųjų trūks jo palaikymo siekiant kokio kito galimo rezultato;

f) mikroanalizė: vertinimo procesą naudojant tyrimuose, galima taikyti mikroanalizės metodą, kai kiekvieną kartą pasireiškiant tam tikrai kokybei, skiriamas įvertinimas, ir taip detalai po minutę būtų galima išanalizuoti visą seansą. Toks vertinimas, greičiausiai, nebūtų įmanomas praktikui-terapeutui taikant įprastą ŠJ terapiją dalyviams, tačiau gali būti naudingas tyrimui, norint gauti konkrečių įžvalgų.

A, b ir c strategijos yra naudingesnės terapeutams, atliekantiems vertinimą kaip savo įprastos praktikos dalį, o d, e ir f – mokslininkams arba terapeutams, turintiems išteklių išsamiai analizei atlikti.

Kiek laiko turėtų trukti užsiėmimas, kad būtų galima naudoti *Outcomes Framework* sistemą ir *MARA* pokyčio vertinimui?

Outcomes Framework ir *MARA* gali būti naudojami bet kokio tipo ar trukmės užsiėmimuose, nes tinka bet kokiai praktinei situacijai. Kai kurie terapeutai prieš pradėdami terapijos programą jau turi kontekstą, kuriame skiria pakankamai laiko įvertinti klientus individualiai. Akivaizdu, kad tai yra idealu. Kitiems terapeutams tenka tiesiog ateiti į patalpą su nepažįstamais žmonėmis ir pradėti programą ar sesiją be jokio išankstinio darbo su tais dalyviais. Abiem atvejais galima panaudoti *Outcomes Framework* ir *MARA*: laikas, skirtas individualiam kliento vertinimui leistų terapeutui sukurti tinkamą kliento profilį, kuriuo remdamasis jis galėtų planuoti programą. Kitiems terapeutams gali tekti naudotis *Outcomes Framework* ir *MARA* instrumentais per pirmąjį užsiėmimą arba jo pabaigoje, kad sukurtų dalyvių profilį, kuriuo būtų galima remtis tolesniame darbe.

Kiek laiko turėtų trukti stebėjimai ar stebėjimų vaizdo įrašai, kai vertinimui naudojami *Outcomes Framework* ir *MARA*?

MARA programėlė yra sukurta taip, kad galėtų fiksuoti 15 sekundžių trukmės klipus. Tai pagrįsta teorija, kad stebimo elgesio „trumpos atkarpos“ (Ambady, Bernieri ir Richeson, 2000) yra tiek pat reikšmingos, kaip ir ilgesni stebėjimai. Trumpų įrašų, kuriuos galima užfiksuoti *MARA* programėlėje, skaičius neribojamas, todėl terapeutas gali pageidauti įrašyti daugiau trumpų įrašų, kad atliktų vertinimą kitu metu, arba juos gali pateikti kaip kokybinių stebėjimų ar vertinimų įrodymą. Trumpesnius vaizdo įrašus lengviau perkelti, todėl labiau tikėtina, kad jie būtų tinkami kaip duomenys kitoms suinteresuotosioms šalims, kurios gali neturėti daug laiko žiūrėti ilgą medžiagą.

Ar turiu įrašyti sesiją, kad galėčiau naudoti *Outcomes Framework* ir *MARA* vertinimui?

Vertinime naudojant *Outcomes Framework* sistemą ir *MARA*, nėra būtina įrašyti sesijas. Šios priemonės buvo sukurtos siekiant padėti šokio judesio terapeutams jų kasdienėje praktikoje, kai įrašinėjimas gali būti nepageidaujamas dėl kliento privatumo užtikrinimo, dėl dėmesio ir laiko skiriamo įrašymo įrangai paruošti, dėl poveikio seansui ir terapiniam procesui, kai papildomai naudojama kamera, bet labiausiai dėl papildomo laiko poreikio, reikalingo įrašytiems duomenims analizuoti. Vis dėlto, tokia galimybė yra terapeutams, kuriems pasisekė turėti įrangą ir laiko ja naudotis bei praktikos kontekstą, leidžiantį po seanso skirti laiko vertinimui, jie gali įrašyti seansus ir vertinti dalyvių pažangą taip pat, kaip ir seanso metu. Vertinimo po seanso privalumai yra tokie: terapeutas gali visą dėmesį skirti vertinimui, kai nereikia valdyti erdvės ir vesti užsiėmimo, taip pat jis turi galimybę kartu su kitais kolegomis pasitarti stebėdamas ir analizuodamas procesą. Įrašų naudojimo vertinimui po sesijos trūkumas yra įrašų ribotumas užfiksuoti viską, kas vyksta per sesiją, ypač per grupines sesijas.

Kiek siekinių reikia vertinti?

Rekomenduojame terapeutams pasirinkti nedidelį skaičių siekinių, kurie bus vertinami, net jei jie tiki, kad jų terapinė programa atitinka daugelį *Outcomes Framework* sistemoje nurodytų rezultatų. Mūsų ankstesnė patirtis rodo, kad dirbant su grupėmis terapeutui vienu metu pakanka stebėti ne daugiau kaip dviejų specifinių siekinių (Dunphy & Hens, 2018).

Be to, mūsų patirtis rodo, kad šie siekiniai turi būti vienodi visiems grupės nariams, kad vertinimas būtų suvaldomas. Tai nereiškia, kad atskiri dalyviai neturi skirtingų poreikių, tačiau vertinimo tikslais tipiškame ŠJT kontekste, kai keliami aukšti standartai ir teikiama menka pagalba, rekomenduojama terapeutui pasirinkti įveikiamas užklausas. Mūsų patirtis taip pat rodo, kad kuo sudėtingesnė vertinimo užduotis, tuo mažiau tikėtina, kad terapeutas išlaikys reguliarią vertinimo veiklą. Ši sistema buvo sugalvota norint padėti terapeutams atlikti reguliarių, sistemingą vertinimą, atsižvelgiant į didelius apribojimus daugumoje šiandieninių ŠJT darbo vietų.

Šie pasirinkimai priklauso nuo konkrečios situacijos. Jei terapeutui pakankamai padeda kvalifikuoti programos darbuotojai ir jis turi apmokamo laiko, skiriamo vertinti, rašyti pastaboms bei rengti ataskaitoms apie dalyvių pažangą, tuomet jis gali vertinti daugiau elementų. Terapeutai, dirbantys su dalyviais individualiai, gali būti pajėgūs įvertinti platesnį tikslų spektrą.

Kiek mažiausiai sesijų reikia, kad terapeutas galėtų atlikti validų vertinimą?

Pastebėjome, kad prieš pradėdant galimą dalyvių vertinimą, naudinga su jais surengti bent dvi terapines sesijas. Rekomenduojame šiek tiek susipažinti su *Outlook Framework* sistema ir pasipraktikuoti naršyti *MARA* programėlę prieš pradėdant jas naudoti per sesijas.

Tikslų, kurie turi intervalą, pvz., *pastangos* elemento, vertinimas balais

Pagal sistemą, ataskaitų teikimo bet kuriam elementui, pavyzdžiui, *laiko* elementui, esmė yra ta, kad jūs siekiate, kad klientai išvystytų didesnę galimybę naudotis tuo elementu visame jo diapazone. Pavyzdžiui, kalbant apie *laiko* elemento *pastangos* kokybę, idealiu atveju ŠJ terapeutas turėtų padėti savo dalyviui pasiekti kuo didesnį judesio spektrą nuo *staigus* iki *sulaikytas*, nes nė vienas šių kraštutinių nėra geresnis ar blogesnis. Pageidautina, kad dalyviai galėtų naudoti abi elemento priešingybes arba poliariškumus.

Todėl platus viso diapazono naudojimas (pagal dalyvio galimybes) būtų vertinamas aukštais balais. Jei dalyvis nepasižymėjo geru vieno ar kito *laiko* aspekto (*staigus*, *sulaikytas* judesys ar viso spektro) atlikimu, jis gali būti įvertintas žemesniu balu, tačiau tik atsižvelgiant į jo galimybes.

Jei terapeutas nusprendė su dalyviu dirbti prie vieno *laiko* aspekto, pavyzdžiui, *staigus*, nes dalyvis menkai jį naudoja, tai pirmiausia gali dalyvį įvertinti žemu balu pagal šį elementą, o komentaruose užrašyti, kad įvertis susijęs su judesio kokybe *staigus*. Per tą užsiėmimą gali būti neskiriamas dėmesys *sulaikytam* judesiui, nes galimai dalyvis turi pakankamai gerai išvystytas galimybes jį naudoti, arba dalyvis ir terapeutas kiekvienas atskirai nusprendė dirbti su skirtingais *laiko* poliariškumais. Jeigu per kitą seansą dirbtumėte su *sulaikytu* judesiu, įvertinimas galėtų būti aukštas arba žemas, priklausomai nuo to, ką stebėtumėte, o jūsų pastabos padėtų paaiškinti jūsų įvertinimą.

Vertinimas sukurtas taip, kad nuo mažo iki aukšto didėjantis balų skaičius reiškia pažangą – tarkime, aukštas balas rodo, kad yra didelis gebėjimas naudoti visą judesio spektrą tarp priešingų polių, bet kuriame elemente. Tačiau jei kiekvienas elementas yra vertinamas atskirai, gali būti ir kitaip: dalyvio gebėjimas atlikti *staigų* judesį iš tikrųjų yra pageidautinas tik tuo atveju, jei jis taip pat turi gebėjimą judesį atlikti *sulaikytai*, lėtai. Aukštas *staigaus* judesio balas ir žemas judesio *sulaikymo* balas gali būti dalyviui nepageidaujamas rezultatas. Galiausiai, terapijos tikslas yra aukštesnis kiekvieno elemento įvertinimas.

Kaip terapeuto vertinimas gali būti teisingas, jei jis yra subjektyvus?

Vertinimo subjektyvumo klausimas yra sudėtingas, tačiau naudojant šią sistemą jis nėra didesnis nei naudojant bet kurią kitą ŠJT vertinimo priemonę. Sistema buvo sukurta kaip priemonė, skirta apmokytiems ŠJT specialistams, kurie į vertinimo užduotį įtraukia savo kvalifikuotą vertinimą, eksperto akį ir žinias apie dalyvius ir (arba) dalyvių grupes. Tuo grindžiami visi vertinimo balai. Būtent todėl esame su savo dalyviais, kadangi mūsų mokymas ir patirtis leidžia priimti vertinimus, pagrįstus mūsų stebėjimais. Tai darome, kad priimtume sprendimus savo praktikai, kurioje vertinimas yra labai svarbus.

Mūsų patirtis, įgyta atliekant neoficialius bandymus su vertinimais pagal *MARA* sistemą, rodo, kad vertintojų rezultatų tarpusavio suderinamumas yra nepaprastai aukštas, net jei vertinimą atlieka dalyvį pažįstantys ir nepažįstantys žmonės, turintys skirtingą išsilavinimą (ŠJT ir ne ŠJT). Apie tai šiek tiek rašėme straipsnyje (Dunphy & Hens, 2018).

Pirmo oficialiai pateikto tyrimo apie vertinimų tarpusavyje suderinamumo laipsnį rezultatai (tiriant dviejų ar daugiau vertintojų nuomonių sutapimo laipsnį) buvo vidutiniai arba geri (Dunphy ir Hens, 2018), net jei vertintojai vertino skirtingu laiku (per sesiją ir po jos). Tai patvirtina *MARA*, kaip vertinimo priemonės, patikimumą. Tęsiami tyrimai, kuriais oficialiai tikrinamas *Outcomes Framework* sistemos validumas ir patikimumas.

Papildomi užrašų, nuotraukų, vaizdo įrašų, piešinių ir garso įrašų moduliai, kuriuos leidžia panaudoti *MARA*, sustiprina terapeutų vertinimo sprendimus, nes jie leidžia atlikti trianguliaciją su skaitmeniniais duomenimis.

Kiti galimi vertinimo dalyviai

Be to, kad vertinimą atlieka terapeutas, pagal šią sistemą prie vertinimo proceso gali prisidėti ir kitos suinteresuotosios šalys.

Dalyvių savęs vertinimas

Viena galimybių, kurią siūlo sistema, yra ta, kad dalyviai prisideda prie vertinimo proceso. Tai labiau įgalina dalyvius, nes jie pripažįstami savo gyvenimo ekspertais. Įrodyta, kad dalyvių indėlis atliekant savęs vertinimą ir teikiant grįžtamąjį ryšį per terapiją skatina nuoseklų užsiėmimų lankymą, palaiko dalyvių savivoką ir prisideda prie terapeuto pajėgumų didinimo.

Dalyvis gali pats įvertinti pažangą; galbūt, pasitelkdamas trumpąją sistemos versiją, kuri yra mažiau kompleksiška, todėl lengviau suprantama ir naudojama. Jis gali naudoti skaitinį įvertinimą arba pateikti žodinę refleksiją, kuriai terapeutas gali priskirti skaitinį įvertinimą. Pavyzdžiui, jei dalyvis apie patirtį pasakė, kad ji „nepakartojama“, mes galėtume tai

įvertinti aukštu balu pagal 3.1.3 punktą „smagumo, malonumo, mėgavimosi patyrimas“, o toks komentaras kaip „nuobodu“ būtų įvertintas daug žemesniu balu pagal tą patį tikslą. Įmanoma įkūnytą atsakymą įvertinti skaičiais, suteikiant progą save įvertinti ir neturintiems žodinio bendravimo įgūdžių. Be to, *MARA* medijos galimybės leidžia lengviau prisidėti prie vertinimo dalyviams, kurie, galbūt, neturi pakankamai skaitymo ar skaičiavimo kompetencijų, arba neturi verbalinės kalbos įgūdžių.

Dalyviai gali būti kviečiami pateikti atsakymą medijos priemonėmis, nuotrauką, vaizdo ar balso įrašą arba kūrybinį atsakymą, pavyzdžiui, piešinį. Dalyviai gali būti kviečiami įsitraukti į savirefleksijos ir vertinimo procesą, pradedant nuo atskaitos taško, įsivertinant „mano dabartinė būseną – kaip aš matau save šiame punkte“, iki tikslo – „ką norėčiau pasiekti?“ bei pažangos – „ką pasiekiau iki šio momento?“.

Kitos suinteresuotosios šalys

Kitos vertinimo galimybės apima kitų suinteresuotųjų šalių, kurios, galbūt, nesimokė ŠJT, indėlių. Sistemoje pirmenybė teikiama neprofesionalų kalbai, ir iki minimumo sumažinamas specialistų žargonas, išskyrus LBMS priemones fiziniame srityje, kad būtų lengviau šia sistema naudotis ir kitoms terapijos procesu suinteresuotoms šalims. Kiti specialistai gali prisidėti prie vertinimo pagal savo kompetenciją. Dažnai jie turi didesnę patirtį su dalyviais nei ŠJ terapeutai, nes, tikėtina, kad per ilgesnį laikotarpį daugiau bendravo ir matė platesnį kontekstą. Ankstesniame *Outcomes Framework* sistemos ir *MARA* tyrime nurodyta, kad įvairios terapinio proceso suinteresuotosios šalys, įskaitant ŠJ studentus, mokymosi įstaigų vadovus ir ugdymo asistentus, tvirtina šias priemones esant naudingomis, nustatant ir vertinant dalyvių pažangą siekiant programos tikslų (Dunphy, Mullane & Allen, 2016)

Šeimos ir globėjai gali tam tikru mastu įsitraukti į vertinimo procesą arba prisidėti pateikiant informaciją, reaguodami į pateiktus vertinimo duomenis, arba rengiant ataskaitas. Jų pastebėjimai ar įžvalgos gali vertingai papildyti ŠJ terapeutų pastabas (Dunphy, Mullane ir Allen, 2016; Hens ir Dunphy, 2018). Ankstesniame tyrime nustatyta, kad neįgalųjų paslaugų įstaigų vadovai, darbuotojai, šeimos, globėjai ir patys dalyviai mano, kad ataskaitos, sudarytos iš duomenų, gautų naudojant šias priemones, yra naudingos ir tinkamos (Dunphy & Hens, 2018).

Įsitraukimas tarp sesijų

Outcomes Framework sistema ir *MARA* gali padėti įsitraukti į veiklą tarp sesijų, kai dalyviai, atlikdami namų darbų užduotis, skatinami apmąstyti savo pažangą. Tai gali būti nuotraukos, vaizdo įrašai, piešiniai ar dienoraščiai, kuriuos galima nusiųsti terapeutui ir įkelti į *MARA*. Dalyvis savo indėliu ar namų darbais gali pasidalyti su terapeutu sesijos pradžioje, kad padėtų suformuoti sesijos tikslus ar turinį.

Asmeniniai ir grupės profiliai

Profilis – tai dalyvio ar grupės vertinimo rezultatų tam tikru momentu suvestinė, leidžianti nustatyti jų stipriąsias puses ir sritis, kuriose jie potencialiai gali tobulėti ar plėtotis. Dėl profilio turinio sprendžia terapeutas ir dalyvis (-iai). Jis gali būti sudaromas naudojant visą *Outcomes Framework* sistemą arba pasirinktus siekinius, kurie gali būti konkretūs prioritetai. Tai būtų daroma vertinant dalyvį (-ius) pagal siekinius, kurie būtų laikomi svarbiais, galimai atsižvelgiant į priimančiosios organizacijos tikslus, terapeuto požiūrį, dalyvių išreikštus interesus ar nerimą keliančius dalykus arba kitas priežastis. Tuomet terapeutas gali nuspręsti per terapijos sesijas sutelkti dėmesį į tuos tikslus, kuriuos dalyviai įvertino gerai, arba į tuos, kuriuos reikia tobulinti, arba į abiejų šių tikslų derinį.

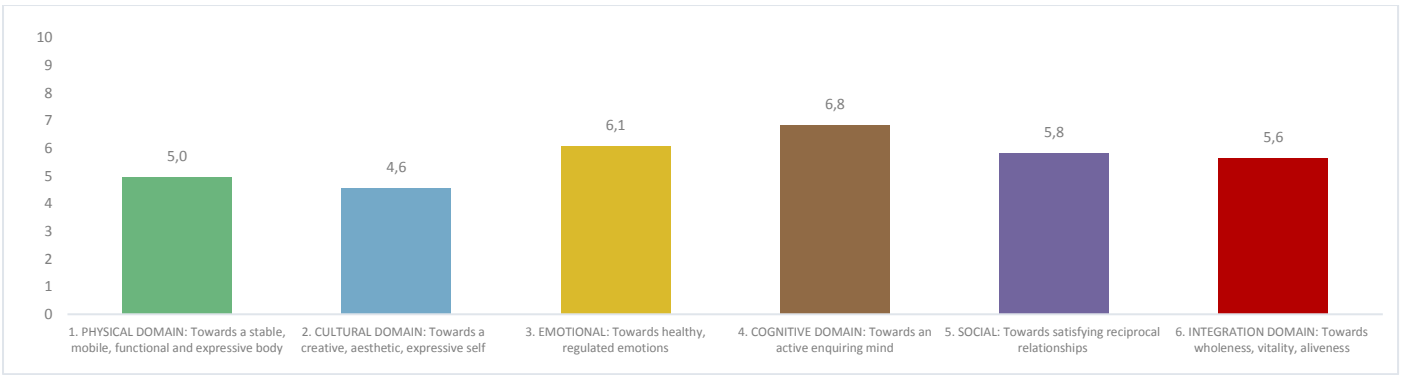
Grupės profilis leidžia apžvelgti konkrečias grupės stiprybes pagal *Outcomes Framework* sistemos sritis, pōsrutes ir elementus, nurodant visų dalyvių stiprybių ir poreikių homogeniškumą arba įvairovę. Terapeutai gali nustatyti grupėje esančius pasiekimų lygius, naudodamiesi tokiais duomenimis kaip vidurkis, standartinis nuokrypis ir mediana bei procentinė dalis kiekviename galimame balų skaičiuje. Terapeutas gali ieškoti kraštutinių rezultatų (minimalių, maksimalių balų reikšmių), kad nustatytų stipriąsias puses ir sukurtų grupines veiklas arba apibrėžtų pogrupius pagal jų poreikius (galbūt sudarydamas pogrupį, kuriame kai kurie dalyviai palaiko ar modeliuoja kitus šios grupės dalyvius). Nagrinėjant šiuos bendrus rezultatus, dideles ar mažas balų vertes, yra lengviau planuoti ir numatyti tikslų prioritetus bei konkrečias strategijas. Papildomas grupės profilio panaudojimas – galimybė trumpai ir aiškiai informuoti ir pranešti agentūroms, finansuojančioms programą.

Šis grupės profilis nepanaikina individualios ir į dalyvį orientuotos terapijos poreikio, o terapeutas visada turėtų įsitikinti, kad grupės profilis nenaudojamas diskriminaciniam, socialiniam asmenų rūšiavimui ir segmentavimui.

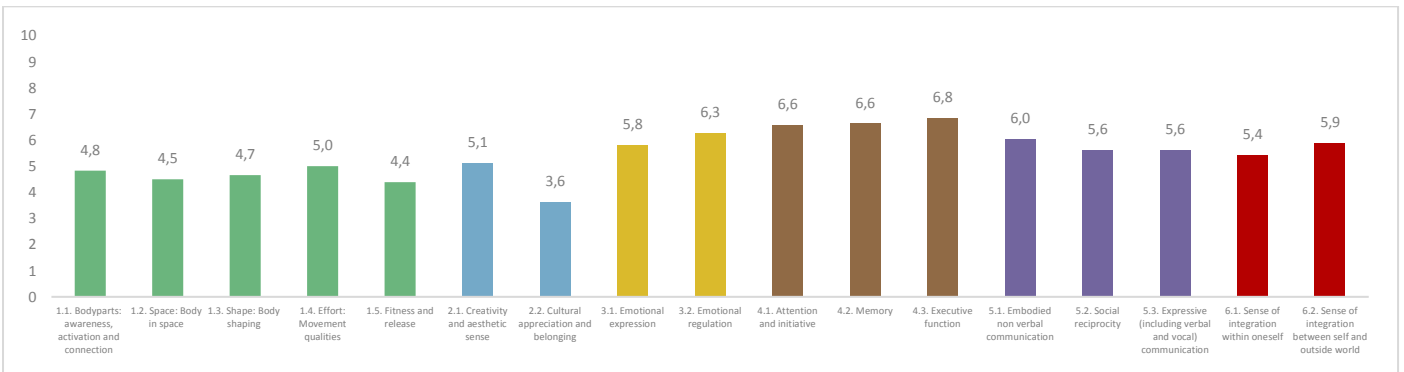
Toliau pateiktose lentelėse matyti grupių profilių pavyzdžiai, kurie buvo sukurti pagal į „Excel“ darbalapius įvestus balus naudojant *Outcomes Framework* sistemą (atsisiųsti iš čia: <https://www.makingdancematter.com.au/resources/>).

Grupės vertinimas: ar grupė gali būti vertinama kaip visuma?

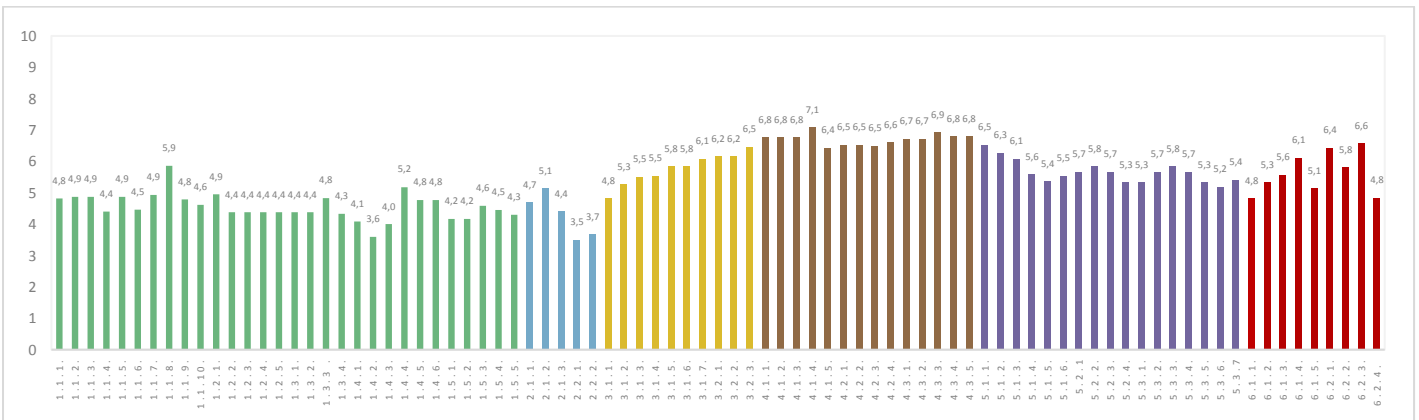
Tiek *Outcomes Framework* „Excel“ dokumento lape, tiek *MARA* programoje galima gauti duomenis apie visą grupę, nes apskaičiuojamos atskirų asmenų ir grupės diagramos.

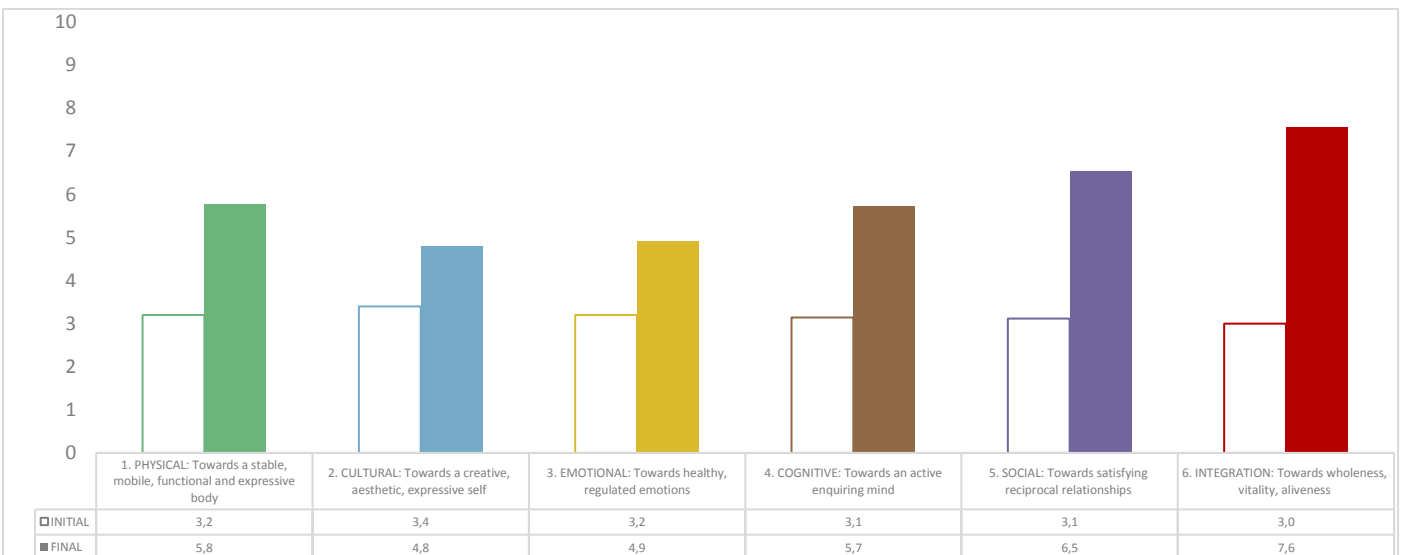
4 Pav. Grupės profilis: kiekvienos srities balų vidurkis

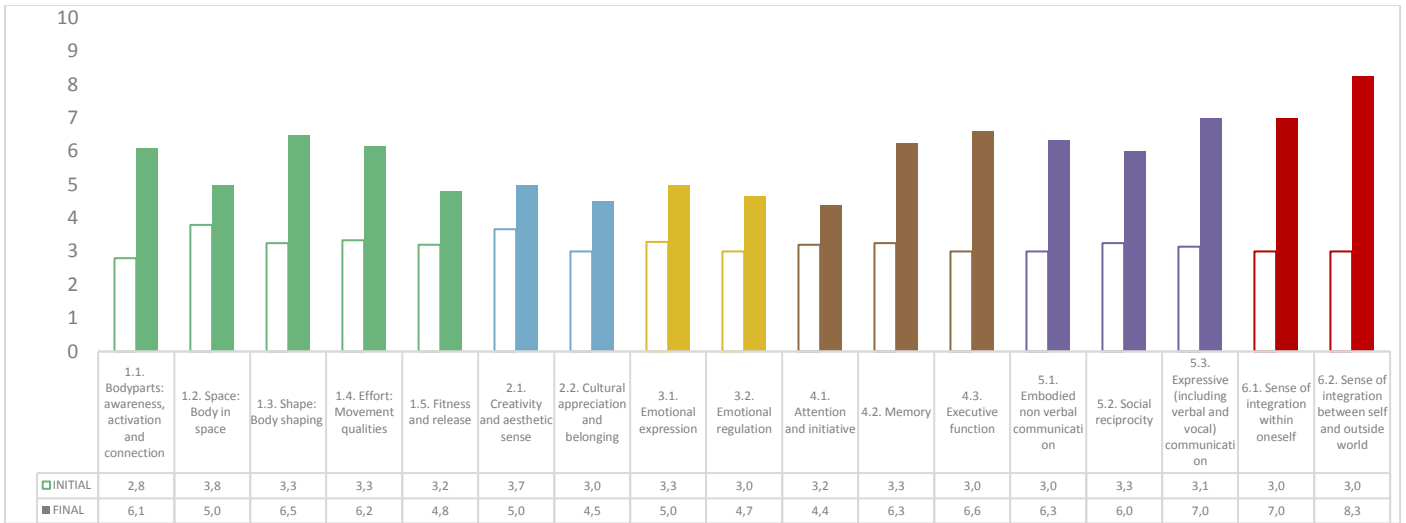
5 Pav. Grupės profilis: kiekvienos pėsritės balų vidurkis

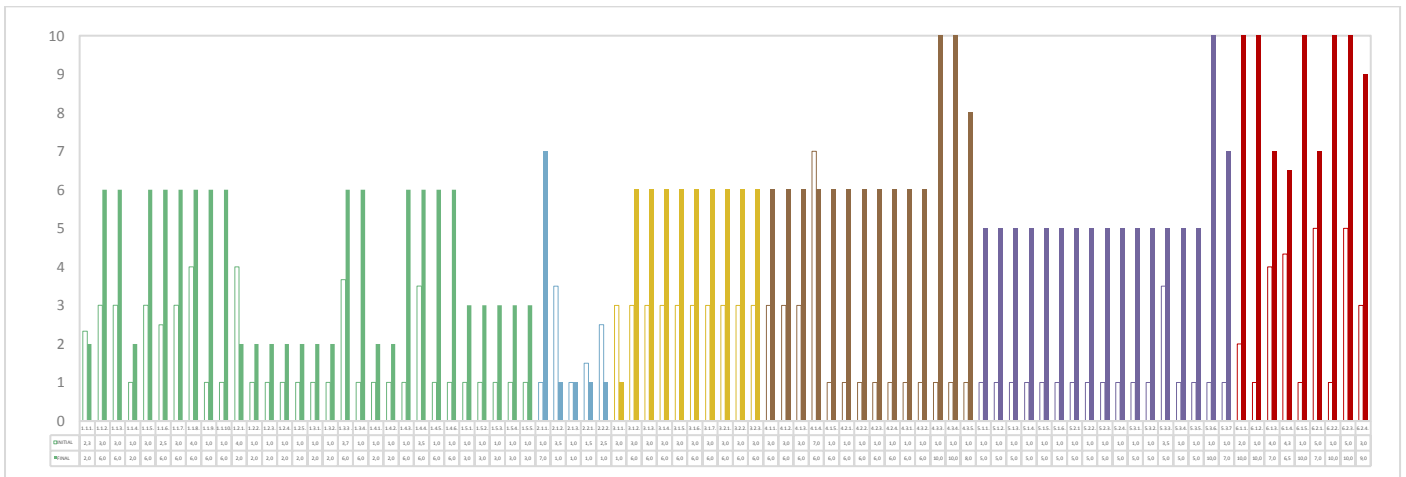
6 Pav. Grupės profilis: vieno elemento vidutinis balas (siekinys)

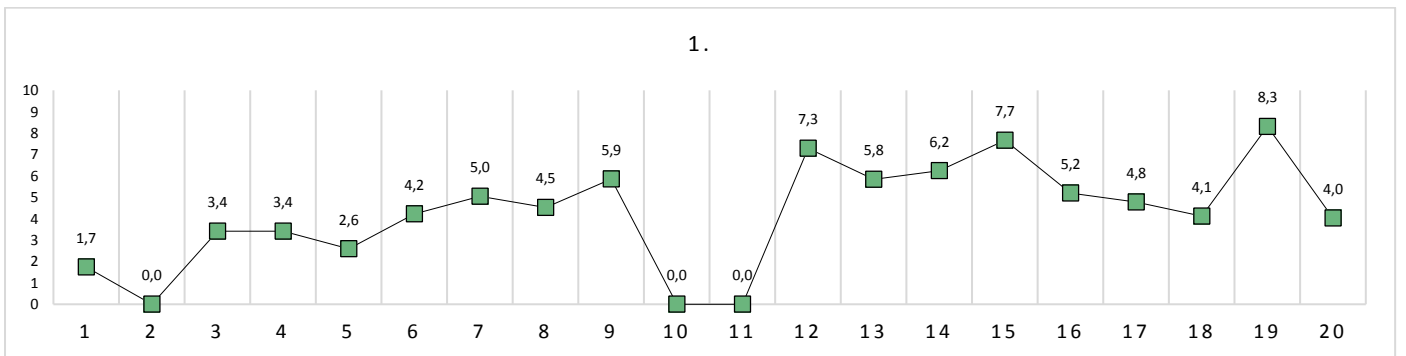
7 Pav. Grupės profilis: vidutinis kiekvienos srities rezultatas: pradinis ir galutinis įvertinimas

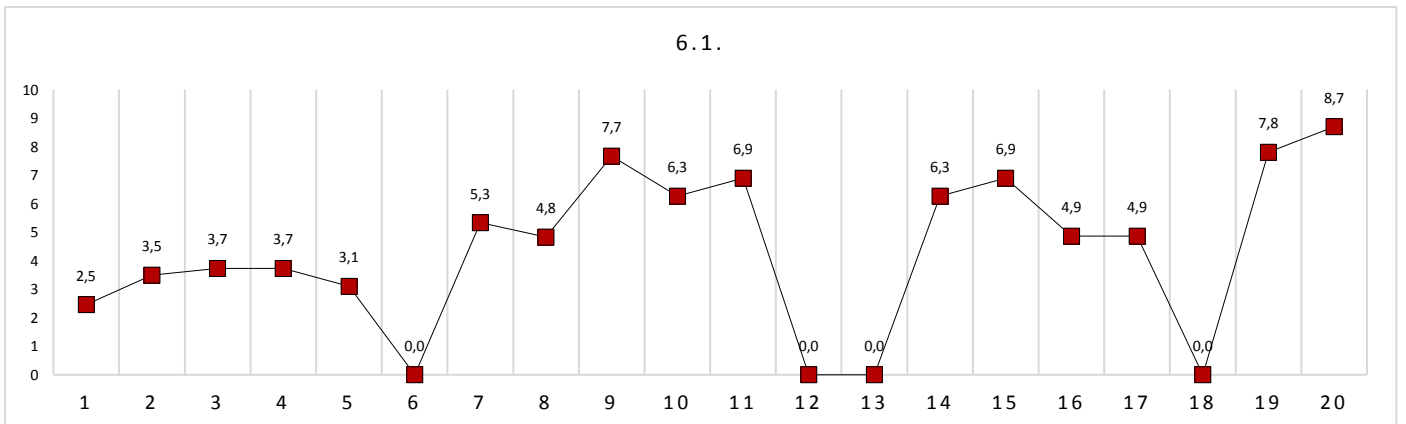
8 Pav. Grupēs profilis: kiekvienos pōsritēs vidutinis balas: pradinis ir galutinis vertinimas

9 Pav. Grupēs profilis: kiekvieno elemento (siekinio) balų vidurkis: pradinis ir galutinis vertinimas

10 Pav. Grupēs profilis: vidutiniai kiekvienos srities balai per sesijā

11 Pav. Grupēs profilis: vidutiniai kiekvienos sesijās pōsritēs balai

APIE FIZINĘ SRITĮ

Judraus, funkcionalaus ir išraiškingo kūno link

Fizinė sritis yra pirmoji ir pagrindinė sritis šokio judesio terapijoje, kurios tikslas – stabilus, mobilus, funkcionalus ir išraiškingas kūnas. Ją sudaro keturi aspektai: kūnui reikalingi stabilumas ir mobilumas bei judesį formuojantys funkcionalumas ir išraiškingumas.

Šią sritį reikšmingai grindžia judesio teoretikų Labano (2011), Bartenieff (1980), Hackney (2002) ir Bainbridge'o Coheno (2018) darbai. Ji grindžiama teoriniais konstruktais, paremtais LBMS (Laban Bartenieff Movement System), apimančia *Kūno ir Bartenieff pagrindus* (Body and Bartenieff Fundamentals) ir *Erdvės harmonijos teoriją* (Space Harmony) visuose keturiuose pagrindiniuose elementuose: kūnas, pastangos, forma ir erdvė (*BESS – body, efforts, shape, space*). Fizinėje srityje yra penkios pōsritės: 1.1. Kūno dalys: sąmoningumas, aktyvinimas, ryšys; 1.2. Erdvė: kūnas erdvėje; 1.3 Forma: kūno formavimas; 1.4. Pastangos: judėjimo kokybės; 1.5. Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas.

Kūnas apibūdina struktūrinės ir fizinės žmogaus kūno savybes judant, įskaitant tai, kurios kūno dalys juda, kurios dalys yra tarpusavyje susietos, kurioms dalims daro įtaką kitos, ir bendrus teiginius apie kūno struktūrą ir jo valdymą. *Forma* apibūdina, kaip kūnas keičia savo formą judėjimo metu, ir tai yra integruojantis veiksnys, leidžiantis sujungti atskiras kategorijas į prasmingą judėjimą. *Erdvės* kategorija nusako, kaip asmuo išnaudoja jį supančią erdvę, apimant judėjimą, susijusį su aplinka, su dėsningumais judant erdvėje, trajektorijomis ir erdvės įtampos linijomis. *Pastangos* – tai judesį apibūdinanti kategorija, padedanti suprasti subtilesnes judėjimo charakteristikas, susijusias su judesio kokybe, ypač su tuo, kaip jis atspindi judančiojo vidinę intenciją. Ją sudaro keturios subkategorijos (pastangų faktoriai: tēkmė, svoris, erdvė ir laikas), kurių kiekviena turi du priešingus poliškumus (pastangų elementai). Pastangos yra tiltas į psichologinio „aš“ invariantus, įvardytus psichoterapijos teorijoje: veiksnumą, gyvybingumą, sutelktumą ir tęstinumą (Lauffenburger, 2020).

LMBS sistema pagrįsta priešybių temomis: *judrumas* ir *stabilumas*, kurie veikia kartu, kad užtikrintų skirtingas kūno atramas ir veiksmus; *vidus* ir *išorė*; *funkcionalumas* ir *išraiška*, kurie tarpusavyje yra susiję; bei *įtampa* ir *atsigavimas*, kas yra natūralus procesas tiems, kurie efektyviai juda (Bartenieff, 1980). Ši sritis grindžiama Bainbridge Cohen konceptualizuotais judesio raidos modeliais: pasiduoti, stumti, pasiekti, griebti, traukti ir atleisti, kurie LBMS sistemoje iš esmės buvo suvesti į šešis modelius. Pagal vystymosi eiliškumą jie yra šie: kvėpavimo, centro-distalinis (galūnių), galvos-uodegos, viršutinės-apatinės kūno dalies, kairės-dešinės kūno pusių ir kryžminių pusių (Bainbridge Cohen, 2019).

Nors judesio vertinimo priemonės naudojamos ir kitose profesijose, jose paprastai daugiausia dėmesio skiriama ne išraiškai, o funkciniam judesio aspektams. Čia aptartos sąvokos gali būti naudojamos kūno ir minčių ryšiui išryškinti. Jos leidžia stebėti ekspresyviuosius judesio komponentus, kuriais remiantis galima analizuoti subjektyvią patirtį, taip pat niuansuoti dalyvio vidinio gyvenimo vaizdą (Bartenieff ir Lewis, 1980). Pavyzdžiui, kūno suvokimas taip pat laikomas emocinio reguliavimo ir emocijų būsenų raiškos kitiems pagrindu (Homann, 2010). Kūno sąmoningumo ugdymas per ŠJT turi neurologinį poveikį mūsų smegenims, be kita ko, inicijuoja nervų sistemos susiregulavimą, dėl to jaučiamės ramesni, o emocijų būsenų įsisaugojimas per kūno būsenų įsisaugojimą padeda mums pasirinkti, kaip išreikšti savo mintis (Homann, 2010).

Šioje sistemoje pirmenybė teikiama ne vienam judesiui ar judesio aspektui, o visoms žmogaus kūno ir funkcijų galimybėms. Kuo platesnės žmogaus judėjimo galimybės ar judesio spektras, ir kuo daugiau gebėjimų jis turi juos panaudoti savo gyvenime tinkamu momentu, tuo didesnis jo gebėjimas prisitaikyti. Pastangų srityje, tarkime, svorio pastangos faktoriaus abu poliai – stiprumo ir lengvumo – yra vienodai reikalingi; pavyzdžiui, reikalinga jėga, kad galėtume saugiai laikyti kūdikį, ir lengvumas, kad galėtume jį nuraminti ir paglostyti; o štai laiko pastangos faktorius turi tiek išlaikymą, kurio mums gali prireikti, kad nešdami pilną puodelį gėrimo laikytume stabiliai, tiek staigumą, kad galėtume greitai reaguoti ir pagauti puodelį, jei suklyptume ir jį numestume. ŠJT veikla padeda išplėsti judesio repertuarą ir pražiopsotus ar netinkamai suformuotus raidos žingsnius, suteikiant asmeniui erdvę praktikuoti ar iš naujo išmokti tuos žingsnius (Koch, 2019).

Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas

Šiai sričiai priklauso pōsritė „Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas“, kuri apima ištvėrmės, jėgos, lankstumo, pusiausvyros ir fizinės įtampos atpalaidavimo siekinius, nepatenkančius į LMBS parametrus. Pirmi keturi yra dažniau naudojami kituose judesio ir fizinio pajėgumo vertinimo metoduose. Jie čia pateikiami darant prielaidą, kad juos vertins terapeutas, remdamasis savo profesiniu vertinimu, nenaudodamas specialios įrangos ar prietaisų, kurių gali prireikti kituose fizinio pajėgumo testavimo metoduose. Fizinės įtampos atpalaidavimas yra svarbus ir aktualus šokio ir judesio terapijoje ugdomas gebėjimas.

Empiriniai šios srities įrodymai, naudingi šokio bei šokio ir judesio terapijai, apima šiuos rezultatus: pagerėjusi laikysena, pusiausvyra, koordinacija, fizinio pasirengimo lygis ir sumažėjęs stresas (Burzynska, Fine, Taylor Knecht ir Kramer, 2017; Lee, 1999); pagerėjusi motorikos funkcija treniruojant raumenų veiklą, pusiausvyrą ir lankstumą (Koch ir kt., 2019); sumažėjusi fizinė įtampa naudojant atsipalaidavimo pratimus (Koch, 2019).

Specifinėse klientų grupėse pasiekta tokių rezultatų: pacientams, patyrusiems traumą, per flamenko terapiją pagerėjo savijauta ir sveikata, sumažėjo skausmo lygis (Koch ir kt., 2019); pacientams, sergantiems Parkinsono liga, pagerėjo motorinės funkcijos ir pusiausvyra (De Dreu 2012, Kiepe ir kt., 2012; Hackney ir Bennett, 2014; Sharp ir Hewitt, 2014; Loetzke, 2015; Shanahan ir kt. 2015; Aguiar ir kt. 2016; de Natale ir kt. 2017); žmonėms, turintiems sveikatos sutrikimų, pagerėjo fiziologiniai rodikliai, pavyzdžiui, kraujospūdis ir fizinis pajėgumas (Conceicao ir kt. 2016, Gomes Neto ir kt. 2014, Kiepe ir kt. 2012 Rodrigues-Krause ir kt. 2016); šizofrenija sergantiems pacientams – kūno atskirties jausmo įveikimas (Martin, Koch, Hirjak ir Fuchs, 2016); reumatoidiniu artritu sergantiems asmenims – fizinio pajėgumo pagerėjimas (Noreau ir kt., 1995); pagyvenusiems žmonėms – apatinių galūnių lankstumo ir raumenų jėgos pagerėjimas (Lee, 1999).

REZULTATŲ SRITIS 1	FIZINĖ SRITIS: stabilus, judrus, funkcionalus ir išraiškingo kūno link
 <p>1. Physical Domain TOWARDS A STABLE, MOBILE, FUNCTIONAL AND EXPRESSIVE BODY</p>	

PŪSRITĖ IR SIEKINIAI	SIEKIAMO REZULTATO APIBŪDINIMAS
-----------------------------	--

	1.1. Kūno dalys: suvokimas, aktyvinimas ir su(si)jungimas	Kas juda: kurios kūno dalys juda ir kaip jos viena su kita susisieja judesyje: įeina gebėjimai suvokti, aktyvuoti ir sujungti kūną su kvėpavimu, bei judesio sekvencijų išpildymas ir integracija.
1.1.1.	Kvėpavimo pagalba atliekant judesį	Kvėpavimo aktyvinimas ir kontrolė padedant atlikti judesį, įskaitant kvėpavimo gylį, greitį ir formą.
1.1.2.	Kūno dalių aktyvinimas: viršutinė, apatinė kūno dalys	Kūno dalių suvokimas, pasireiškiantis kūno dalių aktyvinimu ir įvardijimu: viršutinė (galva, pečiai, viršutinė liemens dalis, rankos, plaštakos); apatinė (apatinė liemens dalis, kojos, keliai, čiurnos, kulkšnys, pėdos).
1.1.3.	Kūno pusrutulių aktyvinimas: kairysis, dešinysis	Kūno pusrutulių suvokimas, stebimas atliekant kairiojo ir dešiniojo pusrutulių aktyvinimą ir įvardijimą.
1.1.4.	Kūno dalių ryšys: centras – galūnės, galva – uodega	Suvokti ir parodyti ryšius tarp: kūno šerdies (kūno centro) ir nuo jos nutolusių dalių (galūnių, rankų, pėdų ir uodegos); galvos ir uodegos (stuburo pagrindo, raktikaulio).
1.1.5.	Kūno dalių ryšys: viršutinė ir apatinė kūno dalys	Suvokimas ir demonstruojami ryšiai tarp: viršutinės ir apatinės kūno pusės (homologinės), dažniausiai apimantys galūnes. Viršutinė kūno dalis atlieka judrumo ir artikuliacijos funkcijas, o apatinė – stabilumo ir koordinacijos funkcijas.
1.1.6.	Kūno pusių ryšys: dešinioji ir kairioji pusės	Aktyvinimas ir ryšiai tarp dešinėsios ir kairiosios kūno pusių (homolateralinis), kai viena kūno pusė stabilizuojama, o kita judinama. Judesiai gali persijungti iš vienos pusės į kitą, bet neperžengia vidurio linijos.
1.1.7.	Kūno dalių ryšys: kryžminis judesys	Kūno sujungimas įstrižai (iš viršutinės kairės į apatinę dešinę ir t. t.), judinant vieną viršutinę galūnę su priešinga apatine galūne; gebėjimas kirsti kūno vidurio liniją iš bet kurios kūno dalies. Tai apima kryžminius

		judesius, pavyzdžiui, šliaužimą rankomis ir priekinėmis kojų dalimis, ėjimą, bėgimą ir šuolius.
1.1.8.	Kūno dalių įsijungimo seka judesyje	Kūno dalių eiliškumo nustatymas, siekiant efektyvaus judėjimo, įskaitant simultanišką (judesiai atliekami vienu metu), paeiliui einančią (vienas judesys, paskui kitas) arba pereinančią (vienas judesys pereina į kitą, persidengiant tėkmėje) judesio seką.
1.1.9.	Savęs sinchronizacija: kūno dalys juda sutartinai ir ritmiškai	Kūno dalių judėjimas integruotai ir organizuotai, sinchroniškai, judesio laiką paskirstant po visą kūną.
1.1.10.	Judesio eigos kontrolė	Judesio eigos kontrolė: įskaitant inicijavimą (judesio pradžią); palaikymą (judesio išlaikymą); užbaigimą (judesio sustabdymą); paleidimą (partnerio, atramos, veiksmo paleidimą).

1.2.	Erdvė: kūnas erdvėje	<i>Kur juda kūnas: įeina judesio krypties (aukštyn / žemyn, pirmyn / atgal, į šonus arba skersai) ir plokštumų, kuriose vyksta judesys (vertikaliaji, sagitalinė, horizontalioji), bei kinesferos naudojimas (pvz., artima ir tolima pasiekiamoji erdvė).</i>
1.2.1.	Kinesfera: gebėjimas naudoti artimąją, vidutinę ir tolimąją asmeninę erdvę	Gebėjimas judėti visoje kinesferoje (trimatėje erdvėje, kurią galima pasiekti neperkeliant svorio ir nekeičiant padėties), apimant artimąją (arti savęs), vidurinę (tarpinę) ir tolimąją (dideli judesiai) erdves. Ji taip pat apima erdvę, kurioje juda kūnas, ir tai, kaip judantysis į ją sutelkia dėmesį.
1.2.2.	Judėjimo plokštumos: gebėjimas judėti vertikaliajoje, horizontalioje ir sagitalinėje plokštumose	Gebėjimas judėti vertikaliajoje (aukštyn ir žemyn), horizontalioje (aplink centrinę ašį), sagitalinėje (pirmyn ir atgal) plokštumoje; pereiti iš vienos plokštumos į kitą; naudotis judėjimo trajektorijomis: periferine (einančia tarp kūno centro ir kinesferos periferijos); centrine (pradedama nuo kūno centro arba einančia per jį) arba skersine (einančia tarp kūno centro ir kinesferos periferijos).
1.2.3.	Erdvinė intencija: gebėjimas pasirinkti ir naudoti kryptis ar taškus erdvėje	Krypčių ar taškų erdvėje nustatymas ir judėjimas jų link.
1.2.4.	Lygiai erdvėje: gebėjimas naudoti žemą, vidutinį ir aukštą lygius	Gebėjimas pereiti į skirtingus lygius (aukštą, vidutinį ir žemą) ir vietas erdvėje.
1.2.5.	Kūno ribų įsisaugojimas erdvėje	Kūno judesiai, atitinkantys esamos erdvės ar patalpos ribas, susiję su propriocepčiniu pojūčiu, manevravimu tarp daiktų ir vietų patalpoje.

1.3.	Forma: kūno formų kūrimas	<i>Judesio kodėl: apima gebėjimą keisti paties kūno formą, judėti atsižvelgiant į aplinką, kitus žmones ir savo poreikius; kūno gebėjimas užsidaryti arba išsiskleisti, pakilti arba nusileisti.</i>
1.3.1.	Kūno formų tėkmė: gebėjimas kurti kūno formas tėkmėje, atsižvelgiant į kūno dalių ir kūno visumos tarpusavio santykį	Į kūną orientuotas formavimas, atspindintis kūno santykį su pačiu savimi, įskaitant augančius ir mažėjančius judesius visose plokštumose: vertikaliajoje (ilgėjimas ir trumpėjimas), horizontalioje (platėjimas ir siaurėjimas) ir sagitalinėje (išsipūtimas ir įdubimas). Tai gali būti į amebas panašūs judesiai arba įprasti veiksmai, pavyzdžiui, gūžčiojimas pečiais, drebinimas, sužeisto peties trynimas.
1.3.2.	Formos kryptingumas: gebėjimas naudoti kryptį turinčius judesius	Kūno judesiai, nukreipti į tam tikrą aplinkos dalį, kai siekiama tikslo, pvz., ką nors paliesti, ar judesiai, panašūs į dūrį (pvz., smūgis ir rodymas), ar lanką (teniso raketės svaidymas, tvoros dažymas ranka).
1.3.3.	Erdvinės trajektorijos: gebėjimas kurti aktyvią ir trimatę kūno sąveiką su aplinkos tūriu	Kūno aktyvi ir trimatė sąveika su aplinkos visuma, tokia judesio kokybė, kuri padeda integruoti save ir pasaulį. Stebima tokiose užduotyse kaip duonos tešlos minkymas, rankšluosčio išgręžimas ar įsivaizduojamo objekto formos mėgdžiojimas.
1.3.4.	Formos kokybės: gebėjimas naudoti formos kokybes, atsivėrimas ir užsivėrimas	Aktyvus kūno pokytis link tam tikro erdvės taško, kai jis atsiveria (didėja, labiau išsitiesdamas) arba užsidaro (mažėja, labiau susilenkdamas), įskaitant kylančio, grimztančio, besiplečiančio, užsidarančio, judančio į priekį ir besitraukiančio kūno veiksmus. Į aplinką orientuota forma, apimanti raižymą, lipdymą ir skulptūravimą.

	1.4. Pastangos: judėjimo kokybės	<i>Kaip kūnas juda pagal judesio savybes, atspindinčias judančiojo ketinimus arba vidinį požiūrį į judesį, pasireiškiantį keturių judesio veiksnių – svorio, erdvės, laiko ir tėkmės – veikimu, kurių kiekvienas apima du priešingus polius.</i>
1.4.1.	Svoris: aktyvių (lengvas – stiprus) ir pasyvių (silpnas – sunkus) svorio judesio kokybių naudojimas	Gebėjimas naudotis jėga judėjime per savo svorio pajautimą, intenciją, žemės / gravitacijos egzistavimo jausmą ir santykį su ja, per judėjimo kontinuumą nuo lengvo (subtilus, trapus, įveikiantis savo svorį, plūduriuojantis, pakylėtas) iki stipraus (galingas, stovintis ant žemės, nepajudinamas); ir nuo silpno (atsisakantis savo svorio) iki sunkaus (visiškai sugriūvantis).
1.4.2.	Erdvė: gebėjimas naudoti kryptingas ir nekryptingas pastangas erdvėje	Judėjimo krypties ar dėmesio naudojimas visame judėjimo kontinuume nuo <i>nekryptingo</i> – multifokusuoto, persidengiančio, einančio apylankomis, visa apimančio, plataus, reginčio visas galimybes – iki <i>kryptingo</i> – nukreipto, tikslaus, koncentruoto į taškus, linijinio, lazeriško, turinčio vienintelį tikslą, kryptingo – judėjimo būdo. Tai susiję su mąstymu, dėmesiu, intelektu ir idėjomis, suvokimu – naudojantis pojūčiais, aplinka ir (arba) kitais susijusiais, išoriniais dalykais.
1.4.3.	Laikas: gebėjimas naudoti staigų ir ištęstą judesį	Gebėjimas pagreitinti ir sulėtinti judesį visame judėjimo kontinuume nuo <i>sulaikyto</i> („pratęsti akimirka“, pasimėgavimas, vangumas, <i>adagio</i> , pratęsimas, neskubėjimas) iki <i>staigaus</i> (skubus, momentinis, <i>staccato</i> , greitas, skubotas, kibirkščiujantis) judesio. Tai susiję su intencija, sprendimų priėmimu, siejimu su akimirka, <i>dabar</i> ar <i>ne dabar</i> , tinkamo momento veikti žinojimu.
1.4.4.	Tėkmė: gebėjimas naudoti laisvus ir įtemptus judesius	Judėjimo eigos kontrolė per visą judėjimo kontinuumą nuo <i>įtempto</i> (sulaikytas, valdomas, laikantis vidinius dalykus viduje, išorinius dalykus išorėje, gali būti sustabdytas bet kurią akimirka, griežtumas, ribos, aiškumas) iki <i>laisvo</i> (išsiliejantis, leidžiantis vidų eiti į išorę, o išorę į vidų, nekontroliuojamas, atsiveriantis / atviraširdis, tekantis) judėjimo. Tėkmė susijusi su tęstinumu, progresija, emocijomis, įsitraukimu ir yra atsakinga už judėjimo tęstinumą.
1.4.5.	Judesio kokybių deriniai: gebėjimas naudoti įvairius judesio kokybių derinius	Dviejų ar daugiau pastangų elementų suaktyvinimas ir integravimas vienu metu, kai dviejų judesio kokybių deriniai vadinami būsenomis: <i>budrus</i> – erdvės ir laiko pastangos; <i>užsisvajojęs</i> – svoris ir tėkmė; <i>nutolęs</i> – erdvė ir tėkmė; <i>artimas / ritmiškas</i> – laikas ir svoris; <i>stabilus</i> – erdvė ir svoris. Trijų pastangų (varomųjų jėgų) deriniai yra šie: <i>veiksmo</i> varomoji jėga – tai svorio, erdvės ir laiko pastangos be tėkmės; <i>aistros</i> varomoji jėga – svoris, laikas ir tėkmė, be erdvės; <i>kerėjimo</i> varomoji jėga – svoris, erdvė, ir tėkmė be laiko; <i>vizijos</i> varomoji jėga – erdvė, laikas ir tėkmė be svorio pastangos.
1.4.6.	Judesio kokybių kaita: gebėjimas keisti judesio kokybes	Gebėjimas pasiekti judesio kokybių atsiradimo ir išnykimo savybes: judesio bangavimas ir tėkmė.

	1.5. Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas	Fizinės formos ir sveikatos būklė; gebėjimas atlikti kasdienės užduotis energingai ir budriai, be nepagrįsto nuovargio; gebėjimas atpalaiduoti įtampą.
1.5.1.	Ištvermė	Ilgalaiškės fizinės pastangos, įskaitant aerobinį pajėgumą.
1.5.2.	Jėga	Būklė, kai žmogus yra fiziškai stiprus, įskaitant gebėjimą naudoti jėgą su daiktais arba gebėjimą save jausti erdvėje.
1.5.3.	Lankstumas	Laisvas sąnarių judėjimas įvairiu judesių diapazone ir raumenų judrumas, leidžiantis laisvai judėti aplink sąnarius.
1.5.4.	Pusiausvyra	Tolygus svorio pasiskirstymas, gebėjimas išlikti stabiliai vertikaloje padėtyje, tiek statiškoje (ramybės būsenoje), tiek dinaminėje (judant) padėtyje.
1.5.5.	Fizinės įtampos atpalaidavimas	Gebėjimas pasiekti fizinio atsipalaidavimo būseną įtemptiant ir atpalaiduojant įvairias raumenų grupes, kas pasireiškia atsipalaidavusiu nejudrumu – nutildant pašalinę vokalinę komunikaciją ar įkūnytus judesius, grįžimas į gilų, lėtą, reguliuojamą kvėpavimą – arba judėjimu, pasireiškiančiu per bendrą komforto ir lengvumo jausmą bei visiško „buvimo kūne“ įspūdį.

APIE KULTŪRINĘ SRITĮ

Kūrybiškos, estetiškos ir išraiškingos savasties link

Kultūrinė sritis – tai kūrybos, produktyvumo, estetinio praturtinimo ir išraiškos sritis. Nors žodis „kultūra“ turi platų reikšmių spektrą – nuo antropologinės (kaip gyvenimo būdas) iki sociologinės (kaip mes elgiamės), šiame kontekste jis suprantamas kaip gebėjimas kategorizuoti ir simboliais perteikti patirtį bei vaizduotės ir kūrybos būdu veikti per menines praktikas. Ji taip pat siejasi su platesniu UNESCO pateiktu apibrėžimu, kuris apima „visuomenės ar socialinės grupės išskirtinių dvasinių, materialinių, intelektinių ir emocijų savybių visumą, apimančią ne tik meną ir literatūrą, bet ir gyvenimo būdą, sugyvenimo būdus, vertybių sistemas, tradicijas ir įsitikinimus“ (UNESCO, 2001).

Outcomes Framework sistemoje šios srities galutinis taškas yra kūrybiškas, estetiškas, išraiškingas „aš“, kur *kūrybiškas* yra generuojantis, produktyvus būties aspektas, o *estetiškas* apibrėžiamas kaip pojūčių patirtis bet kurioje ar visose pojūčių srityse (Schifferstein ir Hekkert, 2013; Shimamura, 2014), kurią gali paskatinti objektas ar bet koks kitas stimulus, įskaitant abstrakčias idėjas (Hekkert, 2014). Nors estetika kartais laikoma susijusia su *grožio* ir *malonumo* išgyvenimais, šioje sistemoje laikomasi platesnės estetinio *praturtinimo* perspektyvos, kai *praturtinimas* suprantamas kaip procesas, dėl kurio patirtis tampa reikšmingesnė, prasmingesnė ar vertingesnė. Tai susiję su dažniau tikėtinomis maloniomis emocijomis – džiaugsmu, nuostaba ir susižavėjimu (Keltner ir Haidt, 2003), kylančiomis dėl grožio suvokimo, tačiau taip pat apima visą spektrą emocijų ir kognityvinių patirčių, kurias sukelia meninės patirties suvokimas ir apdorojimas. Spektras gali būti nuo nuostabos iki susižavėjimo ar nuo sumišimo iki liūdesio. (Frijda, 1989). Šie estetinio praturtėjimo potyriai gali būti tokie nereikšmingi, kaip pabėgimo nuo kasdienybės ar akimirkos pagavos jausmas, ar gilesni susijaudinimo ar intensyvaus įsitraukimo pojūčiai. Jie apima giliausius tėkmės būsenos (Csikszentmihalyi, 1990), transcendencijos ar patekimo į kito pasaulio – numinozinės (dieviškos) ar dvasinės – sferas išgyvenimus. Estetinis praturtėjimas gali atsirasti dėl dalyvavimo pažįstamose kultūrinėse patirtyse – šis procesas apibūdinamas kaip estetinis patvirtinimas, arba nepažįstamose patirtyse, kurios apibūdinamos kaip estetinis augimas arba iššūkis (Brown ir Novak-Leonard, 2013; Hekkert ir kt., 2003). Malonumas kyla dėl atlygio, gaunamo iš naujos patirties ir dilemų ar iššūkių sprendimo (Armstrong ir Detweiler-Bedell, 2008). Galiausiai, *išraiška* yra laikomi komunikacijos veiksmai, kuriais parodomi jausmai, pripildyti prasmės.

Šią sritį sudaro dvi pōsritės: *kūrybiškumas ir estetikos pojūtis* bei *kultūrinis įvertinimas ir priklausymas*, remiantis Dunphy et al (2020) kultūrinio įsitraukimo rezultatų schema. *Kultūrinis įvertinimas* apibrėžiamas kaip mėgavimasis, džiaugsmas ar įvairių kultūrinės raiškos formų, kurias galima išgauti terapiniame procese, vertės ir kokybės įvertinimas, o *kultūrinė raiška* suprantama kaip skirtingi būdai, kuriais žmonės išreiškia save, priklausomai nuo jų kultūrinės kilmės, gyvenimo patirties ir interesų. Taigi, *kultūrinės raiškos* formos gali būti susijusios su etniniu, lingvistiniu, religiniu ar nacionaliniu paveldu, taip pat su identifikavimusi su kitais žmonėmis, turinčiais bendrų raiškos interesų. Tai gali apimti žmones, turinčius bendrą negalios patirtį, kurią jie siekia išreikšti, arba tam tikros kultūrinės raiškos rūšies, pavyzdžiui, sakinio žodžio, Bharatnatyam šokio, hiphopo ar tapybos aliejiniais dažais, kompetenciją. Laikoma, kad kultūrinė priklausomybė reiškia pritaipimo jausmą arba jausmą, kad esi svarbus grupės narys, jauti ryšį su savo kultūrinės tapatybės patirtimi ir vertybėmis, kuriomis daliniesi su kitais ir kurias galima pagilinti kūrybiniame terapiniame procese. Tai apima gilesnį ryšį su kultūrinio paveldu, tai „bendruomenės sukurtą ir iš kartos į kartą perduodamą gyvenimo būdą išraiška“. (ICOMOS, 2005). Manoma, kad šis priklausymo jausmas yra svarbus, nes jis prisideda prie žmonių gyvenimo prasmės: kuo didesnis priklausymo jausmas, tuo didesnė prasmė yra skatinama (Lambert et al., 2013).

Ši sritis yra esminė visoms menų terapijoms, nes jų pagrindinė prielaida yra susijusi su kūrybiškumu ir estetinė saviraiška (Jones, 2020), taip pat su supratimu, kad visi žmonės turi kūrybinį potencialą. Kūrybiškumas yra procesas, kurio metu dalyvis tyrinėja asmeninę prasmę, savasties jausmą ir unikalią santykių patirtį (Lauffenburger, 2020). Tai labai svarbu terapiniame ryšyje, nes tai yra intersubjektyvaus terapinio bendradarbiavimo pagrindas (Wengrower, 2016; Lauffenburger, 2020). Terapinės patirties metu sukurtas ekspresyvus produktas teikia svarbias žinutes individui (Rogers, 2016, p. 246).

Vis dėlto dažniausiai ji formuluojama tik kaip procesas, o ne rezultatas, pavyzdžiui, Kochas (2017) įvardija estetinę patirtį (grožio išgyvenimą, proto ir kūno vienovę) ir kūrybą, kurią apibūdintų generatyvumas ir produktyvumas, kaip aktyvius šių modalumų veiksnius. Vertinimo priemonės siūlo nedaug galimybių matuoti šias patirtis kaip rezultatus.

Nepaisant to, mokslinėje literatūroje galima rasti tam tikrų kūrybiškumo ir saviraiškos, kaip ketinimų, požymių. Samaritter nurodo, kad paciento potencialas jausti, artikuliuoti ir išreikšti, būti veikėju ir kūrėju gali vystytis taikant menų terapiją, nes (bendras) kūrybos procesas meno modalitete skatina estetinio įsitraukimo atsiradimą, gilėjimą ar svyravimus (2018). Estetinis atsiskleidimas vyksta tada, kai individas vienu metu užsiima vidiniu išgyventos patirties giliniu ir išoriniu reiškiniu ar įvykio vertinimu ir reikšmės jam priskyrimu (Samaritter, 2018, 3 [19]). McNiff teigia, kad meno terapijos metu gali vystytis estetinis jautrumas, pavyzdžiui, pasikeisti meninės raiškos turinys ir kokybė, padidėti spontaniškumas, padidėti atkaklumas kuriant meną, svyruoti tiek dalyvio, tiek terapeuto estetinis pasitenkinimas (1998, 203).

Empirinis šios srities rezultatų patvirtinimas susijęs su 2.1. pōsrītės „Kūrybiškumas ir estetiškas pojūtis“ teiginiu, kad ŠJT naudojamas tango šokis Parkinsono liga sergantiems pacientams sukėlė grožio ir estetinio malonumo pojūtį (Koch, 2016), o pōsrītėje 2. 2. „Kultūrinis įvertinimas ir priklausymas“ su patvirtinimu, kad neverbalinis išraiškos menas pasitarnavo kaip metaforos forma skirtingų kultūrinių grupių (žydų / izraeliečių ir arabų / palestiniečių moterų) bendravimui, suteikdamas joms kitą perspektyvą, iš kurios jos gali suprasti viena kitą (Rogers, 2016); ir kad šokio technikos, tarp jų rato šokiai, suteikia kultūrinių referencijų ir ritualinio naudojimo galimybių (Koch, 2019).

REZULTATŲ SRITIS 2 2. Cultural Domain TOWARDS A CREATIVE, AESTHETIC, EXPRESSIVE SELF	KULTŪRINĖ SRITIS: KŪRYBIŠKOS, ESTETIŠKOS IR IŠRAIŠKINGOS SAVASTIES LINK
--	--

PŌSRITĖ IR SIEKINIAI	SIEKIAMO REZULTATO APIBŪDINIMAS
----------------------	---------------------------------

2.1. Kūrybiškumas ir estetikos pojūtis	Kūrybiškumas: žmogaus saviraiškos priemonė, apimanti gebėjimą rasti naujus ir netikėtus junginius, naujus ryšius, taigi ir naujas prasmes; estetiškas pojūtis – pojūčiais suvokiamos patirties pripažinimas ir pajauta.
2.1.1.	Kūrybiškumo išraiška
2.1.2.	Estetinio praturtėjimo patyrimas
2.1.3.	Estetinių sprendimų priėmimas
2.2. Kultūrinis įvertinimas ir priklausymas	Įvairių kultūrinės raiškos formų vertinimas, kolektyvinio tapatumo jausmas ir priklausymo kultūrai pojūtis.
2.2.1.	Įvairovės ir kultūrinės raiškos skirtumų įsisąmoninimas
2.2.2.	Priklausymo bendram kultūriniam kontekstui pojūtis

		apibrėžiamas kaip bendruomenės sukurto ir iš kartos į kartą perduodamo gyvenimo būdo išraiška, priklausomybės jausmas yra susijęs su bendra patirtimi ir priklausymo tai grupei jausmu. ŠJT atveju tai gali pasireikšti terapinėje patirtyje naudojant tradicines kultūrines praktikas, dėl kurių tos kultūros narys jaučia stipresnį ryšį su savo kultūra.
--	--	---

APIE EMOCINĘ SRITĮ

Sveikų, reguliuojamų emocijų link

Emocijų srityje šioje sistemoje galutinis tikslas yra „sveikos reguliuojamos emocijos“, kai „sveikos“ laikomos, o „reguliuojamos“ – asmens kontroliuojamos emocijos: kaip ir kokios jos yra išreiškiamos. Sveikų ir reguliuojamų emocijų tikslai vienodai taikomi visiems žmonėms, tiek tiems, kurių emocinė sveikata ir gerovė yra normali, tiek tiems, kurie susiduria su ypatingais iššūkiais. Šios sistemos prielaida yra ta, kad žmonėms, gyvenantiems nuolat kintančioje vidinėje ir išorinėje aplinkoje, norint gyventi sveikai, reikia turėti galimybę išreikšti įvairias emocines reakcijas. Gebėjimas patirti įvairias būsenas ir gebėjimas pereiti iš vienos būsenos į kitą, atsižvelgiant į aplinkybes ir patirtį, yra labai svarbūs. Reikia pripažinti, kad visuomenės kultūrinės normos ir įsitikinimai veikia ir formuoja jos narių emocinę raišką, todėl tai, kas laikoma „tinkama“ emocine raiška, labai priklauso nuo kultūrinio konteksto. Terapeuto ir dalyvio užduotis yra nustatyti, kas yra sveika ir pakankamai reguliuojama atsižvelgiant į dalyvio kontekstą.

Šią sritį sudaro dvi pōsritės: *emocijų raiška* ir *emocijų reguliacija*. Emocijų raiška apima elgesį, kuriuo perteikiama emocinė būseną ar požiūris. Asmenys sąmoningai kontroliuoja savo emocinę raišką, kuri gali būti verbalinė arba neverbalinė ir gali vykti su savęs suvokimu arba be jo. Emocinė išraiška apima veido judesius, pavyzdžiui, šypsena ar susiraukimą, ir paprastą elgesį, pavyzdžiui, verkimą ar juoką. Emocijų reguliacija – tai procesas, kurio metu asmenys daro įtaką tam, kokias emocijas jie patiria, kada jas patiria ir kaip išgyvena bei išreiškia savo jausmus. Emocijų reguliacija gali būti automatinė arba kontroliuojama, sąmoninga arba nesąmoninga ir gali turėti poveikį viename ar keliuose emocijų susidarymo proceso etapuose (Gross ir kt., 1998). Ji apima tiek teigiamus, tiek neigiamus jausmus kartu su tuo, kaip galime juos sustiprinti, panaudoti ir kontroliuoti.

Menų terapijose emocinė sritis yra svarbi, o emocinė išraiška ir jų reguliavimas įvardijami kaip vienas aktyvių šių metodų veiksmų (Koch, 2017). Ryšį su ŠJT įrodo Van der Kolk tvirtinimas, kad kliento savireguliacijai, pagrindiniam komponentui, padedančiam pradėti valdyti save, reikalingas draugiškas santykis su savo kūnu (2014, 97), ir Chaiklin pozicija, kad ŠJT padeda palaipsniui kurti darnų kūno vaizdą, o tai gerina savivaizdį (2017). ŠJ terapijoje išryškėja neverbalinės sąsajų sritys, nes pirmenybė teikiama jausmams, o ne žodžiams (Lauffenburger, 2020). ŠJT leidžia artikuliuoti ir išreikšti vidinius jausmus specifinėmis judesių savybėmis ir naratyvine išraiška per judesių sekas (Samaritter, 2018).

Empiriniai šios srities konstrukty (kaip ŠJT veikia) ir rezultatų (jei veikia, tai kam) įrodymai apima išvadas, kad emocinė išraišką skatina aktyvi kūryba, pavyzdžiui, improvizacija, kurios metu pacientai gali labiau kontroliuoti savo vidinę patirtį ir atsiriboti nuo jos (Koch, 2019); ir kad šokio technikos, įskaitant rato šokius, suteikia džiaugsmo, skatina energingumą ir aktyvumą bei džiaugsmo, malonumo, hedonizmo ir žaidimo rezultatą (Koch, 2019). Nustatyta, kad specifinis vertikalios trajektorijos šokinėjimo judesys sukelia depresijos mažėjimą (Koch et al, 2007).

Nustatyta, kad ŠJT mažina stresą (Brauninger, 2012 a, b) ir psichologinį distresą (Koch et al, 2014; Peters, 2012; Kiepe et al, 2012; Boehm et al, 2014; Meekums et al, 2015); gerina savijautą (Koch et al, 2014; Peters, 2012) ir kūno įvaizdį (Koch ir kt., 2014), taip pat vėžiu sergantiems pacientams (Mannheim ir Weiss, 2006); sumažina nerimo lygį ir depresiją paauglėms mergaitėms, sergančioms lengva depresija (Jeong ir kt., 2005), ir vėžiu sergantiems pacientams (Boehm ir kt., 2014; Archer ir kt., 2015). Įrodyta, kad pasitikėjimas savimi ir sunkumų įveikimas, kurį įgalina emociniai procesai per ŠJT, stiprėja vėžiu sergantiems pacientams (Mannheim & Weiss, 2006); psichologinės funkcijos pagerėjo fibromialgija sergantiems pacientams (Horwitz, 2006). Nustatyta, kad ŠJT ypač naudinga šalinant neigiamus šizofrenija sergančių žmonių simptomus, tokius kaip tuštuma ar suvokimo stoka, apatija, prislėgta nuotaika ir prislopintas afektas, o savęs suvokimas pagerėja dėl kūno ir proto integracijos (Rohricht & Priebe, 2006; Lee ir kt., 2015; Martin ir kt., 2016; Pohlmann ir kt., 2017).

<p>REZULTATŲ SRITIS 3</p> <p>3. Emotional Domain TOWARDS HEALTHY, REGULATED EMOTIONS</p>	<p>EMOCINĖ SVEIKŲ, REGULIUOJAMŲ EMOCIJŲ LINK</p>
--	--

PŪSRITĖ IR SIEKINIAI	SIEKIAMO REZULTATO APIBŪDINIMAS
-----------------------------	--

<p>3.1.</p> <p>Emocijų raiška</p>	<p>Vidinių emocinių ar afektinių būsenų raiška įkūnytu elgesiu ar judesiais ir vokalinėmis (įskaitant žodines) išraiškomis.</p>
<p>3.1.1. Savo jausmų ar emocinės būsenos atpažinimas</p>	<p>Atpažinti savo jausmus ar emocines būsenas ir išreikšti tai įkūnytomis, vokalinėmis ar žodinėmis reakcijomis.</p>
<p>3.1.2. Savo jausmų ar emocinės būsenos išreiškimas</p>	<p>Savo jausmų ar emocijų būsenų išreiškimas įkūnytomis, vokalinėmis ar žodinėmis reakcijomis.</p>
<p>3.1.3. Smagumo, malonumo, džiaugsmo patyrimas</p>	<p>Smagumo, malonumo, pasitenkinimo patirtis, kurią rodo: įsitraukimo ir entuziazmo lygis; verbalinė, vokalinė ir įkūnyta komunikacija, rodanti pasitenkinimą, nuo nekomunikabilumo (tylus, užsisklendęs) iki didelio komunikabilumo (juokiasi, kalba, šypsosi, spontaniškai komentuoja); akių kontaktas; kūno laikysena.</p>
<p>3.1.4. Gebėjimas būti žaismingam</p>	<p>Gebėjimas būti žaismingam (asmens požiūris, kai jis psichiškai ir fiziškai įsitraukia į žaidimo būseną). Į bet kokią situaciją galima žvelgti žaismingai, kai žmogus yra tokios būsenos. Tai apima buvimą, reagavimą, lengvumą, pastabumą, improvizaciją ir kūrybiškumą, norą atleisti ir tapti dalimi. Tai gali vykti, kai žmogus yra vienas arba bendrauja su kitais.</p>
<p>3.1.5. Gebėjimas patirti visą būsenų spektrą ir intensyvumą</p>	<p>Gebėjimas patirti visą žmogiškųjų afektų, emocijų ar jausmų spektrą, jų intensyvumą ir apimtį, atsižvelgiant į aplinkybes. Afektų diapazonas apima platų (normalų), ribotą (susiaurintą), prislopintą arba plokščią. Normali afekto išraiška apima veido išraiškos, balso tono aukščio, gestų (naudojant rankų ir kūno judesius) kintamumą. Apribotam afektui būdingas aiškus afekto išraiškos diapazono ir intensyvumo sumažėjimas. Nuslopintam afektui būdingas stiprus afekto raiškos intensyvumo sumažėjimas. Esant plokščiam afektui trūksta afektinės išraiškos požymių, balsas gali būti monotoniškas, o veidas – nejudrus.</p>
<p>3.1.6. Teigiamo kūno įvaizdžio pojūtis</p>	<p>Teigiamo savęs vertinimo jausmas, ypač subjektyvus savo kūno vertinimas, pasireiškiantis per kūną, apimantis tai, kaip asmuo mato save, nepaisant visuomenės nustatytų standartų ir lūkesčių.</p>
<p>3.1.7. Pasitikėjimo savimi jausmas</p>	<p>Teigiami jausmai ir mintys apie pasitikėjimą arba tikėjimą savo gebėjimais ir galimybėmis.</p>

<p>3.2.</p> <p>Emocijų reguliacija</p>	<p>Reagavimas į nuolatinis patirties poreikius, kai patiriamos įvairios emocijos, kurios yra socialiai toleruojamos ir pakankamai lanksčios, leidžia ir atitolina spontaniškas reakcijas.</p>
<p>3.2.1. Dabartinę situaciją atitinkančių jausmų ir emocijų išraiška</p>	<p>Nuotaikos ar afekto demonstravimas, kuris laikomas tinkamu, kaip vertina kiti dalyvaujantys asmenys, atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir dalyvio aplinkybes.</p>
<p>3.2.2. Gebėjimas susidoroti su iššūkiais ir sunkumais</p>	<p>Tolerancija emocijų dviprasmiškumui ir emocijoms, kurias sunku išreikšti žodžiais, pavyzdžiui, dviprasmiškumui ar frustracijai dėl asmeninės situacijos ir (arba) veiklos metu kylančių iššūkių.</p>

3.2.3.	Psichologinės įtampos atpalaidavimas	Gebėjimas atsikratyti psichologinės įtampos, streso ar spaudimo, kuris gali pasireikšti visiško buvimo dabartyje ar ramybės pojūčiu; nereikalingų žodinių ar nežodinių veiksnių nutildymu; atsipalaidavusia ramybe; giliu, lėtu, reguliuojamu kvėpavimu.
---------------	---	--

APIE KOGNITYVINĘ SRITĮ

Aktyvaus ir tyrinėjančio proto link

Kognityvinė sritis – tai mokymosi, mąstymo ir protinio apdorojimo sritis, apimanti protinių gebėjimų, reikalingų bet kokiai užduočiai atlikti, nuo paprasčiausios iki sudėtingiausios, pavyzdžiui, kalbos, atminties ir konceptualizavimo įgūdžius, visumą (Koch ir kt., 2019). Šioje sistemoje šios srities galutinis taškas yra „aktyvus tyrinėjantis protas“, kur „aktyvus“ apibrėžiamas kaip dinamiškas ir energingas, o „tyrinėjantis“ reiškia besidomintis, užsiimantis kuo nors, kad galėtų mokytis, augti, tobulėti. Ši būseną tinka visiems žmonėms, kad ir kokie būtų jų pažintiniai gebėjimai, privalumai ar sunkumai. Žinoma, „aktyvus ir žingeidus protas“ vaikui, sergančiam autizmu, arba vyresnio amžiaus žmogui, sergančiam pažengusia demencija, atrodo visiškai kitaip, tačiau galime daryti prielaidą, kad abiem tokiems žmonėms norėtume kuo aktyvesnės ir žingeidesnės būsenos.

Ją sudaro trys pōsritys: dėmesys ir iniciatyva, atmintis ir vykdomosios funkcijos. Dėmesys apibrėžiamas kaip pažintinis procesas, kai pasirinktinai sutelkiamas dėmesys į atskirą informacijos aspektą, ignoruojant kitą suvokiamą informaciją, ir kuris vyksta susijaudinimo būsenoje, o iniciatyva – tai gebėjimas savarankiškai vertinti ir inicijuoti dalykus, kurį lemia motyvacija veikti. Atmintis yra smegenų gebėjimas, kuriuo informacija užkoduojama, saugoma ir prireikus atkurama. Tai informacijos išsaugojimas per tam tikrą laiką, siekiant daryti įtaką būsimiems veiksniams. Atmintis suprantama kaip informacijos apdorojimo sistema, veikianti eksplicitiškai ir implicitiškai, kurią sudaro sensorinis procesorius, trumpalaikė (arba darbinė) atmintis ir ilgalaikė atmintis. Vykdomoji funkcija apima tris pagrindinius gebėjimus: darbinę atmintį, slopinimą ir perjungimą, kurie kartu padeda atlikti aukštesnio lygio pažintinius procesus (pvz., problemų sprendimą), reikalingus tam, kad žmogus galėtų siekti tikslo, atsispirti priešingiems impulsams ir išsiblaškyti, bei labiau siekti pozityvesnių, o ne neigiamų rezultatų.

Šiai sričiai aktualios ŠJT teorijos apima Chaiklin (2017) poziciją, kad ŠJT leidžia pasiekti atmintį ir informaciją, kuri sąmoningam protui neprieinama. ŠJT dalyviai dinamiškai dirba su vidine ir išorine pokyčių patirtimi, smalsiai pasitinka besikeičiančius somatinius pojūčius ir judesių impulsus, kuriais grindžiami jausmai (Panksepp, 2005). Žaismingai tyrinėdami, dalyvis ir terapeutas aktyviai kartu reguliuoja pokyčių procesą ir toleranciją. Laikui bėgant koreguliacija ir savireguliacija pajuntama ir įkūnijama, o nuolat kintantys jausmai tampa toleruojami ir valdomi (Capello, 2016; Homan, 2010). Tapti emociškai vikriam, atspariam ir adaptyviam padeda nuoseklus darbas su nuolatiniais dinamiškais pokyčiais, atsirandančiais šokyje (Lauffenburger, 2020).

Empiriniai šokio ir ŠJT indėlio šioje srityje įrodymai: geresni kognityviniai įgūdžiai (Koch et al, 2019); geresni kognityviniai gebėjimai ir atminties funkcijos (Coubard, Duretz, Lefebvre, Lapalus ir Ferrufino, 2011); kognityvinė nauda intelekto negalią turintiems suaugusiesiems (Guerra-Balic et al, 2017).

<p>REZULTATŲ SRITIS 4</p> <p>4. Cognitive Domain TOWARDS AN ACTIVE, ENQUIRING MIND TOWARDS AN ACTIVE, ENQUIRING MIND</p>	<p>KOGNITYVINĖ AKTYVAUS IR TYRINĖJANČIO PROTO LINK</p>
--	---

PŪSRITĖ IR SIEKINIAI		SIEKIAMO REZULTATO APIBŪDINIMAS
4.1. 	Dėmesys ir iniciatyvumas	Dėmesys: gebėjimas pasirinktinai sutelkti dėmesį į atskirus informacijos aspektus, ignoruojant kitą suvokiamą informaciją; iniciatyva: gebėjimas savarankiškai pradėti veiklą.
4.1.1.	Dėmesingumas veiklai	Dėmesys dabartinei veiklai, naudojant: selektyvų dėmesį (gebėjimas atkreipti dėmesį į dirgiklius, ignoruojant išsiblašymą); ilgalaikį dėmesį (gebėjimas išlaikyti dėmesį ilgesnį laiką); suskaidytą dėmesį (gebėjimas vienu metu skirti dėmesį daugiau nei vienai užduočiai); kintantį dėmesį (gebėjimas perkelti dėmesį nuo vienos užduoties prie kitos neprarandant dėmesio).
4.1.2.	Veiklą atitinkanti energija	Energijos ar reakcijos panaudojimas arba įsitraukimas į veiklą, kuri, atsižvelgiant į užduotį ir kontekstą, atrodo tinkama ar priimtina kitam (-iems) dalyvaujančiam (-iems) asmeniui (-ims).
4.1.3.	Preferencijų išreiškimas ir gebėjimas pasirinkti	Nurodymas, kas asmeniui teikia pasitenkinimą ar labiau patinka, arba gebėjimas rinktis iš kelių variantų.
4.1.4.	Savarankiškas veiksmo ar veiklos inicijavimas	Savo iniciatyva, be raginimo, pradėti veiklą ar veiksmą.
4.1.5.	Lyderystė, atsakomybės už veiklą prisiėmimas	Vadovavimas veiklai arba atsakomybės už jos vykdymą prisiėmimas.
4.2. 	Atmintis	Proto ir kūno gebėjimas saugoti ir įsiminti informaciją; prisiminti ar atpažinti ankstesnę patirtį.
4.2.1.	Pastebimas entuziastingas laukimas	Malonumas laukiant įsitraukimo, rodantis prisiminimus apie ankstesnės veiklos teikiamą malonumą, išreikštą verbaline / vokaline arba įkūnyta komunikacija.
4.2.2.	Gebėjimas atsiminti judesių sekas	Ankstesnės veiklos metu atliktų judesių sekų prisiminimas, patvirtinamas verbaline / vokaline arba įkūnyta komunikacija.
4.2.3.	Gebėjimas atsiminti ankstesnės veiklos temas ar idėjas	Temų ar idėjų iš ankstesnės veiklos prisiminimas, patvirtinamas verbaline / vokaline arba įkūnyta komunikacija.
4.2.4.	Gyvenimo prisiminimų prasmingas iškėlimas ir tyrinėjimas	Svarbių ar reikšmingų gyvenimo prisiminimų atgaivinimas, atgaivinimas ar nagrinėjimas, pasireiškiantis verbaline, vokaline arba įkūnyta komunikacija.
4.3. 	Vykdomosios funkcijos	Kognityvinių, metakognityvinių ir emocinių procesų, būtinų adaptyviam funkcionavimui kasdieniame gyvenime, visuma, protinių įgūdžių, padedančių mums atlikti darbus.
4.3.1.	Nurodymų ir (ar) gairių laikymasis	Dėmesys instrukcijoms ar nurodymams ir jų laikymasis atliekant vieną ar kelias užduotis.
4.3.2.	Suvokimo greitis	Protinių užduočių atlikimo greitis, įskaitant regimosios (raidės ir skaičiai), girdimosios (kalba) arba judesių informacijos supratimą ir reagavimą į ją.
4.3.3.	Gebėjimas reflektuoti	Gebėjimas apmąstyti ankstesnę patirtį ir jos reikšmę ar pasekmes bei suprasti save ir kitus, atsižvelgiant į tikslingas psichines būsenas, pavyzdžiui, jausmus, norus, troškimus, pageidavimus, tikslus ir nuostatas.
4.3.4.	Konstruktivus mąstymas, sąsajų kūrimas, dėsningumų nustatymas	Gebėjimas naudotis aukštesnės kategorijos mąstymu, leidžiančiu pastebėti ryšius ar dėsningumus tarp įvairių savo patirties aspektų ir atitinkamų gyvenimo situacijų.
4.3.5.	Gebėjimas atpažinti savo ir kitų ypatumus („proto teorija“)	Gebėjimas priskirti psichines būsenas, pavyzdžiui, įsitikinimus, ketinimus, norus, emocijas, žinias sau ir kitiems ir suprasti, kad kitų įsitikinimai, norai, ketinimai ir požiūriai skiriasi nuo savųjų.

APIE SOCIALINĘ SRITĮ

Pasitenkinimą keliančių abipusių santykių link

Socialinėje srityje daugiausia dėmesio skiriama terapinės patirties aspektams, susijusiems su santykiais, ryšiais tarp žmonių ir jų tarpusavio bendravimu. Jos galutinis taškas – *patenkinami abipusiai* santykiai, o apibūdinimu „patenkinami“ įvardijamas santykių adekvatumas ar kokybė, kai juos patiria kiekvienas žmogus, kurio poreikiai, susiję su santykiais, yra skirtingi ir kurio poreikiai, susiję su kiekvienu santykiu, yra skirtingi. Taigi, patenkinantis yra ne objektyvus santykių kokybės vertinimas, o jų tinkamumo tuo metu santykius išgyvenančiam asmeniui, kaip jis juos suvokia, vertinimas. Abipusiškumo kokybė yra labai svarbus pasitenkinimo priedas, nes santykiai turi būti naudingi abiem (visiems) juose dalyvaujantiems žmonėms, jei norima, kad jie iš tikrųjų teiktų *pasitenkinimą*.

Šią sritį sudaro trys pōsritės: *įkūnyta (neverbalinė) komunikacija*; *socialinis abipusiškumas* ir *ekspresyvi (įskaitant verbalinę ir vokalinę) komunikacija*.

Ši sritis apima socialinius įgūdžius, kurie laikomi „socialiai priimtina išmoktu elgesiu, leidžiančiu asmeniui bendrauti su kitais taip, kad jis sulauktų teigiamos reakcijos ir išvengtų neigiamos reakcijos“ (Elliott, Racine ir Busse, 1995, p. 1009). Efektyvūs socialiniai įgūdžiai leidžia asmenims, atliekant socialiai priimtina elgesį, sulaukti teigiamų bendraamžių reakcijų ir vertinimų (Ladd & Mize, 1983). Socialiniai įgūdžiai skiriasi nuo socialinės kompetencijos tuo, kad socialiniai įgūdžiai – tai elgesys, kurį reikia išmokti ir atlikti, o socialinė kompetencija – tai kitų žmonių tokio elgesio vertinimas (Gresham, 2002). Tinkama socialinė kompetencija užtikrina veiksmingą socialinį dalyvavimą ir abipusiškumą socialinėje aplinkoje.

Įkūnyta komunikacija

Socialinis abipusiškumas – tai socialinė sąveika, kurios metu kiekvieno asmens elgesys daro įtaką kito asmens elgesiui. Tai prasideda labai mažiems vaikams, kurie domisi bendravimu su kitais ir keičiasi šypsenomis. Paskui pradeda dalytis įprastinėmis žodžių reikšmėmis, o vėliau ir temomis per pokalbį. Abipusiškumas reikalauja, kad žmonės investuotų į savo santykius. Jei santykiai jiems yra gana svarbūs, partneriai bus pakankamai emociškai į juos investavę, kad stengtųsi juos kurti ir palaikyti. Įsipareigojimas palaikomas gerinant „atlygio“ ir „sąnaudų“ pusiausvyrą santykiuose. Tai apima įgūdžius, kuriuos žmonės taiko socialinėje sąveikoje: empatiją, sinchronizaciją, bendravimą, prosocialų elgesį, savęs ir kitų suvokimą, santykių palaikymą (Koch et al, 2019).

Erdvės preferencijos skiriasi priklausomai nuo žmogaus ir kultūros (Kornblum, 2002), todėl gebėjimas atpažinti ribų peržengimą ir įsiterpimą į erdvę nebūtinai yra įgimtas įgūdis, bet dažnai reikalauja dėmesio, ypač daugiakultūriame kontekste (Casey, 2018).

Išraiškinga komunikacija

Šios įkūnytos (neverbalinės) komunikacijos, socialinio abipusiškumo ir ekspresyvios (įskaitant verbalinę ir vokalinę) komunikacijos užduotys apima socialinio pažinimo užduotį, t. y. sudėtingą įgūdžių rinkinį, padedantį įvertinti socialinį situacijos kontekstą, stebėti kitų žmonių verbalinį ir neverbalinį elgesį, daryti išvadas apie jų psichinę būseną, suprasti, ko iš jų tikimasi, ir tai įgyvendinti.

Socialinė sritis yra reikšminga kaip menų terapijos procesas, o bendravimas ir socialinė sąveika įvardijami kaip vienas iš aktyvių veiksmų (Koch, 2017). ŠJT konkrečiai prisideda prie šios srities aktyvindama neverbalinį prisiderinimą, komunikaciją, aktyvią empatiją ir bendrą žaismingą patirtį, kuri padeda dalyviams empatiškai jaustis tarpusavyje. (Samaritter, 2018).

Empiriniai įrodymai apie šokio ir ŠJT rezultatus socialinėje srityje apima: solidarumo su kitais žmonėmis patirtį, kurią suteikia tokios technikos kaip rato šokiai (Koch, 2019); tarpasmeninės kompetencijos (Koch ir kt., 2014) ir tarpasmeninių įgūdžių gerėjimą (Koch, 2019); sumažėjusį probleminį elgesį ir padidėjusį socialinį bendravimą bei malonumą demencija sergantiems globos namų gyventojams (Vancea, 2013); padidėjusį priklausymo bendruomenei jausmą, skatinamą naudojant prisiderinimą ir empatiją vaikams, buvusiems kariams Siera Leonėje (Harris, 2007).

REZULTATŲ SRITIS 5 	SOCIAL PASITENKINIMĄ KELIANČIŲ ABIPUSIŲ SANTYKIŲ LINK
--	--

PŪSRITĖ IR SIEKINIAI	SIEKIAMO REZULTATO APIBŪDINIMAS
----------------------	---------------------------------

5.1. 	Įkūnyta (neverbali) komunikacija	Use and management of one's embodied self in relationship, as the most fundamental skill in establishing and maintaining healthy and rewarding relationships with diverse individuals and groups. This form of communication is often automatic and unconscious.
5.1.1.	Komforto jausmas būnant fiziškai arti kitų žmonių	Komfortiška savijauta fiziškai esant šalia kitų žmonių. Gebėjimas lankyti (terapijas) ir pakankamai komfortabiliai dalyvauti.
5.1.2.	Tinkamas akių žvilgsnis arba kontaktas	Akių žvilgsnio ar kontakto naudojimas santykiuose, kuriuos kiti kontekste suvokia kaip tinkamus, atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir santykius tarp dalyvaujančių žmonių. Atsižvelgiama į žvilgsnių dažnumą, trukmę ir mirksėjimo dažnumą.
5.1.3.	Tinkama veido išraiška	Veido išraiška, kurią kiti kontekste suvokia kaip tinkamą, atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir dalyvaujančių žmonių santykius.
5.1.4.	Tinkamas prisilietimų naudojimas ir priėmimas	Gebėjimas <i>atskirti, atlikti</i> ir priimti prisilietimus, kuriuos kitas (-i) asmuo (asmenys) suvokia kaip tinkamus, atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir santykius tarp dalyvaujančių asmenų.
5.1.5.	Tinkamas fizinis kontaktas ar ryšys su kitais	Fizinio kontakto ar ryšio naudojimas santykiuose, kuriuos kiti kontekste suvokia kaip tinkamus atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir dalyvaujančių žmonių santykius.
5.1.6.	Tinkamas asmeninės erdvės naudojimas kitų žmonių atžvilgiu, įskaitant kūno ribas	Tinkamas asmeninės erdvės naudojimas atsižvelgiant į užduotį, kad būtų galima būti tiek arti arba tiek toli nuo kitų žmonių, kiek to reikalauja situacija ir kiek kiti dalyvaujantys asmenys mano, kad tai yra tinkama atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir santykius tarp dalyvaujančių žmonių.

5.2. 	Abipusė socialinė komunikacija	Socialinis abipusiškumas – tai tarpusavio santykiai, kurie užtikrina sveikus ir abipusiai naudingus santykius. Tam reikia gebėjimo adekvačiai reaguoti į kitus, įskaitant gebėjimą įvertinti socialinę situaciją, stebėti žodinį ir įkūnytą kitų elgesį ir tinkamai reaguoti.
5.2.1.	Tinkamas atsakas į pasiūlymą užmegzti socialinį kontaktą	Reakcija į kito (-ų) siūlomą kontaktą, kurį kiti kontekste suvokia kaip tinkamą, atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir dalyvaujančių žmonių santykius.
5.2.2.	Tinkamas socialinio ryšio užmezgimas, išlaikymas ir gebėjimas iš jo atsitraukti	Gebėjimas <i>užmegzti, tęsti</i> ir <i>nutraukti</i> ryšį (fizinį ar kitokį) su kitu (-ais) asmeniu (-imis), kuris, kitų nuomone, yra tinkamas atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir dalyvaujančių žmonių santykius.
5.2.3.	Davimo ir gavimo pusiausvyra santykiuje, gebėjimas išlaukti	Gebėjimas patirti ir kurti abipusiškumą; keistis arba laukti; susilaikyti arba žengti žingsnį į priekį, kurį kiti kontekste suvokia kaip tinkamą, atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir santykius tarp dalyvaujančių žmonių.
5.2.4.	Judėjimo sinchroniškumas su kitais žmonėmis	Gebėjimas judėti kūnu sinchroniškai su kitu asmeniu (asmenimis).

 <p>5.3.</p>	<p>Išraiškinga komunikacija (įskaitant verbalinę ir vokalinę)</p>	<p>Gebėjimai, naudojami teikiant ir priimant įvairią informaciją, pavyzdžiui, dalijantis jausmais ir idėjomis arba tuo, kas vyksta aplinkui. Išraiškos komunikacijos įgūdžiai apima klausymąsi, kalbėjimą, stebėjimą ir įsijautimą, suvokimą, kaip bendraujame su kitais, kokius pranešimus siunčiame ir kaip tai prisideda prie mūsų santykių. Tai apima vokalinę, verbalinę ir įkūnytą komunikaciją bei emocinio turinio įtraukimą į bendravimą.</p>
<p>5.3.1.</p>	<p>Kitų žmonių jausmų ar emocinių būsenų atpažinimas</p>	<p>Kitų emocinės būsenos ar jausmų atpažinimas, kuris sutampa su jų patirtimi ir pasireiškia žodiniu, vokaline ir (arba) įkūnyta komunikacija.</p>
<p>5.3.2.</p>	<p>Socialiai priimtina arba tinkama reakcija į kitų žmonių emocijas</p>	<p>Reagavimas į kitų žmonių jausmus ar emocines būsenas, kuris, kitų dalyvaujančių žmonių nuomone, yra tinkamas ir priimtinas, atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir santykius tarp dalyvaujančių žmonių, bei kuris išreiškiamas žodine, vokaline ir (arba) įkūnyta komunikacija.</p>
<p>5.3.3.</p>	<p>Emocinis ryšys su kitais</p>	<p>Domėjimasis socialiniu emociniu dalyvavimu ir gebėjimas įsitraukti, noras būti „pastebėtam“ ir „pripažintam“, pasitikėjimo ar komforto jausmas santykiuose su kitais žmonėmis, pasireiškiantis žodine ir (arba) balsine komunikacija arba įkūnytais veiksmais.</p>
<p>5.3.4.</p>	<p>Gebėjimas priimti informaciją ir tinkamai į ją reaguoti</p>	<p>Gebėjimas suprasti informaciją, žodžius, sakinius ir prasmę to, ką sako kiti arba kas perskaityta, įskaitant atsakymą, rodantį patvirtinimą. Gali išsiplėsti iki aktyvaus klausymosi, kai klausytojas visiškai susikaupia, supranta, atsako ir prisimena, kas sakoma.</p>
<p>5.3.5.</p>	<p>Išraiškinga vokalinė ar verbalinė komunikacija</p>	<p>Mintys ar jausmai, išreiškiami balsu ar garsu.</p>
<p>5.3.6.</p>	<p>Tinkama vokalinė ar verbalinė komunikacija</p>	<p>Komunikacija naudojant balsą ar garsą, kuris, atsižvelgiant į užduotį, kontekstą ir bendraujančiųjų tarpusavio santykius, atrodo tinkamas kitam (-iems) dalyvaujančiam (-iems) asmeniui (-ims).</p>
<p>5.3.7.</p>	<p>Gebėjimas apmąstyti patirtį ir ją dalintis, iškomunikuoti</p>	<p>Komunikacijos strategijų naudojimas siekiant pasidalyti su kitais tam tikromis kontempliatyviomis mintimis apie savo patirtį, pasitelkiant įkūnytą, vokalinę ar žodinę komunikaciją.</p>

APIE INTEGRACIJOS SRITĮ

Vientisumo ir gyvybingumo link

Ši sritis sujungia visus žmogaus aspektus, o vientisumas ir gyvybingumas (vitališkumas) yra aukščiausios būsenos, įmanomos integruotoje savastyje. Vitalizacija – tai „investavimas į žmones, suteikiantis jiems galią gyventi“ (Schmais, cituojama Goodill 2006). Patirtys, kurias galima laikyti vykstančiomis šioje srityje, potencialiai gali lemti elgesio, mąstymo, požiūrio ir įsitikinimų apie save ir visą gyvenimą pokyčius.

Dvi pōsritys yra šios: *vidinės integracijos pojūtis* ir *integracijos išoriniame pasaulyje pojūtis*. ŠJT programa gali padėti dalyviams pasiekti aukštesnę būseną ir pasiekti integracijos ir išsipildymo jausmą pirmiausia savyje, o paskui – išoriniame pasaulyje.

Šioje srityje remiamasi tokiois teorinėmis idėjomis kaip Seligmano (Seligman, 2011) klestėjimo (flourishing) sąvoka, kuri suprantama kaip pasitenkinimas gyvenimu, prasmingų ir vertingų užduočių atlikimas ir gilesnis ryšys su kitais žmonėmis, ir Csikszentmihalyi (Csikszentmihalyi, 1990) srauto (flow) sąvoka, apibrėžiama kaip susikaupimo arba visiško įsitraukimo į atliekamą veiklą ir situaciją būseną. Srauto būseną yra optimali vidinės motyvacijos būseną, kai asmuo visiškai pasineria į tai, ką daro, jai būdingas didelio pasinėrimo, įsitraukimo, pasitenkinimo ir įgūdžio jausmas. Ši būseną gali pasireikšti tada, kai įgūdžiai gerai suderinami su tam tikru iššūkiu, kai reikalavimai nėra nei per maži, nei per dideli (Csikszentmihalyi, 1997).

Neverbalinis prasmės kūrimas yra vienas aktyvių kūrybinės menų terapijos veiksmų (Koch, 2017). Kalbant konkrečiau apie šokį, šią sritį taip pat papildė Stern (2010) koncepcija, kad šokio elementai gali psichoterapiškai aktyvinti ir integruoti afektinę (emocinę), interakcinę (socialinę) ir kognityvinę savasties dimensijas. Sheets-Johnstone (2016) teigia, kad prasmė yra pagrįsta mūsų sensomotorine patirtimi, ir būtent per įkūnijimą prasmė gali būti išplėsta (Lakoff ir Johnson, 2002). Caldwell konceptualizuoja kūniškumo idėją (2018).

Šokio ir judesio terapeutai dažnai šoka kartu su savo dalyviais, kad sukurtų reikšmes, nes asmeninę reikšmę galima išsamiau atskleisti per kūrybišką šokio judesio procesą (Lauffenburger, 2020). Tokios technikos, kaip improvizacija ir autentiškas judesys, naudojamos siekiant skatinti autentišką išraišką ir integruoti pasąmonę (Koch, 2019).

REZULTATŲ SRITIS 6	INTEGRACIJA: PILNATVĖ IR GYVYBINGUMAS INTEGRACIJOS VISOSE SRITYSE LINK
 <p>6. Integration Domain TOWARDS WHOLENESS, VITALITY, ALIVENESS</p>	

PŪSRITĖ IR SIEKINIAI	SIEKIAMO REZULTATO APIBŪDINIMAS
-----------------------------	--

6.1. 	Vidinės integracijos pojūtis	Visų sričių vidinės integracijos pojūtis, pilnatvės ir vientisumo jausmas, gyvybinės jėgos, veržlumo, entuziazmo, pozityvios energijos ir motyvacijos keistis turėjimas.
6.1.1.	Įkūnyta asmens praeities, dabarties ir ateities integracija	Vidinės integracijos ir tapatybės pojūtis, apimantis ryšio tarp žmogaus praeities, dabarties ir numatomos ateities jausmą visose srityse, patiriamas per kūną.
6.1.2.	Prisitaikymas prie sunkumų, jų įveikimas ir atsparumas	Jausmas, kad galiu įveikti sunkumus, pripažinti savo stipriąsias ir silpnąsias puses, pažvelgti į viską iš perspektyvos, jaučiuosi galintis judėti į priekį ir efektyviai veikti savo aplinkoje.
6.1.3.	Visapusiško integracija: „aš“ pojūčiai, jausmai, vaizduotė	Gebėjimas integruoti visą save, per judesį sujungiant kūno pojūčius (fizinis), jausmus (emocinius), mintis (kognityvinius) ir vaizduotę (kultūrinius ir kūrybinius, ir estetinius) aspektus.
6.1.4.	Įkūnytas pozityvios ateities pojūtis	Pozityvumo jausmas, susijęs su savo ir (arba) kitų žmonių ateitimi savo gyvenime ar pasaulyje, pasireiškiantis pagyvėjusiu įsikūnijimu.
6.1.5.	Tėkmės („flow“) būsenos patirtis	Srauto būsenos patyrimas, kai jaučiamas visiškas buvimas dabartyje ir pasinėrimas į energijos kupiną susikoncentravimą, kai mėgaujamasi įkūnytu veiklos procesu.

6.2. 	Integracijos išoriniame pasaulyje pojūtis	Savo integracijos mane supančiame pasaulyje, įskaitant kitus žmones, taip pat kitus gyvus ir negyvus daiktus ir būtybes, pojūtis. Jausmas, kad viskas susijungia, yra vieninga ir susiję, vientisumo ir užbaigtumo jausmas.
6.2.1.	Rezonansas: jaučiama vienybė su partneriu, muzika ar kitu stimulu	Gilaus ryšio su savo patirties elementu (kitu asmeniu ar asmenimis, muzika, rekvizitu ar idėja) jausmas, kurį sukelia judesys ar kitas stimulus.
6.2.2.	Įkūnytas malonumas ir juslingumas	Patirtas įkūnytas malonumas; fizinio artumo, intymumo ar ryšio su kitu žmogumi mėgavimasis; pagyvėjęs tapatybės jausmas jusline ar seksualine prasme, teigiamas lytinės tapatybės įsisažmoninimas; įkūnytas savęs pripažinimo šiuo metu ir ateityje jausmas.

6.2.3.	Prasmės jausmo, dvasinio ar dieviško ryšio arba transcendencijos patirtis	Gilūs prasmės pojūčio išgyvenimai, paties gyvenimo ar tam tikrų jo aspektų prasmės pojūtis; arba ryšio su gyvenimo aspektais, kurie yra už tiesioginio gyvenimo čia ir dabar ribų, ir savimi pojūtis. Tai gali būti dvasinis ryšys tiems, kurie tiki religija, aukštesnėmis jėgomis ar kitu pasauliu, taip pat numinozinė (dieviška), pakylėjanti transcendentinė patirtis tiems, kurie tokių įsitikinimų neturi.
6.2.4.	Priklausymo ir tapsmo, ryšio ir socialinio indėlio jausmas	Jausmas, kad tampi visaverčiu savimi, priklausai grupei, šeimai, bendruomenei, reikalui ar problemai už savo ribų, prisidedi prie jų ar padedi jas išspręsti; didesnės socialinės visumos jausmas; socialinė sąmonė.

IŠSAMUS MODELIS, APRĄŠANTIS RYŠIUS TARP SRIČIŲ

Konstrukto validumo įrodymas, naudojant patvirtinamąją faktorinę analizę (angl. confirmatory factor analysis, CFA), yra hipotezių tikrinimo metodas analizuojant struktūrinę teoriją, susijusią su tam tikru reiškiniu (Byrne, 2016). Šiuo atveju siekiame nustatyti, kurie tikslai priklauso vienas kitam, kurie yra sugrupuoti kaip veiksniai (pōsritės ir sritys), kad patvirtintume pasiūlytą išsamų modelį. Struktūrinių lygčių modeliavimas (SEM) – tai statistinė procedūra, kuri atskleidžia du procedūros aspektus: a) kad tiriami priežastiniai procesai vaizduojami struktūrinių (regresijos) lygčių serija ir b) kad šiuos struktūrinius ryšius galima modeliuoti vaizdžiai, kad būtų galima aiškiau konceptualizuoti tiriamą teoriją (Byrne, 2016). Taikant šią procedūrą, hipotetinį išsamų *Outcomes Framework* modelį galima statistiškai patikrinti atliekant vienalaikę viso kintamųjų (elementų) rinkinio analizę ir nustatyti, kiek jis atitinka surinktus duomenis (vertinimus). Jei duomenys adekvačiai sutampa, toks modelis įrodo, kad yra patikimi keliami kintamųjų tarpusavio ryšiai. Šios išvados padės nustatyti, ar *MARA* sistema yra psichometriškai patikrinta ir patvirtinta priemonė ŠJT ir kitų į kūną orientuotų terapijų rezultatams matuoti.

Sistema *Outcomes Framework* dengia šešias sritis: fizinę (D1); kultūrinę (D2); emocinę (D3); kognityvinę (D4); socialinę (D5); integracijos (D6), žr. 4 lentelę.

Kintamųjų skaičiai pagal sritis atitinkamai yra tokie: D1 – 30 vnt., D2 – 5 vnt., D3 – 10 vnt., D4 – 14 vnt., D5 – 17 vnt. ir D6 – 9 vnt. Atsižvelgiant į visas 6 sritis, siūloma 17 subskalių (pavadintų pōsritėmis), kurias atitinkamai sudaro 5-ios D1 srityje, (SD1_1 Kūno dalys: suvokimas, aktyvinimas ir su(si)jungimas; SD1_2 Erdvė: kūnas erdvėje; SD1_3 Forma: kūno formų naudojimas; SD1_4 Pastanga: judesio kokybės; SD1_5 Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas); 2 pōsritės D2 srityje (SD2_1 Kūrybiškumas ir estetikos pojūtis; SD2_2 Kultūrinis įvertinimas ir priklausymas); 2 pōsritės D3 srityje (SD3_1 Emocijų raiška; SD3_2, Emocijų reguliacija); 3 pōsritės D4 srityje (SD4_1 Dėmesys ir iniciatyvumas; SD4_2 Atmintis, SD4_3 Vykdomosios funkcijos); 3 pōsritės D5 srityje (SD5_1 Įkūnyta (neverbalinė) komunikacija; SD5_2 Socialinis abipusiškumas; SD5_3 Išraiškinga (tarp jų verbalinė ir vokalinė) komunikacija ir 2 pōsritės D6 srityje (SD6_1 Vidinės integracijos pojūtis; SD6_2 Integracijos išoriniame pasaulyje pojūtis), žr. 5 lentelę.

Iš viso rezultatų sistemą sudaro 85 atskiri elementai, šiame modelyje apibrėžti kaip tikslai, žr. 6 lentelę.

D1	FIZINĖ: STABILIAUS, JUDRAUS, FUNKCIONALAUS IR IŠRAIŠKINGO KŪNO LINK
D2	KULTŪRINĖ: KŪRYBIŠKOS, ESTETIŠKOS, IŠRAIŠKINGOS SAVASTIES LINK
D3	EMOCINĖ: SVEIKŲ IR REGULIUOJAMŲ EMOCIJŲ LINK
D4	KOGNITYVINĖ: AKTYVAUS IR TYRINĖJANČIO PROTO LINK
D5	SOCIALINĖ: PASITENKINIMĄ KELIANČIŲ ABIPUSIŠKŲ SANTYKIŲ LINK
D6	INTEGRACIJA: PILNATVĖS IR GYVYBINGUMO LINK

4 lentelė. Siūloma faktorinė struktūra, kurią sudaro 6 sritys (latentiniai kintamieji CFA)

SD1_1	Kūno dalys: suvokimas, aktyvinimas ir su(si)jungimas
SD1_2	Erdvė: kūnas erdvėje
SD1_3	Forma: kūno formavimas
SD1_4	Pastanga: judesio kokybės
SD1_5	Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas
SD2_1	Kūrybiškumas ir estetikos pojūtis
SD2_2	Kultūrinis įvertinimas ir priklausymas
SD3_1	Emocijų raiška
SD3_2	Emocijų reguliacija
SD4_1	Dėmesys ir iniciatyvumas
SD4_2	Atmintis
SD4_3	Vykdomosios funkcijos
SD5_1	Įkūnyta (neverbalinė) komunikacija
SD5_2	Socialinis abipusiškumas
SD5_3	Išraiškinga (t. p. verbalinė ir vokalinė) komunikacija
SD6_1	Vidinės integracijos pojūtis
SD6_2	Integracijos išoriniame pasaulyje pojūtis

5 lentelė. Pōsritės: siūloma antros eilės šešių faktorių struktūra, kurią sudaro 17 pōsričių (latentiniai kintamieji CFA)

I1_1_1	Kvėpavimo pagalba atliekant judesį
I1_1_2	Kūno dalių aktyvinimas: viršutinė, apatinė kūno dalys
I1_1_3	Kūno pusrutulių aktyvinimas: kairysis, dešinysis

I1_1_4	Kūno dalių ryšys: centro ir galūnių, galvos ir uodegos jungtys
I1_1_5	Kūno dalių ryšys: viršutinė ir apatinė kūno dalys
I1_1_6	Kūno pusių ryšys: dešinė ir kairė pusės
I1_1_7	Kūno dalių ryšys: kryžminis judesys
I1_1_8	Kūno dalių įsijungimo seka judesyje
I1_1_9	Savęs sinchronizacija: kūno dalys juda sutartinai ir ritmiškai
I1_1_10	Judėsio eigos kontrolė
I1_2_1	Kinesfera: gebėjimas naudoti artimąją, vidutinę ir tolimąją asmeninę erdvę
I1_2_2	Judėjimo plokštumos: gebėjimas judėti vertikaliajoje, horizontalioje ir sagitalinėje plokštumoje
I1_2_3	Erdvinė intencija: gebėjimas pasirinkti ir naudoti kryptis ar taškus erdvėje
I1_2_4	Lygiai erdvėje: gebėjimas naudoti žemą, vidutinį ir aukštą lygius
I1_2_5	Kūno ribų įsisąmoninimas erdvėje
I1_3_1	Kūno formų tėkmė: gebėjimas kurti kūno formas tėkmėje, atsižvelgiant į kūno dalių ir kūno visumos tarpusavio santykius
I1_3_2	Formos kryptingumas: gebėjimas naudoti kryptį turinčius judesius
I1_3_3	Erdvinės trajektorijos: gebėjimas kurti aktyviai ir trimatę kūno sąveiką su aplinkos tūriu
I1_3_4	Formos kokybės: gebėjimas naudoti formas kokybes, atsivėrimas ir užsivėrimas
I1_4_1	Svoris: aktyvių (lengvas ir stiprus) ir pasyvių (silpnas ir sunkus) svorio judėsio kokybių naudojimas
I1_4_2	Erdvė: gebėjimas naudoti kryptingas ir nekryptingas pastangas erdvėje
I1_4_3	Laikas: gebėjimas naudoti staigų ir ištemptą judesį
I1_4_4	Tėkmė: gebėjimas naudoti laisvus ir įtemptus judesius
I1_4_5	Judėsio kokybių deriniai: gebėjimas naudoti įvairius judėsio kokybių derinius
I1_4_6	Judėsio kokybių kaita: gebėjimas keisti judėsio kokybes
I1_5_1	Ištvermė
I1_5_2	Jėga
I1_5_3	Lankstumas
I1_5_4	Pusiausvyra
I1_5_5	Fizinės įtampos atpalaidavimas
I2_1_1	Kūrybiškumo išraiška
I2_1_2	Estetinio praturtėjimo patyrimas
I2_1_3	Estetinių sprendimų priėmimas
I2_2_1	Įvairovės ir kultūrinės raiškos skirtumų įsisąmoninimas
I2_2_2	Priklausymo bendram kultūriniam kontekstui pojūtis
I3_1_1	Savo jausmų ar emocinės būsenos atpažinimas
I3_1_2	Savo jausmų ar emocinės būsenos išreiškimas
I3_1_3	Smagumo, malonumo, džiaugsmo patyrimas
I3_1_4	Gebėjimas būti žaismingam
I3_1_5	Gebėjimas patirti visą būsenų spektrą ir intensyvumą
I3_1_6	Teigiamo kūno įvaizdžio pojūtis
I3_1_7	Pasitikėjimo savimi jausmas
I3_2_1	Dabartinę situaciją atitinkančių jausmų ir emocijų išraiška
I3_2_2	Gebėjimas susidoroti su iššūkiais ir sunkumais
I3_2_3	Psichologinės įtampos atpalaidavimas
I4_1_1	Dėmesingumas veiklai
I4_1_2	Veiklą atitinkanti energija
I4_1_3	Preferencijų išreiškimas ir gebėjimas pasirinkti
I4_1_4	Savarankiškas veiksmo ar veiklos inicijavimas
I4_1_5	Lyderystė, atsakomybės už veiklą prisiėmimas
I4_2_1	Pastebimas entuziastingas laukimas
I4_2_2	Gebėjimas atsimiti judesių sekas
I4_2_3	Gebėjimas atsimiti ankstesnės veiklos temas ar idėjas
I4_2_4	Gyvenimo prisiminimų prasmingas iškėlimas ir tyrinėjimas
I4_3_1	Nurodymų ir (ar) gairių laikymasis
I4_3_2	Suvokimo greitis
I4_3_3	Gebėjimas reflektuoti
I4_3_4	Konstruktivus mąstymas, sąsaių kūrimas, dėsninčių nustatymas
I4_3_5	Gebėjimas atpažinti savo ir kitų ypatumus („proto teorija“)
I5_1_1	Komforto jausmas būnant fiziškai arti kitų žmonių
I5_1_2	Tinkamas akių žvilgsnis arba kontaktas
I5_1_3	Tinkama veido išraiška
I5_1_4	Tinkamas prisilietimų naudojimas ir priėmimas
I5_1_5	Tinkamas fizinis kontaktas ar ryšys su kitais
I5_1_6	Tinkamas asmeninės erdvės naudojimas kitų žmonių atžvilgiu, įskaitant kūno ribas
I5_2_1	Tinkamas atsakas į pasiūlymą užmegzti socialinį kontaktą
I5_2_2	Tinkamas socialinio ryšio užmezgimas, išlaikymas ir gebėjimas iš jo atsitraukti
I5_2_3	Davimo ir gavimo pusiausvyra santykiuose, gebėjimas išlaukti
I5_2_4	Judėjimo sinchroniškumas su kitais žmonėmis
I5_3_1	Kitų žmonių jausmų ar emocinių būsenų atpažinimas
I5_3_2	Socialiai priimtina reakcija į kitų žmonių emocijas
I5_3_3	Emocinis ryšys su kitais
I5_3_4	Gebėjimas priimti informaciją ir tinkamai į ją reaguoti
I5_3_5	Išraiškinga vokalinė ar verbalinė komunikacija
I5_3_6	Tinkama vokalinė ar verbalinė komunikacija
I5_3_7	Gebėjimas apmąstyti patirtį ir ją dalintis, iškomunikuoti
I6_1_1	Įkūnyta asmens praeities, dabarties ir ateities integracija
I6_1_2	Prisitaikymas prie sunkumų, jų įveikimas ir atsparumas
I6_1_3	Visapusiško „aš“ integracija: pojūčiai, jausmai, mintys, vaizduotė
I6_1_4	Įkūnytas pozityvios ateities pojūtis
I6_1_5	Tėkmės (flow) būsenos patirtis
I6_2_1	Rezonansas: jaučiama vienybė su partneriu, muzika ar kitu stimulu
I6_2_2	Įkūnytas malonumas ir juslingumas
I6_2_3	Prasmės jausmo, dvasinio ar dieviško ryšio arba transcendencijos patirtis
I6_2_4	Priklausymo ir tapimo, ryšio ir socialinio indėlio jausmas

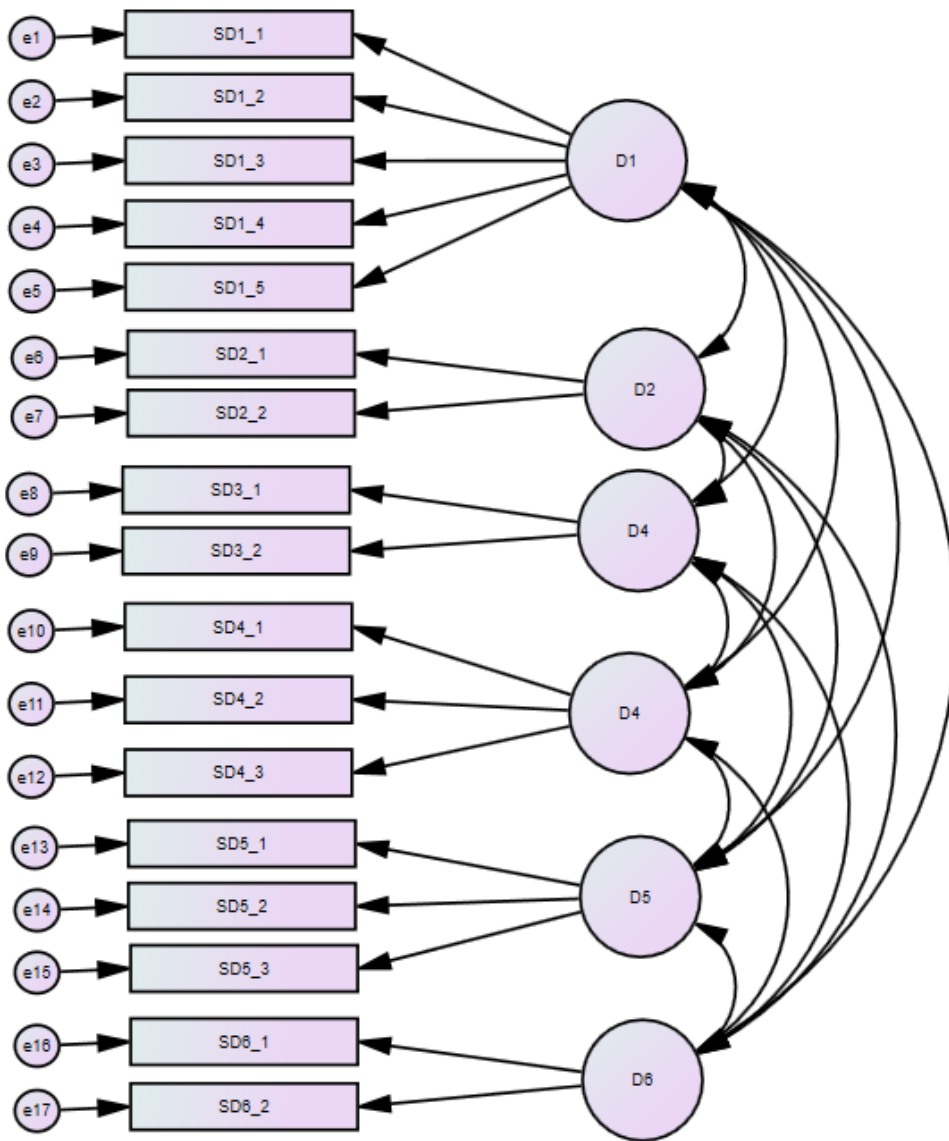
6 lentelė. Siūlomi elementai / tikslai (stebimi kintamieji CFA)

Keliame dvi hipotezes:

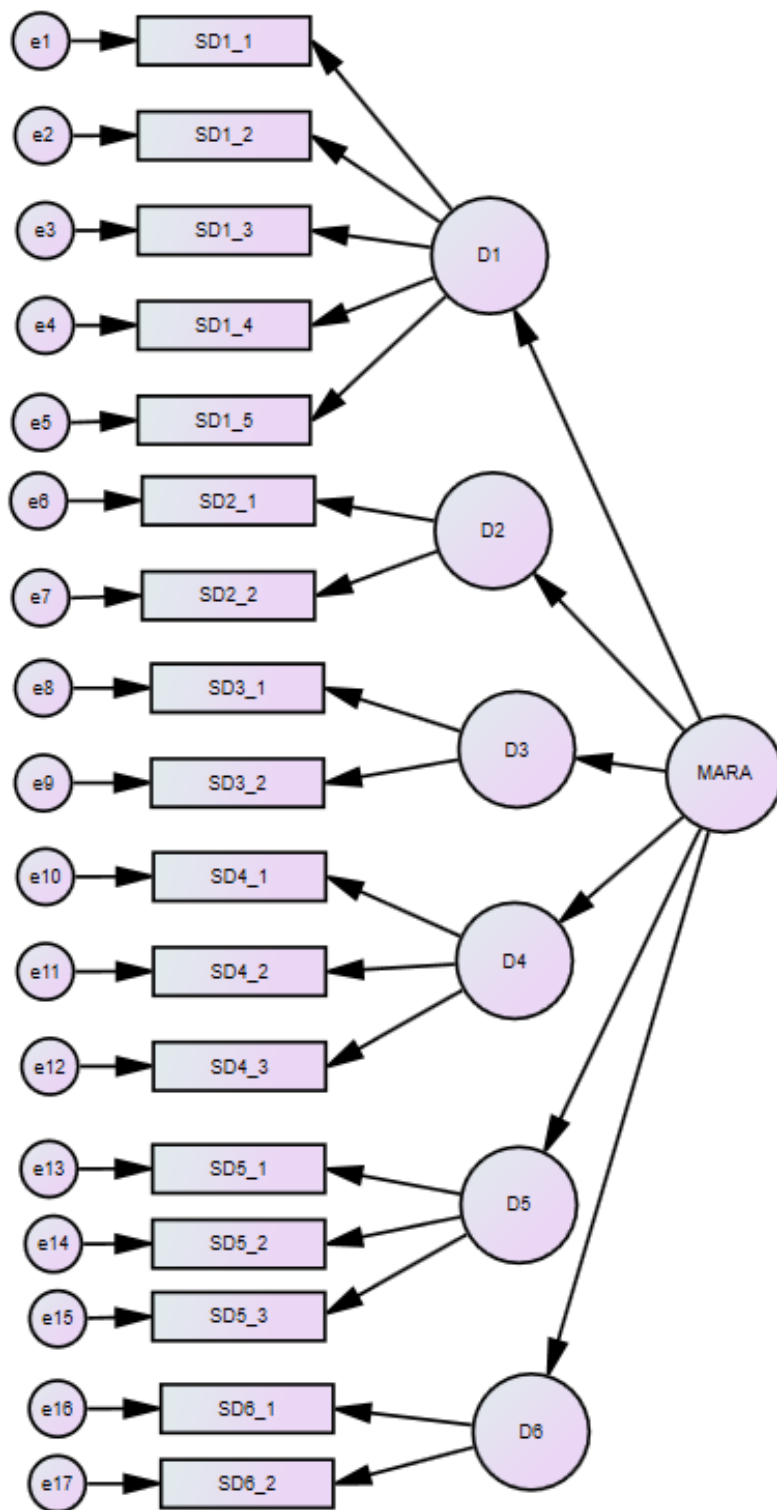
(a) **Pirmos eilės CFA modelis**, kuriuo tikrinama hipotezė, kad MARA rezultatų sistema yra daugiamačis konstruktas, sudarytas iš šešių tarpusavyje susijusių veiksnių (D1, D2, D3, D4, D5 ir D6), žr. 9 pav.

(b) **Antros eilės modelis** su vienu aukštesnės eilės veiksniais (MARA), kurį lemia šeši žemesnės eilės veiksniai (D1, D2, D3, D4, D5 ir D6). Šiame modelyje nagrinėjamas teorinis konstruktas, kuriame iškeliami 17 pagrindinių subkonstruktų. Taigi, šešios sritys laikomos subkonstruktu, o kiekvienas subkonstruktas matuojamas naudojant tam tikrą skaičių elementų. Antros eilės modelis atspindi hipotezę, kad šie veiksniai yra iš pažiūros skirtingi, tačiau susiję konstruktai, kuriuos galima paaiškinti vienu bendru pagrindiniu aukštesnės eilės konstruktu, žr. 10 pav.

Palyginti su pirmos eilės modeliu su koreliuojančiais veiksniais, antros eilės veiksniai modeliai gali suteikti parankesnę ir aiškesnę modelį, kai tyrėjai kelia hipotezę, kad jų duomenys grindžiami aukštesnės eilės veiksniais.

9 pav. Pirmos eilės šešių veiksnų modelis

10 pav. Antros eilės vieno veiksnio modelis

Žodynėlis

Gebėjimas: faktiškai įgytas įgūdis.

Vertinimas: procesas, apimantis terapijos dalyvio progreso supratimą, analizę ar išmatavimą vertinimo įrankio pagalba arba pagal terapinei programai nustatytus tikslus ir uždavinius, t. y. kaip greitai ar efektyviai dalyvis pasiekia menų terapijų programos tikslus.

Gebėjimas: galimybė išsiugdyti įgūdžius, kuriuos sukelia aplinkos stimuliavimas.

Įvertinimas: pačios programos tikrosios vertės ar sėkmės tyrimas, t. y. ar šokio ir judesio terapija, kai ji taikoma tokiu būdu, suteikia dalyviui pakankamai veiksmingą priemonę savo tikslams pasiekti?

Tarpinis vertinimas: tarpinio vertinimo tikslas yra stebėti dalyvio pažangą ir suteikti grįžtamąjį ryšį, kurį terapeutai gali panaudoti savo praktikai tobulinti, o dalyviai – pažangai gerinti. Tiksliau, tarpinis vertinimas:

- padeda dalyviams nustatyti savo stipriąsias ir silpnąsias puses bei nukreipti dėmesį į sritis, su kuriomis reikia dirbti;
- padeda terapeutams atpažinti, kur dalyviams sunku, ir nedelsiant spręsti problemas.

Pirminis įvertinimas: situacijos pirminis įvertinimas yra procesas, atliekamas terapinių santykių pradžioje. Pirmiausia tai yra susiję su informacijos rinkimu, kad terapeutas-praktikas galėtų sudaryti darbo bazę dalyvio problemoms spręsti.

Tiksiai: rezultatai arba pasiekimai, į kuriuos nukreiptos pastangos; trokštamos ateities intensija. Tai ilgalaikis pasiūlymas, kuris visada susijęs su siekiais, bet gali ir niekada netapti iki galo įgyvendintu. Nors galime padaryti pažangą siekdami šio tikslo, greičiausiai niekada nepasieksime taško, kuriame manytume, kad pasiekėme maksimumą.

Uždaviniai: tai yra numatomas konkretus rezultatas, kurį asmuo (terapeutas) arba sistema nori pasiekti per tam tikrą laiką ir su turimais ištekliais. Uždavinius galima pasiekti, nes jie turi apibrėžtą specifiką ir konkretų laiko periodą.

Rezultatai: pasekmės, kurios bent iš dalies yra tiesiogiai priskiriamos programai arba projektui ir paprastai įvertinamos pabaigoje arba netrukus po programos ar projekto pabaigos. Idealiu atveju jie atitinka uždavinius (taigi, jie yra numatyti rezultatai), t. y. mes pasiekiamo tai, ko užsibrėžėme, bet negalėjome būti tikri, kad tai padarysime, kai pradėjome.

Apibendrinamasis vertinimas: dalyvio pažangos įvertinimo procesas pasibaigus tam tikram terapijos laikotarpiui, lyginant gautą pažangą su koku nors standartu ar etalonu.

Padėkos

Sistemos kūrimas: dėkojame šokio judesio terapijos praktikams ir mokslininkams visame pasaulyje, atsiliepusiems į prašymus dalyvauti tyrime. Tai yra JungHsu Wan, Naujoji Zelandija; Connor Kelly, Guam; Cecelia Fontanesi, Italija, JAV; Alida Esmail, Kanada; Patti Russell-Curry, Ming Jung Shim, JAV, Korėja; Josephine Geipel, Sabine Koch, Vokietija, Simea Schoenenberger, Šveicarija / Škotija; Jenny Scott, Tessa Hens, Australija.

Logotipų dizainas: Whatdesign & MOSAICO – Plataforma de projetos inclusivos artísticas e educativas, Portugal (*MARA logotipo kaip mozaikos idėja. Mozaika yra visuma... visuma, kuri yra gyvenimas, ir visuma, kuri yra skirtingų dimensijų, sudarančių žmogų, sandūra, įvairovė, susiejanti šokį su „gyvenimo šokiu“. Sričių ir pėsčiųjų vaizdas mozaikos gabalėliuose, kurie persipina tarpusavyje, susilieja ir padaro šią visumą įmanomą. Būtent šis tarpusavio ryšys formuoja tai, kas esame, ir mintis, kad kiekviena dalelė (rezultatas) padeda kurti individą. Mozaika taip pat reiškia, kad kiekvienas individas yra unikalus meno kūrinys, sukurtas iš mažų sintezės dalelių, kur kiekviena dalelė yra unikali ir nepakartojama.*)

Viršelio fotografijos: Igor Pereira

Finansinė parama: paramą rezultatų sistemai *Outcomes Framework* sukurti ir išbandyti suteikė: Melburno universitetas (the University of Melbourne) ir Mackenzie Post-Doctoral Fellowship draugija, rėmę projekto vadovę Kim Dunphy, ir MSEI Community Fellowship draugija, parėmusi Tessa'ą Hens iš Bayley House, Braitonas; Jungtinei Australijos-Vokietijos tyrimų kooperacijos schemai, (DAAD); PACFA (Australijos psichoterapijos ir konsultacijų federacija) ir anonimiškas paramos fondas; taip pat fondas Hanny Exiner Memorial Fund (Australijos šokio ir judesio terapijos asociacija).

Asmeninė pagalba: Faculdade de Motricidade Humana, Universidade de Lisboa, Portugalija, už dėstytojos Paula Lebre indėlį ir absolventams bei podiplominių studijų studentėms Mariana Biscoito, Inês Beles Carolina Silva, Tomás Pereira, Carla Godinho, Alexandra Paula, Ana Caridade, Ana Coimbra; Portugalijos Almada miesto tarybai, už programą Dança e Gira Program, kuri suteikė galimybę vykdyti tyrimus su Emilia Prudêncio ir Soraia Juma pagalba; RIArt, Alanus/Bonn Hochschule, Vokietija, už dėstytojos Sabine C. Koch indėlį ir SRH Hochschule, Heidelberg, už pagalbą podiplominių studijų studentėms Simea Schoenenberger (M.A.) ir Josephine Geipel (M.A.); Bayley House, Melbourne, Australija, už Tessa Hens laiką, bandomųjų tyrimų personalui ir dalyviams; Drexel University, JAV, dėstytojai Sharon W. Goodill už indėlį į MARA įrankio vystymą; Čikagos Columbia College už dėstytojos Professor Susan Imus laiką ir Laura Allen ir podiplominių studijų studentams Patrick Justin ir Hannah Bailey, vykdytusiems bandomuosius tyrimus; Sunshine Special Developmental School, Melburnas, Australija, už Sue Mullane darbą, personalui, studentams ir visoms bandomųjų tyrimų šeimoms; bei šimtams šokio ir judesio ir kitų menų terapijų terapeutams Australijoje ir visame pasaulyje.

Nuorodos

Aguiar, L. & de Rocha, P., & Morris, M. (2016). Therapeutic Dancing for Parkinson's Disease, *International Journal of Gerontology*, 10(20), 64-70. <https://doi.org/10.1016/j.ijge.2016.02.002>

Ambady, N., Bernieri, F. J., & Richeson, J. A. (2000). Toward a histology of social behavior: Judgmental accuracy from thin slices of the behavioral stream. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, Vol. 32 (p. 201–271). Academic Press. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(00\)80006-4](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(00)80006-4)

American Dance Therapy Association (ADTA) (2017). *ADTA 2016 Member Survey and Practice Analysis*. Maryland: ADTA. <https://adta.org/wp-content/uploads/2017/09/American-Dance-Therapy-Association-Practice-Analysis-Report-2017.pdf>.

American Dance Therapy Association (ADTA) (2020). What is dance/movement therapy. <https://www.adta.org/>

Archer, S., Buxton, S., & Sheffield D. (2015). The effect of creative psychological interventions on psychological outcomes for adult cancer patients: a systematic review of randomised controlled trials. *Psychooncology*, 24(1) 1–10. doi:10.1002/pon.3607

Bainbridge Cohen, B. (2018). *The Basic Neurocellular Patterns*. Body Mind Centering.

Bartenieff, I. & Lewis, D. (1980). *Body Movement: Coping with the Environment*. Gordon & Breach.

Boehm, K., Cramer, H., Staroszyński, T., & Ostermann, T. (2014). Arts therapies for anxiety, depression, and quality of life in breast cancer patients: a systematic review and meta-analysis. *Evid Based Complement Alternat Med*. 2014:103297. doi:10.1155/2014/103297

Brauninger, I. (2012a). The efficacy of dance movement therapy group on improvement of quality of life: A randomized controlled trial, *The Arts in Psychotherapy*, 39, 4, 296-303. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2012.03.008>

Brauninger, I. (2012b). Dance movement therapy group intervention in stress treatment: A randomized controlled trial (RCT), *The Arts in Psychotherapy*, 39, 5, 443–450. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2012.07.002>.

Burzynska, A. Finc, K., Taylor, B., Knect, A., & Kramer, A. (2017). The dancing brain: structural and functional signatures of expert dance training, *Front. Hum. Neurosci.*, <https://doi.org/10.3389/fnhum.2017.00566>

Byrne, B. (2016). *Structural Equation Modelling With AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming* (2nd ed.). Routledge.

Caldwell, C. (2018). *Bodyfulness*. Shambala.

Capello, P. P. (2016). *BASICS: An intra/interactional model of DMT with the adult psychiatric patients*. In S. Chaiklin & H. Wengrower (Eds.), *The art and science of dance/movement therapy: Life is dance* (p. 77–101). Routledge/Taylor & Francis Group.

Casey, S.E. (2018). Moving to Prevent Child Sexual Abuse: Dance/Movement Therapy as Primary Prevention. *Am J Dance Therapy*, 40, 240–253. doi:10.1007/s10465-018-9286-4

Chaiklin, S. (2017). Connecting the practice of dance/movement therapy. What differentiates us? *American Journal of Dance Therapy*, 39, 142–147.

Cohen, B. (1993). *Sensing, feeling and action: The experiential anatomy of Body-Mind Centering*. Contact Editions

COMET Initiative (2018). The Comet Initiative. <http://www.comet-initiative.org/>.

Conceição, L. S., Neto, M.G., do Amaral, M.A., Martins-Filho, P.R., & Oliveira Carvalho, V. (2016). Effect of dance therapy on blood pressure and exercise capacity of individuals with hypertension: A systematic review and meta-analysis. *Int J Cardiol*. 220, 553–557. doi:10.1016/j.ijcard.2016.06.182.

CORC (Child Outcomes Research Consortium) (2020). Who we are. <https://www.corc.uk.net/about-corc/who-we-are/>

- Coubard O., Duret S., Lefebvre L., Lapalus P., & Ferrufino L. (2011). Practice of contemporary dance improves cognitive flexibility in aging, *Front. Aging Neurosci.*doi.org/10.3389/fnagi.2011.00013
- Cruz, R. (2013). Evaluation and assessment in dance/movement therapy. In R. Cruz and B. Feder (Eds). *The art and science of evaluation in the arts therapies*, 2nd Edn. CC Thomas, pp. 307–33.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. Harper and Row.
- Csikszentmihalyi, M. (1997). *The Masterminds series. Finding flow: The psychology of engagement with everyday life*. Basic Books.
- Dance Movement Therapy Association of Australasia (DTAA) (2020). What is dance movement therapy. DTAA. <https://dtaa.org.au/therapy/>
- de Dreu, M.J., van der Wilk, A.S., Poppe, E., Kwakkel, G., & van Wegen, E.E. (2012). Rehabilitation, exercise therapy and music in patients with Parkinson's disease: a meta-analysis of the effects of music-based movement therapy on walking ability, balance and quality of life. *Parkinsonism Relat Disord.* 18 Suppl 1:S114-S119. doi:10.1016/S1353-8020(11)70036-0
- Dell, C. (1977). *A Primer for Movement Description Using Effort – Shape and Supplementary Concepts*, Dance Notation, pp. 43–58.
- Department of Human Services (2008). Opportunities in practice: Outcome measurement in mental health, Melbourne: Victorian Government. Retrieved from <https://www2.health.vic.gov.au/mental-health/practice-and-service-quality/service-quality/measuring-outcomes-in-mental-health/outcome-measures-used-in-victoria>
- de Natale, E.R., Paulus, K.S., Aiello, E, et al. (2017). Dance therapy improves motor and cognitive functions in patients with Parkinson's disease. *NeuroRehabilitation.* 40(1)141–144. doi:10.3233/NRE-161399
- Dunphy, K., Smithies, J., Schauble, H., Stevenson, A., & Uppal, R. (2020). Positing a schema of measurable outcomes of cultural engagement. *Evaluation*.
- Dunphy, K. & Hens, T. (2018). Outcome-focussed dance movement therapy assessment enhanced by iPad app MARA. *Frontiers in Psychology.* 9:2067. doi: 10.3389/fpsyg.2018.02067. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2018.02067/full>
- Dunphy, K., Mullane, S., & Allen, L. (2016). Developing an iPad app for assessment in dance movement therapy, *The Arts in Psychotherapy*, 5 (54–62). doi.org/10.1016/j.aip.2016.09.001.
- Dunphy, K. & Scott, J. (2003). *Freedom to Move: Movement and dance for people with intellectual disabilities*, Sydney: Elsevier.
- Dunphy, K., Smithies, J., Schauble, H., Stevenson, A., & Uppal, R. (2020). Positing a schema of measurable outcomes of cultural engagement. *Evaluation Journal*.
- European Association of Dance Movement Therapy (EADMT) (2020). What is dance movement therapy? <https://www.eadmt.com/?action=article&id=22>
- Eddy, M. (2016). *Mindful Movement*. Intellect.
- Elliott, S. N., Racine, C. N., & Busse, R. T. (1995). Best practices in preschool social skills training. In A. Thomas & J. Grimes (Eds.), *Best practices in school psychology-III.* (p. 1009–1020). National Association of School Psychologists.
- Filar-Mierzwa, K., Długosz, M., Marchewka, A., Dąbrowski, Z., & Poznańska, A. (2017) The effect of dance therapy on the balance of women over 60 years of age: The influence of dance therapy for the elderly, *Journal of Women & Aging*, 29(4) 348–355, doi: 10.1080/08952841.2016.1194689.
- Fisher, P. (2017). The recovery journey: The place and value of dance movement psychotherapy with clients with alcohol or substance misuse. In H. Payne, (ed.) *Essentials of Dance Movement Psychotherapy: International perspectives on theory, research, and practice*. Routledge.

- Frank, R., & LaBarre, F. (2011). *The first year and the rest of your life: Movement, development and psychotherapeutic change*. Routledge.
- Gomes, N. M., Menezes, M.A., & Oliveira Carvalho, V. (2014). Dance therapy in patients with chronic heart failure: a systematic review and a meta-analysis. *Clin Rehabil.* 28(12) 1172–1179. doi:10.1177/0269215514534089
- Gross, J.J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology.* 2(3) 271–299. doi:10.1037/1089-2680.2.3.271
- Guerra Balic, M., Barnet-Lopez, S., Signo, S., Testor, S.P., Bruna, O., Solano-Mora, L., & Oveido, G. (2017). Cognitive benefits of a dance movement therapy program in adults with intellectual disabilities, *Medicine & Science in Sports & Exercise*,49,75. doi:10.1249/01.mss.0000517033.34425.61
- Hackney, M., & Bennett, C. (2014). Dance therapy for individuals with Parkinson's Disease: Improving quality of life. *Journal of Parkinsonism and Restless Legs Syndrome*, 4,17–25. doi:10.2147/JPRLS.S40042
- Hackney, P. (2002). *Making Connections: Total body integration through Bartenieff Fundamentals*. Routledge.
- Hanna, J. L. (2008). A nonverbal language for imagining and learning: Dance education in K-1 Curriculum. *Educational Researcher*, 37(8), 491–506.
- Harris, D. (2007). Pathways to embodied empathy and reconciliation after atrocity: Former boy soldiers in a dance/movement therapy group in Sierra Leone, *Intervention*, 5(3) 203–231.
- Head Start Early Childhood Learning and Knowledge Centre (n.d.) *Head Start Early Learning Outcomes Framework*. U.S. Department of Health and Human Services. <https://eclkc.ohs.acf.hhs.gov/school-readiness/article/head-start-early-learning-outcomes-framework>
- Hekkert, P. (2014) What I talk about when I talk about aesthetics. In *Proceedings of the Twenty third Biennial Congress of the International Association of Empirical Aesthetics*. (Ed. A Kozbelt), New York, USA, 22-24 August 2014, pp. 244–246.
- Hens, T. & Dunphy, K. (2020). Planning a dance movement therapy program for clients with intellectual disability: considering NDIS, host agency and DMT priorities. *Moving On*, 17(1) 2–17. <https://dtaa.org.au/journal/>
- Hens, T., & Dunphy, K. (2020). Developing participant capacity for self-assessment in dance movement therapy. *Journal of Disability and Society*.
- Homan, K. B. (2010). Embodied concepts of neurobiology in dance/movement therapy practice. *American Journal of Dance Therapy*, 32(2), 80–99. doi.org/10.1007/s10465-010-9099-6.
- Horwitz, E. (2006) Evaluating DMT in fibromyalgia patients - Consequences of verbal, visual and hormonal Analysis. In S. Koch and I. Brauningner (Eds.) *Advances in dance/movement therapy: Theoretical Perspectives and Empirical Findings*. Logos Verlag.
- Jeong, Y.J., Hong, S.C., Lee, M.S., Park, M.C., Kim, Y.K., & Suh, C.M. (2005). Dance movement therapy improves emotional responses and modulates neurohormones in adolescents with mild depression. *Int J Neurosci*, 115(12) 1711–1720. doi:10.1080/00207450590958574
- Jones, P. (2020). *The arts therapies: A revolution in healthcare*. (2nd ed). Routledge.
- Kestenberg Amighi, J., Loman, S., Lewis, P., & Sossin, M. et al (1999). *The meaning of movement: Developmental and clinical perspectives of the Kestenberg Movement Profile*. Brunner-Routledge.
- Kiepe, M.S. Stockigt, B., Keil, T. (2012). Effects of dance therapy and ballroom dances on physical and mental illnesses: A systematic review, *The Arts in Psychotherapy*, 39(5), 404–411. <https://doi.org/10.1016/j.aip.2012.06.001>
- Koch, S., Morlinghaus, K., Fuchs, T. (2007). The joy dance: Specific effects of a single dance intervention on psychiatric patients with depression, *The Arts in Psychotherapy*, 34(4), 340–349. doi.org/10.1016/j.aip.2007.07.001
- Koch, S., & Fischmann, D. (2011). Embodied enactive dance/movement Therapy. *American Journal of Dance Therapy*, 33(1), 57–72. doi 10.1007/s10465-011-9108-4

- Koch, S. C., Caldwell, C. & Fuchs, T. (2013). On body memory and embodied therapies. *Body, Movement and Dance in Psychotherapy*, 8(2), 82–94. doi:10.1080/17432979.2013.775968
- Koch, S., Kunz, T., Lykou, S. & Cruz, R. (2014). Effects of dance movement therapy and dance on health-related psychological outcomes: A meta-analysis. *The Arts in Psychotherapy*, 41(1) 46–64. doi.org/10.1016/j.aip.2013.10.004
- Koch, S. C., Mergheim, K., Raeke, J., Machado, C. B., Riegner, E., Nolden, J., Diermayr, G., von Moreau, D., & Hillecke, T. K. (2016). The embodied self in Parkinson's Disease: Feasibility of a single tango intervention for assessing changes in psychological health outcomes and aesthetic experience. *Frontiers in neuroscience*, 10, 287. doi.org/10.3389/fnins.2016.00287
- Koch, S. (2017). Arts and health: Active factors and a theory framework of embodied aesthetics, *The Arts in Psychotherapy*, 54, 85–91. doi.org/10.1016/j.aip.2017.02.002
- Koch, S. (2019). Indications and contraindications in dance movement therapy: learning from practitioners' experience. *GMS Journal of Arts Therapies*, 1. doi: 10.3205/jat000006
- Koch, S., Wirtz, G., Harter, C., Weisbrod, M., Winkler, F., Pröger, A., & Herpertz, S. (2019). Embodied self in trauma and self-harm: A pilot study of effects of flamenco therapy on traumatized inpatients, *Journal of Loss and Trauma*, 24(5–6), 441–459. doi:10.1080/15325024.2018.1507472
- Konie, R. (2011). *A brief overview of Laban Movement Analysis*. <http://psychomotorischetherapie.info/website/wp-content/uploads/2015/10/LMA-Workshop-Sheet-Laban.pdf>
- Kornblum R. (2002). *Disarming the playground: Violence prevention through movement and pro-social skills*, Wood „N“ Barnes.
- Laban, R. (2011). *Mastery of movement*. (4th ed.), Revised Lisa Ullman. Dance Books.
- Laban, R. (2011). *Choreutics*, annotated and edited by Lisa Ullman, Dance Books.
- Ladd, G. W., & Mize, J. (1983). A cognitive-social learning model of social skill training. *Psychological Review*, 90(2), 127–157.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2002). Why cognitive linguistics requires embodied realism. *Cognitive Linguistics*, 13(3), 245–263.
- Lauffenburger, S. (2020). Something more: the unique features of dance movement therapy/psychotherapy, *American Journal of Dance Therapy*, 42, 16–32. doi.org/10.1007/s10465-020-09321-y
- Lebre, P., Dunphy, K., & Juma, S. (2020). Exploring use of MARA (Movement Assessment and Reporting App) to establish group objectives for psycho-motor interventions, *Body, Movement, Dance and Psychotherapy*. doi: 10.1080/17432979.2020.1806926
- Lee, Y.R. (1999). The effect of dance therapy on physical and psychological characteristics in the elderly. *J Korean Acad Nurs*, 29(2) 429–444. doi.org/10.4040/jkan.1999.29.2.429
- Lee, H-J., Jang, S-H., & Lee, S-Y. (2015). Effectiveness of dance/movement therapy on affect and psychotic symptoms in patients with schizophrenia, *The Arts in Psychotherapy*, 45, 64–68. doi.org/10.1016/j.aip.2015.07.003
- Leirvag, H., Pedersen, G., & Karterud, S. (2010). Long-term continuation treatment after short-term day treatment of female patients with severe personality disorders: Body awareness group therapy versus psychodynamic group therapy. *Nord. J. Psychiatry*, 64(2), 115–122.
- Levy, F. (2005). Laban Movement Analysis and Dance Therapy in the United States, In F. Levy (Ed). *Dance/movement therapy: A Healing Art*. (pp.131-164). The American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance.
- Lötzke, D., Ostermann, T., & Büssing, A. (2015). Argentine tango in Parkinson disease – a systematic review and meta-analysis. *BMC Neurol*, 5(15), 226. doi:10.1186/s12883-015-0484-0

- Lumsden, M. (2006). The affective self and affect regulation in dance movement therapy. In S. Koch and I. Brauningner (eds.) *Advances in dance/movement therapy: Theoretical perspectives and empirical findings*. pp. 29-39. Logos Verlag.
- Making Dance Matter (2019). About MARA. <https://www.makingdancematter.com.au/about/>
<https://www.makingdancematter.com.au/help/>
- Mannheim E., & Weis J. (2006) Dance/movement therapy with cancer Inpatients: Evaluation of process and outcome parameters. In S. Koch and I. Brauningner (eds.) *Advances in dance/movement therapy: Theoretical perspectives and empirical findings*. Pp. 61–72. Logos Verlag.
- Martin, L.A., Koch, S.C., Hirjak, D., & Fuchs, T. (2016). Overcoming disembodiment: The effect of movement therapy on negative symptoms in schizophrenia-A multicenter randomized controlled trial. *Front Psychol*, 7:483. doi:10.3389/fpsyg.2016.00483
- Maté, G. (2012). *In the realm of hungry ghosts*. Vintage Canada.
- McGarry, L. M., & Russo, F. A. (2011). Mirroring in dance/movement therapy: Potential mechanisms behind empathy enhancement. *The Arts in Psychotherapy*, 38, 178–184. doi.org/10.1016/j.aip.2011.04.005
- Meekums, B. (2010). Moving towards evidence for dance movement therapy: Robin Hood in dialogue with the King. *The Arts in Psychotherapy*, 37(1), 35–41.
- Meekums, B. (2014). Becoming visible as a profession in a climate of competitiveness: The role of research. *Body, Movement and Dance in Psychotherapy*, 9(1), 23–137. doi: 10.1080/17432979.2014.885912.
- Meekums, B., Karkou, V., & Nelson, E.A. (2015). Dance movement therapy for depression. *Cochrane Database Syst Rev*. 2015(2):CD009895. doi:10.1002/14651858.CD009895.pub2
- Minieri, A. M., Reese, R.J., Miserocchi, K. M., & Pascale-Hague, D. (2015). Using participant feedback in training of future counselling psychologists: An evidence-based and social justice practice. *Counselling Psychology Quarterly*, 28(3), 305–323. doi:10.1080/09515070.2015.1055236
- Moore, C. & Yamamoto, K. (2011). *Beyond words: Movement observation and analysis*, Gordon and Breach.
- Newlove, J. & Dalby, J. (2004). *Laban for All*, London:Nick Hern Books.
- Noreau, L., Martineau, H., Roy, L., Belzile, M. (1995). Effects of a modified dance-based exercise on cardiorespiratory fitness, psychological state and health status of persons with rheumatoid arthritis. *American Journal of Physical Medicine & Rehabilitation*, 74(1):19–27. doi: 10.1097/00002060-199501000-00004
- NSW Government (2019). NSW Human Services Outcomes Framework. NSW Government. <https://www.facs.nsw.gov.au/resources/human-services-outcomes-framework>
- Oranga Tamariki Ministry for Children (n.d) *Outcomes framework*. New Zealand Government. <https://orangatamariki.govt.nz/about-us/outcomes-framework/>
- Panksepp, J. (2005). On the embodied neural nature of core emotional affects. *Journal of Consciousness Studies*, 12(8–10), 158–184.
- Peters, H. J. (2012). *Dance/dance movement therapy and general wellbeing, depression and anxiety: A meta-analysis* (Doctoral dissertation), University of Tasmania.
- Pohlmann, V., Koch, S., & Fuchs, T. (2017). Changes in Well-Being of Schizophrenic Patients after Movement Therapy: Results of a Multicenter RCT Study. In K. Dannecker (Ed.). *Arts Therapies and New Challenges in Psychiatry*, pp. 114–139. Routledge.
- Powell, M. (2008). *Assessment in dance/movement therapy practice: A state of the field survey*, Masters thesis, Drexel University. <http://dspace.library.drexel.edu/handle/1860/2944>
- Rodrigues-Krause, J., Farinha, J.B., Krause, M., & Reischak-Oliveira, Á. (2016). Effects of dance interventions on cardiovascular risk with ageing: Systematic review and meta-analysis. *Complement Ther Med*. 29, 16–28. doi:10.1016/j.ctim.2016.09.004

- Röhrich, F., & Priebe, S. (2006). Effect of body-oriented psychological therapy on negative symptoms in schizophrenia: a randomized controlled trial. *Psychol Med.* 36(5):669–678. doi:10.1017/S0033291706007161
- Rogers, N. (2016). Person-centered expressive art therapy: A path to wholeness. In J. Rubin (Ed) *Approaches to Art Therapy: Theory and Technique*. Routledge.
- Samaritter, R. (2018). The aesthetic turn in mental health: Reflections on an explorative study into practices in the arts therapies, *Behav. Sci*, 8, 41; doi:10.3390/bs8040.
- Schifferstein, H.N.J. & Hekkert, P. (2013). Sensory aesthetics in product design. In F. Bacci and D. Melcher (Eds.) *Art and the senses*. Oxford University Press, pp. 529–555.
- Seligman, M. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. Heinemann.
- Shanahan, J., Morris, M.E., Bhriain, O.N., Saunders, J., & Clifford, A.M. (2014). Dance for people with Parkinson disease: what is the evidence telling us? *Arch Phys Med Rehabil.*, 96(1)141–153. doi.org/10.1016/j.apmr.2014.08.017
- Sharp, K., & Hewitt, J. (2014). Dance as an intervention for people with Parkinson's disease: a systematic review and meta-analysis. *Neurosci Biobehav Rev.* 47,445–456. doi:10.1016/j.neubiorev.2014.09.009
- Sheets-Johnstone, M. (2016). Foundational dynamics of animate nature. In U. Eberlein (Ed.). *Intercorporeality, movement and tacit knowledge*. Transcript Verlag.
- Shimamura, A.P. (2014). Toward a science of aesthetics: issues and ideas. In A.P. Shimamura and S.E. Palmer (Eds.). *Aesthetic science: Connecting minds, brains and experience*. Oxford University Press, p. 2–28.
- Stanley, E. (2019). *Widen the window: Training your brain and body to thrive during stress and recover from trauma*. Yellow Kite, Hodder & Stoughton.
- State of Victoria, Department of Health and Human Services. (2016). Victorian public health and wellbeing outcomes framework. Melbourne: Victorian Government. <http://www.dhhs.vic.gov.au/our-strategy>
- Stern, D. (2010). *Forms of vitality: Exploring dynamic experience in psychology, the arts, psychotherapy and development*. Oxford University Press.
- Studd, K. & Cox, L. (2013). *Everybody Is a body*. Dog Ear Publishing.
- Summa, M., Koch, S., Fuchs, T., & Muller, C. (2013). Body memory: an integration. In: Koch, S., Fuchs, T., Summa, M, & Muller, C. (eds). *Body Memory, Metaphor and Movement*. John Benjamin.
- Takahashi, H., Matsushima, K., & Kato, T. (2019). The effectiveness of dance/movement therapy for autism spectrum disorder: A systematic review. *American Journal of Dance Therapy* <https://doi.org/10.1007/s10465-019-09296-5> 1 3
- Thompson, G. (2020). A grounded theory of music therapists' approach to goal processes within their clinical practice, *The Arts in Psychotherapy*, 70,101680. doi:<https://doi.org/10.1016/j.aip.2020.101680>
- Todd, M. (1997). *The Thinking Body*. Gestalt Press.
- Tsachor, R., & Shafir, T. (2019). How shall I count the ways? A method for quantifying the qualitative aspects of unscripted movement with Laban Movement Analysis. *Frontiers in Psychology*. doi: 10.3389/fpsyg.2019.00572
- Ullmann, L. (1971). *Some preparatory stages for the study of space harmony in the art of movement*, The Laban Art of Movement Guild.
- UNESCO (2001). Universal Declaration on Cultural Diversity. http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13179&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
- UNESCO (2020). What is meant by „cultural heritage“? <http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/illicit-trafficking-of-cultural-property/unesco-database-of-national-cultural-heritage-laws/frequently-asked-questions/definition-of-the-cultural-heritage/>

Vancea, F. (2013). Unifying Personal Development Through Dance, Movement and the Increase of the Emotional Intelligence Level. *J Exp Psychother. Psihoter. Exp.* 16:3.

Van der Kolk, B. (2014). *The body keeps the score: Brain, mind, and body in the healing of trauma*. Penguin.

Wengrower, H. (2016). The creative artistic process in dance movement therapy, in S. Chaiklin, & H. Wengrower, (eds.). *The Art and Science of Dance/Movement Therapy* (pp. 13–32). Routledge.

Welsh Government (2016). *Social Services: The national outcomes framework for people who need care and support and carers who need support*. Welsh Government. <https://socialcare.wales/research-and-data/research-on-care-finder/the-national-outcomes-framework-for-people-who-need-care-and-support-and-carers-who-need-support>

World Health Organisation (2020). Constitution. <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>

TURINIO VALIDUMO TYRIMAS

Siekiant išanalizuoti turinio validumą, prašome Jūsų bendradarbiauti užpildant šios lietuviškosios OUTCOMES FRAMEWORK ŠOKIO-JUDESIO TERAPIJOS REZULTATŲ LENTELĖS versijos skales, kurias sudaro pōsričių ir sričių elementai. Klausimyno tikslas – išsiaiškinti, kaip skirtingi specialistai, susiję su šokio, judesio, kūno ir kitais menų terapiniais metodais, kuriuose kūnas dalyvauja kaip tarpininkas, mano, kad šią skalę sudarantys elementai yra svarbūs, aiškūs, paprasti ar daugiareikšmiški. Pridėtame faile galite peržiūrėti su kiekvienu elementu – pōsrite ir sritimi – susijusias apibrėžtis. Labai dėkojame Jums už bendradarbiavimą, nes jis labai svarbus šios priemonės lietuviškosios versijos patvirtinimui. Baigę įrašykite failą ir atsiųskite jį adresu indre.simanaviciene@gmail.com.

AMŽIUS: _____ PROFESINĖ VEIKLA: _____ Kvalifikacija: _____

Pažymėkite kryželiu, kurioje(-iose) srityje(-yse), Jūsų manymu, veikiate arba veikėte:

Meninis ugdymas - bendrasis | Meninis ugdymas - šokis | Bendruomenės šokiai |
 Integruota šokio-judesio terapija | Šokio-judesio terapija | Dramos terapija | Kita: kuri sritis? _____

Prašome įvertinti kiekvieno punkto svarbumą, aiškumą, paprastumą ir daugiareikšmiškumą. Kiekvienam elementui ir kiekvienam stulpeliui reikia įrašyti skaičių (nuo 1 iki 4). Kai manote, kad tai būtina, galite rašyti pastabas ir (arba) komentarus.

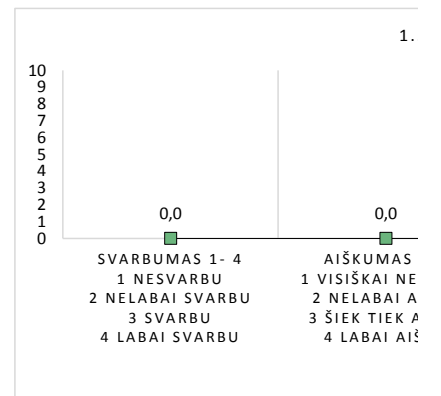
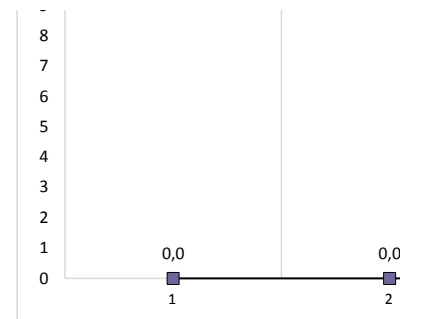
TURINIO VALIDUMAS – MARA© – judesio vertinimo ataskaitų teikimo programa (Dunphy, Lebre & Mullane, 2020) EXCEL 1.0 ve

Sritis	Põsritė	Elementas (siekinys)	SVARBUMAS 1-4		AIŠKUMAS 1-4	
			1 Nesvarbu	2	1 Visiškai neaišku	2 Nelabai aišku
FIZINė SRITIS	1.1. Kūno dalys: suvokimas, aktyvinimas ir ryšys	1.1.1. Kvėpavimo pagalba atliekant judesį	-	-	-	-
		1.1.2. Kūno dalių aktyvinimas: viršutinė, apatinė kūno dalis	-	-	-	-
		1.1.3. Kūno pusrutulių aktyvinimas: kairysis, dešinysis	-	-	-	-
		1.1.4. Kūno dalių ryšys: centro ir galūnių, galvos ir uodegos jungtys	-	-	-	-
		1.1.5. Kūno dalių ryšys: viršutinė ir apatinė kūno dalys	-	-	-	-
		1.1.6. Kūno pusių ryšys: dešinioji ir kairioji pusės	-	-	-	-
		1.1.7. Kūno dalių ryšys: kryžminis judesys	-	-	-	-
		1.1.8. Kūno dalių įsijungimo seka judesyje	-	-	-	-
		1.1.9. Savęs sinchronizacija: kūno dalys juda sutartinai ir ritmiškai	-	-	-	-
		1.1.10. Judesio eigos kontrolė	-	-	-	-
	1.2. Erdvė: kūnas erdvėje	1.2.1. Kinesfera: gebėjimas naudoti artimąją, vidutinę ir tolimąją asmeninę erdvę	-	-	-	-
		1.2.2. Judėjimo plokštumos: gebėjimas judėti vertikaliajoje, horizontalioje ir sagitalinėje plokštumose	-	-	-	-
		1.2.3. Erdvinė intencija: gebėjimas pasirinkti ir naudoti kryptis ar taškus erdvėje	-	-	-	-
		1.2.4. Lygiai erdvėje: gebėjimas naudoti žemą, vidutinį ir aukštą lygius	-	-	-	-
		1.2.5. Kūno ribų įsisąmoninimas erdvėje	-	-	-	-
	1.3. Forma: kūno formų kūrimas	1.3.1. Kūno formų tėkmė: gebėjimas kurti kūno formas tėkmėje, atsižvelgiant į kūno dalių ir kūno visumos tarpusavio santykį	-	-	-	-
		1.3.2. Formos kryptingumas: gebėjimas naudoti kryptį turinčius judesius	-	-	-	-
		1.3.3. Erdvinės trajektorijos: gebėjimas kurti aktyvią ir trimatę kūno sąveiką su aplinkos tūriu	-	-	-	-
		1.3.4. Formos kokybės: gebėjimas naudoti formas kokybes, atsivėrimas ir užsivėrimas	-	-	-	-
	1.4. Pastanga: judėjimo kokybės	1.4.1. Svoris: aktyvių (lengvas – stiprus) ir pasyvių (silpnas – sunkus) svorio judesio kokybių naudojimas	-	-	-	-
		1.4.2. Erdvė: gebėjimas naudoti kryptingas ir nekryptingas pastangas erdvėje	-	-	-	-
		1.4.3. Laikas: gebėjimas naudoti staigų ir ištemptą judesį	-	-	-	-
		1.4.4. Tėkmė: gebėjimas naudoti laisvus ir įtemptus judesius	-	-	-	-
		1.4.5. Judesio kokybių deriniai: gebėjimas naudoti įvairius judesio kokybių derinius	-	-	-	-
		1.4.6. Judesio kokybių kaita: gebėjimas keisti judesio kokybes	-	-	-	-
	1.5. Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas	1.5.1. Ištvėrmė	-	-	-	-
		1.5.2. Jėga	-	-	-	-
		1.5.3. Lankstumas	-	-	-	-
		1.5.4. Pusiausvyra	-	-	-	-
		1.5.5. Fizinės įtampos atpalaidavimas	-	-	-	-
KULTŪRINė SRITIS	2.1. Kūrybiškumas ir estetikos pojūtis	2.1.1. Kūrybiškumo išraiška	-	-	-	-
		2.1.2. Estetinio praturtėjimo patyrimas	-	-	-	-
		2.1.3. Estetinių sprendimų priėmimas	-	-	-	-
	2.2. Kultūros vertinimas ir	2.2.1. Įvairovės ir kultūrinės raiškos skirtumų įsisąmoninimas	-	-	-	-

	priklausymas	2.2.2.	Priklausymo bendram kultūriniam kontekstui pojūtis	-	-
EMOCINĖ SRITIS	3.1. Emocijų raiška	3.1.1.	Savo jausmų ar emocinės būsenos atpažinimas	-	-
		3.1.2.	Savo jausmų ar emocinės būsenos išreiškimas	-	-
		3.1.3.	Smagumo, malonumo, džiaugsmo patyrimas	-	-
		3.1.4.	Gebėjimas būti žaismingam	-	-
		3.1.5.	Gebėjimas patirti visą būsenų spektrą ir intensyvumą	-	-
		3.1.6.	Teigiamo kūno įvaizdžio pojūtis	-	-
		3.1.7.	Pasitikėjimo savimi jausmas	-	-
EMOCINĖ SRITIS	3.2. Emocijų reguliacija	3.2.1.	Dabartinę situaciją atitinkančių jausmų ir emocijų išraiška	-	-
		3.2.2.	Gebėjimas susidoroti su iššūkiais ir sunkumais	-	-
		3.2.3.	Psichologinės įtampos atpalaidavimas	-	-
KOGNITYVINĖ SRITIS	4.1. Dėmesingumas ir iniciatyvumas	4.1.1.	Dėmesingumas veiklai	-	-
		4.1.2.	Veiklą atitinkanti energija	-	-
		4.1.3.	Preferencijų išreiškimas ir gebėjimas pasirinkti	-	-
		4.1.4.	Savarankiškas veiksmo ar veiklos inicijavimas	-	-
		4.1.5.	Lyderystė, atsakomybės už veiklą prisiėmimas	-	-
	4.2. Atmintis	4.2.1.	Pastebimas entuziastingas laukimas	-	-
		4.2.2.	Gebėjimas atsiminti judesių sekas	-	-
		4.2.3.	Gebėjimas atsiminti ankstesnės veiklos temas ar idėjas	-	-
		4.2.4.	Gyvenimo prisiminimų prasmingas iškėlimas ir tyrinėjimas	-	-
	4.3. Vykdomosios funkcijos	4.3.1.	Nurodymų ir/ar gairių laikymasis	-	-
		4.3.2.	Suvokimo greitis	-	-
		4.3.3.	Gebėjimas reflektuoti	-	-
		4.3.4.	Konstruktivus mąstymas, sąsajų kūrimas, dėsningumų nustatymas	-	-
		4.3.5.	Gebėjimas atpažinti savo ir kitų ypatumus ("proto teorija")	-	-
SOCIALINĖ SRITIS	5.1. Įkūnyta neverbali komunikacija	5.1.1.	Komforto jausmas būnant fiziškai arti kitų žmonių	-	-
		5.1.2.	Tinkamas akių žvilgsnis arba kontaktas	-	-
		5.1.3.	Tinkama veido išraiška	-	-
		5.1.4.	Tinkamas prisilietimų naudojimas ir priėmimas	-	-
		5.1.5.	Tinkamas fizinis kontaktas ar ryšys su kitais	-	-
		5.1.6.	Tinkamas asmeninės erdvės naudojimas kitų žmonių atžvilgiu, įskaitant kūno ribas	-	-
	5.2. Socialinis abipusiškumas	5.2.1.	Tinkamas atsakas į pasiūlymą užmezgti socialinį kontaktą	-	-
		5.2.2.	Tinkamas socialinio ryšio užmezgimas, išlaikymas ir gebėjimas iš jo atsitraukti	-	-
		5.2.3.	Davimo ir gavimo pusiausvyra santykiuose, gebėjimas išlaukti	-	-
		5.2.4.	Judėjimo sinchroniškumas su kitais žmonėmis	-	-
	5.3. Išraiškinga komunikacija	5.3.1.	Kitų žmonių jausmų ar emocinių būsenų atpažinimas	-	-
		5.3.2.	Socialiai priimtina reakcija į kitų žmonių emocijas	-	-
		5.3.3.	Emocinis ryšys su kitais	-	-
		5.3.4.	Gebėjimas priimti informaciją ir tinkamai į ją reaguoti	-	-
		5.3.5.	Išraiškinga vokalinė ar verbalinė komunikacija	-	-
		5.3.6.	Tinkama vokalinė ar verbalinė komunikacija	-	-
		5.3.7.	Gebėjimas apmąstyti patirtį ir ją dalintis, iškomunikuoti	-	-
	INTEGRACIJOS SRITIS	6.1. Vidinės integracijos pojūtis	6.1.1.	Įkūnyta asmens praeities, dabarties ir ateities integracija	-
6.1.2.			Prisitaikymas prie sunkumų, jų įveikimas ir atsparumas	-	-
6.1.3.			Visapusiško "aš" integracija: pojūčiai, jausmai, mintys, vaizduotė	-	-
6.1.4.			Įkūnytas pozityvios ateities pojūtis	-	-
6.1.5.			Tėkmės ("flow") būsenos patirtis	-	-
6.2. Integracijos išoriniame		6.2.1.	Rezonansas: jaučiama vienybė su partneriu, muzika ar kitu stimulu	-	-

pasaulyje pojūtis	6.2.2.	Įkūnytas malonumas ir jauslingumas	-	-
	6.2.3.	Prasmės jausmo, dvasinio ar dieviško ryšio arba transcendencijos patirtis	-	-
	6.2.4.	Priklausymo ir tapimo, ryšio ir socialinio indėlio jausmas	-	-
	PŪSRITĖS			
	1.1. 1.	Kūno dalys: suvokimas, aktyvinimas ir ryšys	-	-
	1.2. 2.	Erdvė: kūnas erdvėje	-	-
	1.3. 3.	Forma: kūno formų kūrimas	-	-
	1.4. 4.	Pastanga: judėjimo kokybės	-	-
	1.5. 5.	Fizinė būklė ir fizinės įtampos atpalaidavimas	-	-
	2.1. 1.	Kūrybiškumas ir estetikos pojūtis	-	-
	2.2. 2.	Kultūros vertinimas ir priklausymas	-	-
	3.1.	Emocijų raiška	-	-
	3.2.	Emocijų reguliacija	-	-
	4.1.	Dėmesingumas ir iniciatyvumas	-	-
	4.2.	Atmintis	-	-
	4.3.	Vykdomosios funkcijos	-	-
	5.1.	Įkūnyta neverbali komunikacija	-	-
	5.2.	Socialinis abipusiškumas	-	-
	5.3.	Išraiškinga komunikacija (įskaitant verbalinę ir vokalinę)	-	-
	6.1.	Vidinės integracijos pojūtis	-	-
	6.2.	Integracijos išoriniame pasaulyje pojūtis	-	-
	SRITYS			
	1.	FIZINĖ: stabilus, judrus, funkcionalus ir išraiškingo kūno link	-	-
	2.	KULTŪROS: kūrybiškos, estetiškos ir išraiškingos savasties link	-	-
	3.	EMOCINĖ: sveikų, reguliuojamų emocijų link	-	-
	4.	KOGNITYVINĖ: aktyvaus ir tyrinėjančio proto link	-	-
	5.	SOCIALINĖ: pasitenkinimą keliančių abipusių santykių link	-	-
	6.	INTEGRACIJOS: vientisumo, gyvybingumo link	-	-

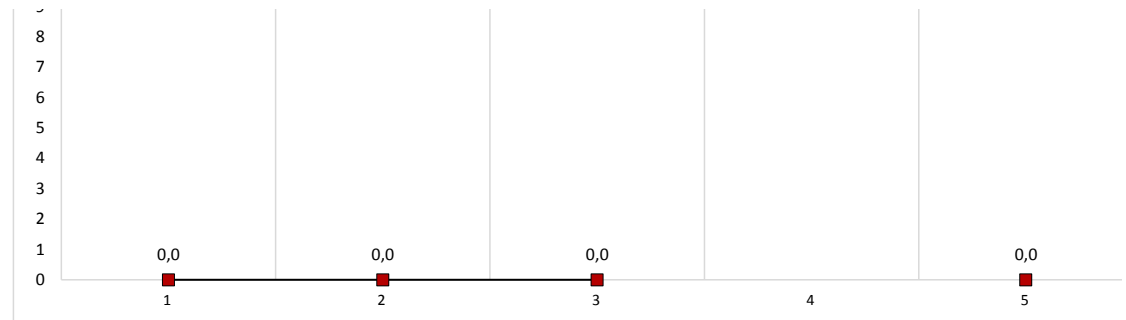
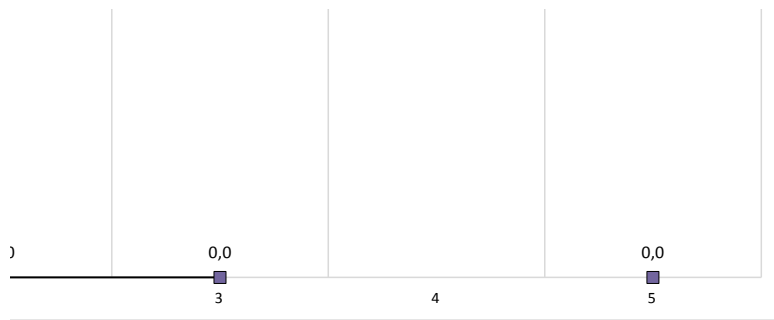
ELEMENTO VIDURKIS

5. SOCIALINĖ SRITIS

10
9

6. INTEGRACIJOS SRITIS

5.CONDIÇÃO FÍSICA E DESCONTRAÇÃO

Category	Value
3	0,0
5	0,0

1-4	PAPRASTUMAS 1-4	DVIPRASMIŠKUMAS 1-4
1:AIŠKU	1 NĒRA PAPRASTA	1 LABAI ABEJOTINA
AIŠKU	2 LABIAU NEPAPRASTA	REIKŠMĒ
AIŠKU	3 PAPRASTA	2 ABEJONIŪ KELIANTI
ŠKU	4 LABAI PAPRASTA	REIKŠMĒ 3
		AIŠKI REIKŠMĒ
		4 LABAI AIŠKI REIKŠMĒ

7

		1.1.1. SVARBUM AS	1.1.2. SVARBUM AS	1.1.3. SVARBUM AS	1.1.4. SVARBUM AS	1.1.5. SVARBUM AS	1.1.6. SVARBUM AS	1.1.7. SVARBUM AS
N	Valid	9	9	9	9	9	9	9
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		3,89	3,78	3,22	4,00	4,000	4,000	3,667
Median		4,00	4,00	3,00	4,00	4,000	4,000	4,000
Mode		4	4	3	4	4,0	4,0	4,0
Std. Deviation		,333	,441	,667	0,000	0,0000	0,0000	,5000
Minimum		3	3	2	4	4,0	4,0	3,0
Maximum		4	4	4	4	4,0	4,0	4,0
Sum		35	34	29	36	36,0	36,0	33,0

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

1.1.8. SVARBUM AS	1.1.9. SVARBUM AS	1.1.10. SVARBUM AS	1.2.1. SVARBUM AS	1.2.2. SVARBUM AS	1.2.3. SVARBUM AS	1.2.4. SVARBUM AS	1.2.5. SVARBUM AS	1.3.1. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,444	3,778	3,778	4,000	3,889	3,667	3,444	3,889	3,333
3,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000	4,000	3,000
3,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0	4,0	3,0 ^a
,5270	,4410	,4410	0,0000	,3333	,5000	,5270	,3333	,7071
3,0	3,0	3,0	4,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
31,0	34,0	34,0	36,0	35,0	33,0	31,0	35,0	30,0

1.3.2. SVARBUM AS	1.3.3. SVARBUM AS	1.3.4. SVARBUM AS	1.4.1. SVARBUM AS	1.4.2. SVARBUM AS	1.4.3. SVARBUM AS	1.4.4. SVARBUM AS	1.4.5. SVARBUM AS	1.4.6. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,778	3,333	3,667	4,000	4,000	4,000	4,000	3,778	4,000
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,4410	,8660	,5000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	,4410	0,0000
3,0	2,0	3,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0	4,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
34,0	30,0	33,0	36,0	36,0	36,0	36,0	34,0	36,0

1.5.1. SVARBUM AS	1.5.2. SVARBUM AS	1.5.3. SVARBUM AS	1.5.4. SVARBUM AS	1.5.5. SVARBUM AS	2.1.1. SVARBUM AS	2.1.2. SVARBUM AS	2.1.3. SVARBUM AS	2.2.1. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,889	3,889	3,889	4,000	4,000	3,778	3,667	3,556	3,444
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0
,3333	,3333	,3333	0,0000	0,0000	,4410	,5000	,5270	,5270
3,0	3,0	3,0	4,0	4,0	3,0	3,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
35,0	35,0	35,0	36,0	36,0	34,0	33,0	32,0	31,0

Statistics

2.2.2. SVARBUM AS	3.1.1. SVARBUM AS	3.1.2. SVARBUM AS	3.1.3. SVARBUM AS	3.1.4. SVARBUM AS	3.1.5. SVARBUM AS	3.1.6. SVARBUM AS	3.1.7. SVARBUM AS	3.2.1. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,667	4,000	4,000	4,000	3,889	4,000	4,000	3,778	4,000
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,7071	0,0000	0,0000	0,0000	,3333	0,0000	0,0000	,4410	0,0000
2,0	4,0	4,0	4,0	3,0	4,0	4,0	3,0	4,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
33,0	36,0	36,0	36,0	35,0	36,0	36,0	34,0	36,0

3.2.2. SVARBUM AS	3.2.3. SVARBUM AS	4.1.1. SVARBUM AS	4.1.2. SVARBUM AS	4.1.3. SVARBUM AS	4.1.4. SVARBUM AS	4.1.5. SVARBUM AS	4.2.1. SVARBUM AS	4.2.2. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	4,000	4,000	3,889	3,889	3,778	3,556	3,111	3,667
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0	4,0
0,0000	0,0000	0,0000	,3333	,3333	,6667	,7265	,9280	,5000
4,0	4,0	4,0	3,0	3,0	2,0	2,0	1,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	36,0	36,0	35,0	35,0	34,0	32,0	28,0	33,0

4.2.3. SVARBUM AS	4.2.4. SVARBUM AS	4.3.1. SVARBUM AS	4.3.2. SVARBUM AS	4.3.3. SVARBUM AS	4.3.4. SVARBUM AS	4.3.5. SVARBUM AS	5.1.1. SVARBUM AS	5.1.2. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,778	3,889	3,778	3,667	4,000	4,000	3,444	3,889	3,778
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,4410	,3333	,4410	,7071	0,0000	0,0000	1,0138	,3333	,4410
3,0	3,0	3,0	2,0	4,0	4,0	1,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
34,0	35,0	34,0	33,0	36,0	36,0	31,0	35,0	34,0

5.1.3. SVARBUM AS	5.1.4. SVARBUM AS	5.1.5. SVARBUM AS	5.1.6. SVARBUM AS	5.2.1. SVARBUM AS	5.2.2. SVARBUM AS	5.2.3. SVARBUM AS	5.2.4. SVARBUM AS	5.3.1. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,667	3,889	3,889	4,000	4,000	4,000	4,000	3,333	4,000
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0 ^a	4,0
,5000	,3333	,3333	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	,7071	0,0000
3,0	3,0	3,0	4,0	4,0	4,0	4,0	2,0	4,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
33,0	35,0	35,0	36,0	36,0	36,0	36,0	30,0	36,0

5.3.2. SVARBUM AS	5.3.3. SVARBUM AS	5.3.4. SVARBUM AS	5.3.5. SVARBUM AS	5.3.6. SVARBUM AS	5.3.7. SVARBUM AS	6.1.1. SVARBUM AS	6.1.2. SVARBUM AS	6.1.3. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	3,889	4,000	3,556	4,000	4,000	3,778	4,000	3,889
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
0,0000	,3333	0,0000	,5270	0,0000	0,0000	,4410	0,0000	,3333
4,0	3,0	4,0	3,0	4,0	4,0	3,0	4,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	35,0	36,0	32,0	36,0	36,0	34,0	36,0	35,0

6.1.4. SVARBUM AS	6.1.5. SVARBUM AS	6.2.1. SVARBUM AS	6.2.2. SVARBUM AS	6.2.3. SVARBUM AS	6.2.4. SVARBUM AS
9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0
3,667	3,667	3,778	3,778	3,778	3,889
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,5000	,5000	,4410	,4410	,4410	,3333
3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
33,0	33,0	34,0	34,0	34,0	35,0

		AIŠKUMAS _1.1.1	AIŠKUMAS _1.1.2	AIŠKUMAS _1.1.3	1.1.4. AIŠKUMAS	1.1.5. AIŠKUMAS	1.1.6. AIŠKUMAS	1.1.7. AIŠKUMAS
N	Valid	9	9	9	9	9	9	9
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		3,4444	3,4444	2,1111	3,889	4,000	4,000	3,556
Median		4,0000	4,0000	2,0000	4,000	4,000	4,000	4,000
Mode		4,00	4,00	2,00	4,0	4,0	4,0	4,0
Std. Deviation		,72648	,88192	,92796	,3333	0,0000	0,0000	,7265
Minimum		2,00	2,00	1,00	3,0	4,0	4,0	2,0
Maximum		4,00	4,00	4,00	4,0	4,0	4,0	4,0
Sum		31,00	31,00	19,00	35,0	36,0	36,0	32,0

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

1.1.8. AIŠKUMAS	1.1.9. AIŠKUMAS	1.1.10. AIŠKUMAS	1.2.1. AIŠKUMAS	1.2.2. AIŠKUMAS	1.2.3. AIŠKUMAS	1.2.4. AIŠKUMAS	1.2.5. AIŠKUMAS	1.3.1. AIŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,222	3,222	3,111	3,778	3,667	3,333	3,889	3,667	2,778
3,000	3,000	3,000	4,000	4,000	3,000	4,000	4,000	3,000
4,0	3,0	3,0	4,0	4,0	3,0 ^a	4,0	4,0	3,0 ^a
,8333	,6667	,7817	,4410	,7071	,7071	,3333	,5000	1,2019
2,0	2,0	2,0	3,0	2,0	2,0	3,0	3,0	1,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
29,0	29,0	28,0	34,0	33,0	30,0	35,0	33,0	25,0

1.3.2. AIŠKUMAS	1.3.3. AIŠKUMAS	1.3.4. AIŠKUMAS	1.4.1. AIŠKUMAS	1.4.2. AIŠKUMAS	1.4.3. AIŠKUMAS	1.4.4. AIŠKUMAS	1.4.5. AIŠKUMAS	1.4.6. AIŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,778	2,667	3,111	3,667	3,222	4,000	3,889	3,556	3,778
4,000	2,000	3,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	2,0	3,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,4410	1,1180	,6009	,5000	,9718	0,0000	,3333	,7265	,6667
3,0	1,0	2,0	3,0	2,0	4,0	3,0	2,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
34,0	24,0	28,0	33,0	29,0	36,0	35,0	32,0	34,0

1.5.1. AIŠKUMAS	1.5.2. AIŠKUMAS	1.5.3. AIŠKUMAS	1.5.4. AIŠKUMAS	1.5.5. AIŠKUMAS	2.1.1. AIŠKUMAS	2.1.2. AIŠKUMAS	2.1.3. AIŠKUMAS	2.2.1. AIŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,556	3,444	3,444	3,222
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	1,0138	1,0138	,8819	1,2019
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	1,0	1,0	2,0	1,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	36,0	36,0	36,0	36,0	32,0	31,0	31,0	29,0

3.2.2. AIŠKUMAS	3.2.3. AIŠKUMAS	4.1.1. AIŠKUMAS	4.1.2. AIŠKUMAS	4.1.3. AIŠKUMAS	4.1.4. AIŠKUMAS	4.1.5. AIŠKUMAS	4.2.1. AIŠKUMAS	4.2.2. AIŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	4,000	3,889	3,778	3,778	4,000	3,889	3,444	4,000
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
0,0000	0,0000	,3333	,4410	,4410	0,0000	,3333	1,0138	0,0000
4,0	4,0	3,0	3,0	3,0	4,0	3,0	1,0	4,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	36,0	35,0	34,0	34,0	36,0	35,0	31,0	36,0

4.2.3. AIŠKUMAS	4.2.4. AIŠKUMAS	4.3.1. AIŠKUMAS	4.3.2. AIŠKUMAS	4.3.3. AIŠKUMAS	4.3.4. AIŠKUMAS	4.3.5. AIŠKUMAS	5.1.1. AIŠKUMAS	5.1.2. AIŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	3,889	3,889	3,889	4,000	4,000	3,444	3,889	3,778
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
0,0000	,3333	,3333	,3333	0,0000	0,0000	1,0138	,3333	,4410
4,0	3,0	3,0	3,0	4,0	4,0	1,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	35,0	35,0	35,0	36,0	36,0	31,0	35,0	34,0

5.1.3. AIŠKUMAS	5.1.4. AIŠKUMAS	5.1.5. AIŠKUMAS	5.1.6. AIŠKUMAS	5.2.1. AIŠKUMAS	5.2.2. AIŠKUMAS	5.2.3. AIŠKUMAS	5.2.4. AIŠKUMAS	5.3.1. AIŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,667	3,778	3,778	3,889	3,778	3,889	3,889	3,778	4,000
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,5000	,4410	,4410	,3333	,4410	,3333	,3333	,4410	0,0000
3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	4,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
33,0	34,0	34,0	35,0	34,0	35,0	35,0	34,0	36,0

5.3.2. AIŠKUMAS	5.3.3. AIŠKUMAS	5.3.4. AIŠKUMAS	5.3.5. AIŠKUMAS	5.3.6. AIŠKUMAS	5.3.7. AIŠKUMAS	6.1.1. AIŠKUMAS	6.1.2. AIŠKUMAS	6.1.3. AIŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	3,889	3,889	3,778	3,889	4,000	3,556	3,889	3,556
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
0,0000	,3333	,3333	,4410	,3333	0,0000	,7265	,3333	,5270
4,0	3,0	3,0	3,0	3,0	4,0	2,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	35,0	35,0	34,0	35,0	36,0	32,0	35,0	32,0

6.1.4. AIŠKUMAS	6.1.5. AIŠKUMAS	6.2.1. AIŠKUMAS	6.2.2. AIŠKUMAS	6.2.3. AIŠKUMAS	6.2.4. AIŠKUMAS
9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0
3,444	3,778	3,556	3,556	3,444	3,556
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,7265	,4410	,5270	,5270	,7265	,5270
2,0	3,0	3,0	3,0	2,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
31,0	34,0	32,0	32,0	31,0	32,0

		1.1.1. PAPRAST UMAS	1.1.2. PAPRAST UMAS	1.1.3. PAPRAST UMAS	1.1.4. PAPRAST UMAS	1.1.5. PAPRAST UMAS	1.1.6. PAPRAST UMAS	1.1.7. PAPRAST UMAS
N	Valid	9	9	9	9	9	9	9
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		3,333	3,889	2,667	3,778	3,889	3,889	3,333
Median		3,000	4,000	2,000	4,000	4,000	4,000	4,000
Mode		3,0 ^a	4,0	2,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Std. Deviation		,7071	,3333	1,1180	,4410	,3333	,3333	,8660
Minimum		2,0	3,0	1,0	3,0	3,0	3,0	2,0
Maximum		4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Sum		30,0	35,0	24,0	34,0	35,0	35,0	30,0

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

1.1.8. PAPRAST UMAS	1.1.9. PAPRAST UMAS	1.1.10. PAPRAST UMAS	1.2.1. PAPRAST UMAS	1.2.2. PAPRAST UMAS	1.2.3. PAPRAST UMAS	1.2.4. PAPRAST UMAS	1.2.5. PAPRAST UMAS	1.3.1. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,111	3,333	3,000	3,778	3,444	3,222	3,667	3,556	2,556
3,000	3,000	3,000	4,000	4,000	3,000	4,000	4,000	2,000
3,0	3,0	2,0 ^a	4,0	4,0	3,0	4,0	4,0	2,0
,7817	,5000	,8660	,4410	,8819	,6667	,7071	,5270	1,0138
2,0	3,0	2,0	3,0	2,0	2,0	2,0	3,0	1,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
28,0	30,0	27,0	34,0	31,0	29,0	33,0	32,0	23,0

1.3.2. PAPRAST UMAS	1.3.3. PAPRAST UMAS	1.3.4. PAPRAST UMAS	1.4.1. PAPRAST UMAS	1.4.2. PAPRAST UMAS	1.4.3. PAPRAST UMAS	1.4.4. PAPRAST UMAS	1.4.5. PAPRAST UMAS	1.4.6. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,556	2,667	3,000	3,667	3,111	4,000	4,000	3,444	3,778
4,000	2,000	3,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	2,0	2,0 ^a	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,5270	,8660	,8660	,5000	1,0541	0,0000	0,0000	,7265	,6667
3,0	2,0	2,0	3,0	2,0	4,0	4,0	2,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
32,0	24,0	27,0	33,0	28,0	36,0	36,0	31,0	34,0

1.5.1. PAPRAST UMAS	1.5.2. PAPRAST UMAS	1.5.3. PAPRAST UMAS	1.5.4. PAPRAST UMAS	1.5.5. PAPRAST UMAS	2.1.1. PAPRAST UMAS	2.1.2. PAPRAST UMAS	2.1.3. PAPRAST UMAS	2.2.1. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,556	3,222	3,000	2,889
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000	3,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0 ^a	4,0	4,0
0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	1,0138	,9718	1,1180	1,3642
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	36,0	36,0	36,0	36,0	32,0	29,0	27,0	26,0

Statistics

2.2.2. PAPRAST UMAS	3.1.1. PAPRAST UMAS	3.1.2. PAPRAST UMAS	3.1.3. PAPRAST UMAS	3.1.4. PAPRAST UMAS	3.1.5. PAPRAST UMAS	3.1.6. PAPRAST UMAS	3.1.7. PAPRAST UMAS	3.2.1. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,222	3,889	4,000	3,889	3,889	3,778	3,667	3,889	3,778
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
1,2019	,3333	0,0000	,3333	,3333	,4410	,7071	,3333	,4410
1,0	3,0	4,0	3,0	3,0	3,0	2,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
29,0	35,0	36,0	35,0	35,0	34,0	33,0	35,0	34,0

3.2.2. PAPRAST UMAS	3.2.3. PAPRAST UMAS	4.1.1. PAPRAST UMAS	4.1.2. PAPRAST UMAS	4.1.3. PAPRAST UMAS	4.1.4. PAPRAST UMAS	4.1.5. PAPRAST UMAS	4.2.1. PAPRAST UMAS	4.2.2. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,889	3,889	3,889	3,889	3,889	3,889	3,667	3,333	3,889
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,3333	,3333	,3333	,3333	,3333	,3333	,7071	1,0000	,3333
3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,0	1,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	35,0	33,0	30,0	35,0

4.2.3. PAPRAST UMAS	4.2.4. PAPRAST UMAS	4.3.1. PAPRAST UMAS	4.3.2. PAPRAST UMAS	4.3.3. PAPRAST UMAS	4.3.4. PAPRAST UMAS	4.3.5. PAPRAST UMAS	5.1.1. PAPRAST UMAS	5.1.2. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,889	3,667	3,889	3,667	3,889	3,778	3,222	3,556	3,667
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,3333	,7071	,3333	,7071	,3333	,4410	1,0929	,5270	,5000
3,0	2,0	3,0	2,0	3,0	3,0	1,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
35,0	33,0	35,0	33,0	35,0	34,0	29,0	32,0	33,0

5.1.3. PAPRAST UMAS	5.1.4. PAPRAST UMAS	5.1.5. PAPRAST UMAS	5.1.6. PAPRAST UMAS	5.2.1. PAPRAST UMAS	5.2.2. PAPRAST UMAS	5.2.3. PAPRAST UMAS	5.2.4. PAPRAST UMAS	5.3.1. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,444	3,556	3,667	3,778	3,667	3,778	3,778	3,778	3,778
3,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
3,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,5270	,5270	,5000	,4410	,5000	,4410	,4410	,4410	,4410
3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
31,0	32,0	33,0	34,0	33,0	34,0	34,0	34,0	34,0

5.3.2. PAPRAST UMAS	5.3.3. PAPRAST UMAS	5.3.4. PAPRAST UMAS	5.3.5. PAPRAST UMAS	5.3.6. PAPRAST UMAS	5.3.7. PAPRAST UMAS	6.1.1. PAPRAST UMAS	6.1.2. PAPRAST UMAS	6.1.3. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	3,778	3,889	3,667	3,778	3,889	3,333	3,778	3,333
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
0,0000	,4410	,3333	,5000	,4410	,3333	1,1180	,4410	,8660
4,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	1,0	3,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	34,0	35,0	33,0	34,0	35,0	30,0	34,0	30,0

6.1.4. PAPRAST UMAS	6.1.5. PAPRAST UMAS	6.2.1. PAPRAST UMAS	6.2.2. PAPRAST UMAS	6.2.3. PAPRAST UMAS	6.2.4. PAPRAST UMAS
9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0
3,111	3,556	3,556	3,444	3,111	3,111
3,000	4,000	4,000	3,000	3,000	3,000
4,0	4,0	4,0	3,0	4,0	4,0
1,0541	,5270	,5270	,5270	,9280	,9280
1,0	3,0	3,0	3,0	2,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
28,0	32,0	32,0	31,0	28,0	28,0

		1.1.1. DVIPRASM IŠKUMAS	1.1.2. DVIPRASM IŠKUMAS	1.1.3. DVIPRASM IŠKUMAS	1.1.4. DVIPRASM IŠKUMAS	1.1.5. DVIPRASM IŠKUMAS	1.1.6. DVIPRASM IŠKUMAS	1.1.7. DVIPRASM IŠKUMAS
N	Valid	9	9	9	9	9	9	9
	Missing	0	0	0	0	0	0	0
Mean		3,333	3,333	2,333	3,778	3,778	4,000	3,444
Median		3,000	4,000	2,000	4,000	4,000	4,000	4,000
Mode		3,0 ^a	4,0	2,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Std. Deviation		,7071	,8660	,8660	,4410	,4410	0,0000	,8819
Minimum		2,0	2,0	1,0	3,0	3,0	4,0	2,0
Maximum		4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
Sum		30,0	30,0	21,0	34,0	34,0	36,0	31,0

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

1.1.8. DVIPRASM IŠKUMAS	1.1.9. DVIPRASM IŠKUMAS	1.1.10. DVIPRASM IŠKUMAS	1.2.1. DVIPRASM IŠKUMAS	1.2.2. DVIPRASM IŠKUMAS	1.2.3. DVIPRASM IŠKUMAS	1.2.4. DVIPRASM IŠKUMAS	1.2.5. DVIPRASM IŠKUMAS	1.3.1. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,111	3,111	3,000	3,667	3,333	2,778	3,556	3,111	2,556
3,000	3,000	3,000	4,000	4,000	3,000	4,000	3,000	2,000
4,0	3,0	2,0 ^a	4,0	4,0	3,0	4,0	3,0	2,0
,9280	,6009	,8660	,7071	1,0000	,6667	,7265	,7817	1,0138
2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	1,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
28,0	28,0	27,0	33,0	30,0	25,0	32,0	28,0	23,0

1.3.2. DVIPRASM IŠKUMAS	1.3.3. DVIPRASM IŠKUMAS	1.3.4. DVIPRASM IŠKUMAS	1.4.1. DVIPRASM IŠKUMAS	1.4.2. DVIPRASM IŠKUMAS	1.4.3. DVIPRASM IŠKUMAS	1.4.4. DVIPRASM IŠKUMAS	1.4.5. DVIPRASM IŠKUMAS	1.4.6. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,444	2,667	3,000	3,778	3,222	4,000	3,889	3,444	3,778
4,000	2,000	3,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	2,0	2,0 ^a	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,8819	1,1180	,8660	,4410	,9718	0,0000	,3333	,7265	,6667
2,0	1,0	2,0	3,0	2,0	4,0	3,0	2,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
31,0	24,0	27,0	34,0	29,0	36,0	35,0	31,0	34,0

1.5.1. DVIPRASM IŠKUMAS	1.5.2. DVIPRASM IŠKUMAS	1.5.3. DVIPRASM IŠKUMAS	1.5.4. DVIPRASM IŠKUMAS	1.5.5. DVIPRASM IŠKUMAS	2.1.1. DVIPRASM IŠKUMAS	2.1.2. DVIPRASM IŠKUMAS	2.1.3. DVIPRASM IŠKUMAS	2.2.1. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,444	3,111	3,111	3,222
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	1,1304	1,0541	1,1667	1,2019
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	1,0	1,0	1,0	1,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	36,0	36,0	36,0	36,0	31,0	28,0	28,0	29,0

Statistics

2.2.2. DVIPRASM IŠKUMAS	3.1.1. DVIPRASM IŠKUMAS	3.1.2. DVIPRASM IŠKUMAS	3.1.3. DVIPRASM IŠKUMAS	3.1.4. DVIPRASM IŠKUMAS	3.1.5. DVIPRASM IŠKUMAS	3.1.6. DVIPRASM IŠKUMAS	3.1.7. DVIPRASM IŠKUMAS	3.2.1. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,556	4,000	4,000	4,000	3,889	4,000	3,667	4,000	3,889
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,8819	0,0000	0,0000	0,0000	,3333	0,0000	,5000	0,0000	,3333
2,0	4,0	4,0	4,0	3,0	4,0	3,0	4,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
32,0	36,0	36,0	36,0	35,0	36,0	33,0	36,0	35,0

3.2.2. DVIPRASM IŠKUMAS	3.2.3. DVIPRASM IŠKUMAS	4.1.1. DVIPRASM IŠKUMAS	4.1.2. DVIPRASM IŠKUMAS	4.1.3. DVIPRASM IŠKUMAS	4.1.4. DVIPRASM IŠKUMAS	4.1.5. DVIPRASM IŠKUMAS	4.2.1. DVIPRASM IŠKUMAS	4.2.2. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
4,000	3,778	3,889	3,889	3,889	4,000	4,000	3,111	3,889
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000	4,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
0,0000	,4410	,3333	,3333	,3333	0,0000	0,0000	1,0541	,3333
4,0	3,0	3,0	3,0	3,0	4,0	4,0	1,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
36,0	34,0	35,0	35,0	35,0	36,0	36,0	28,0	35,0

4.2.3. DVIPRASM IŠKUMAS	4.2.4. DVIPRASM IŠKUMAS	4.3.1. DVIPRASM IŠKUMAS	4.3.2. DVIPRASM IŠKUMAS	4.3.3. DVIPRASM IŠKUMAS	4.3.4. DVIPRASM IŠKUMAS	4.3.5. DVIPRASM IŠKUMAS	5.1.1. DVIPRASM IŠKUMAS	5.1.3. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,889	3,778	3,889	3,778	4,000	4,000	3,222	3,778	2,778
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000	4,000	3,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0 ^a	4,0	3,0
,3333	,6667	,3333	,6667	0,0000	0,0000	,9718	,4410	,6667
3,0	2,0	3,0	2,0	4,0	4,0	1,0	3,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
35,0	34,0	35,0	34,0	36,0	36,0	29,0	34,0	25,0

5.1.4. DVIPRASM IŠKUMAS	5.1.5. DVIPRASM IŠKUMAS	5.1.6. DVIPRASM IŠKUMAS	5.2.1. DVIPRASM IŠKUMAS	5.2.2. DVIPRASM IŠKUMAS	5.2.3. DVIPRASM IŠKUMAS	5.2.4. DVIPRASM IŠKUMAS	5.3.1. DVIPRASM IŠKUMAS	5.3.2. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,444	3,444	3,667	3,556	3,778	3,889	3,778	3,889	3,889
3,000	3,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
3,0	3,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
,5270	,5270	,5000	,5270	,4410	,3333	,4410	,3333	,3333
3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
31,0	31,0	33,0	32,0	34,0	35,0	34,0	35,0	35,0

5.3.3. DVIPRASM IŠKUMAS	5.3.4. DVIPRASM IŠKUMAS	5.3.5. DVIPRASM IŠKUMAS	5.3.6. DVIPRASM IŠKUMAS	5.3.7. DVIPRASM IŠKUMAS	6.1.1. DVIPRASM IŠKUMAS	6.1.2. DVIPRASM IŠKUMAS	6.1.3. DVIPRASM IŠKUMAS	6.1.4. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9	9	9	9	9
0	0	0	0	0	0	0	0	0
3,778	3,778	3,667	3,556	3,889	3,556	3,889	3,667	3,222
4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000	3,000
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	3,0
,4410	,4410	,5000	,5270	,3333	,7265	,3333	,5000	,6667
3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	2,0	3,0	3,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
34,0	34,0	33,0	32,0	35,0	32,0	35,0	33,0	29,0

6.1.5. DVIPRASM IŠKUMAS	6.2.1. DVIPRASM IŠKUMAS	6.2.2. DVIPRASM IŠKUMAS	6.2.3. DVIPRASM IŠKUMAS	6.2.4. DVIPRASM IŠKUMAS
9	9	9	9	9
0	0	0	0	0
3,444	3,333	3,556	3,333	3,222
3,000	3,000	4,000	4,000	3,000
3,0	3,0	4,0	4,0	3,0
,5270	,5000	,5270	,8660	,6667
3,0	3,0	3,0	2,0	2,0
4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
31,0	30,0	32,0	30,0	29,0